

ESKİ ANTLAŞMA'NIN MESAJI

IV. Cilt

D U Z U N
Peygamberlik
KİTAPLARI

Carlos Madrigal

Eski Antlaşma'nın Mesajı - IV. Uzun Peygamberlik Kitapları

[Carlos Madrigal](#)

Telif Hakkı/Copyright Carlos Madrigal, 2002

E-Kitap [Hristiyan Kitaplar](#) tarafından yapıldı. Daha fazla
ücretsiz kitap indirmek için [sitemize ziyaret edin.](#)

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)

İçindekiler

[Önsöz](#)

[Eski Antlaşma - Kitaptan da Öte...](#)

[Sorular](#)

[Uzun Peygamberlik Kitapları](#)

[Ders 23: Yeşaya - İncil'den önce İncil](#)

[Sorular](#)

[Ders 24: Yeremya - Acılar Üstadı Genç](#)

[Sorular](#)

[Ders 25: Ağıtlar - Bir Peygamberin Gözyaşları](#)

[Sorular](#)

[Ders 26: Hezekiel - Bir Kâhinin Görümleri](#)

[Sorular](#)

[Ders 27: Daniel - Sonun Başlangıcı](#)

[Sorular](#)

Önsöz

Kutsal Kitap'ın ilk yarısını konu eden bu serinin ilk bölümünde, “*TEVRAT*” adı altında Musa'nın 5 Kitabı, üçüncü bölümünde ise, “*ZEBUR*” adıyla Bilgelik Kitapları incelenmişti. Temel hedefimiz Eski Antlaşma'yı okuyan imanlıların onu daha iyi anlayabilmelerini ve on-dan bereket almayı öğrenmelerini sağlamaktı. Gelen eleştirilerden, bu iki cildin bu konudaki boşluğu fazlasıyla doldurduğu anlaşılmaktadır. Rab'be hamdediyoruz!

Merakla beklenen bu serinin ciltlerinden ikincisini yayınlamadan doğrudan dördüncüsüne geçtik. Aslında Eski Antlaşma'nın düzenine göre, ikinci sıraya “Tarih Kitapları” adı altında, Yeşu'dan Rut'a kadar olan bölümlerin gelmesi gerekirdi. Fakat Eski Antlaşma'nın ruhsal mesajını ve İncil ile bağlantısını göz önünde bulundurarak oku-yucuya ikinci ciltten önce bu Uzun Peygamberlik Kitaplarını incelemenin daha faydalı olacağı kanısındayız.

Diğer iki ciltte olduğu gibi bu ciltte de krokilere ve simgelere önem verildi. Böylece her bölümün ana hatları ve konularını öğrenmek ve hatırlamak daha kolaylaşmaktadır. Ayrıca Kutsal Yazılar'ı daha iyi anlamak için, Kutsal Ruh'un da yaşamımızda daha derin bir etki yapacağını unutmamalıyız.

Burada derslerle birlikte önerilen Kutsal Kitap'ın bölümlerini okumanın önemini tekrar hatırlatalım. Aynı zamanda YORUMİLKELERİ hakkında ilk ciltte sıraladığımız ilkelere de tekrar verelim:

Kutsal Kitap'ın hangi bölümleri doğrudur? Kutsal Kitap'ın tamamını, Tanrı'nın gerçek ve şaşmaz sözü olarak tanımak gerekir. Nitekim kendi içindeki tanıklık; “Kutsal Yazılar'ın tümü Tanrı esinlemesidir” (2Ti.3:16) ve “Sözün gerçektir” demektir (Yu.17).

Ders çalışmak için hangi çeviriye kullanmalıyız? İncil'den ders çalıştığımız ya da sabah dualarımızda Kutsal

Kitap'tan bölümler okuduğumuz zaman mevcut çevirileri karşılaştırmak çok yararlıdır. Böylece asıl metnin yazdıklarına son derece yakın bir anlam çıkartabiliriz. Unutmamalıyız ki, yalnızca özgün Grekçe ve İbranice metinlerde Tanrı vahyini tam olarak inceleyebiliriz.

Kutsal Kitap'ı harfiyen yorumlamalıyız? Bir bölümü doğru anlamak için, yazarın ve ilk Hıristiyanların verdikleri anlamı çözme-ye çalışmalıyız. Bunun için sözcüklerin veya cümlelerin dolaysız anlamının yanı sıra, metnin edebi şekline ve tarihsel ortamıyla ilgili bilgilere de başvurmak gerekir. Çünkü birçok yerde deyimler, benzetmeler vb. kullanılmaktadır.

Doğru yorumu yaptığımızı nereden bileceğiz? Yorumundan emin olmadığımız ayetlerle karşı karşıya kaldığımızda konuyla ilgili daha net ayetleri inceleyiniz. Kutsal Kitap'ın en iyi yorumunun yine kendisi olduğunu unutmayalım. Hiçbir ayeti bağlamından bağımsız bir şekilde yorumlamamak gerekir. Her konunun, Kutsal Kitap'ın bütünlüğünde incelenmesi şarttır.

Tanrı'yla ilgili insan biçimi benzetmelerinin nasıl anlayacağız? Tanrı'nın, Kendisini insanlara onların anlayacağı düzeyde açıkladığını biliriz; insanın her şeyi karşılaştırarak öğrendiğini de... Tanrı'nın bu benzetmeleri ruhsal anlamda kullandığını anlamak hiçde güç değildir.

Bizi ruhça geliştiren dersleri nasıl bulacağız? Yukarıda sıraladığımız temel yorum ilkelerine bağlı olarak ve ESKİ ANTLAŞMA'da sözü geçen birçok olayın YENİ ANTLAŞMA'da netlik kazandığını bilerek bu bağlantıları tespit etmeye çalışmalıyız.

Her derste ESKİ ANTLAŞMA'nın bir kitabını çalışacağımız için, konuları ayet ayet vermek, hatta kimi kitap bölümlerini incelemek bile mümkün olmayacaktır.

Her kitap için,

Derste kısa ve genel bilgiler içeren bir açıklama,

İçeriğini özetleyen bir çizelge ve

Son olarak sorular olacaktır.

Bu dizi ESKİ ANTLAŞMA'ya giriş niteliğindedir. Fakat bu kısa

derslerinbile, Tanrı'nın Vahiy Dizisi aracılığıyla,bugünün imanlılarına seslendiğibirçok konuyu anlamak ve bereket almak için yardımcı olacağına inanıyorum. 2.Timoteos 3:16'da Pavlus, Kutsal Yazılar'ın büyük yararını, Roma-lılar 15:4'te Eski Antlaşma'nın bizim için de yazılıp önemli dersler içer-diğini vurgular. Mezmur yazarı gibi dualarımızda, "*Gözlerimi aç, yasa-daki harikaları göreyim*" diye yalvaralım (119:18).

Carlos MADRIGAL
İstanbul, Nisan 2002

Eski Antlaşma - Kitaptan da Öte...

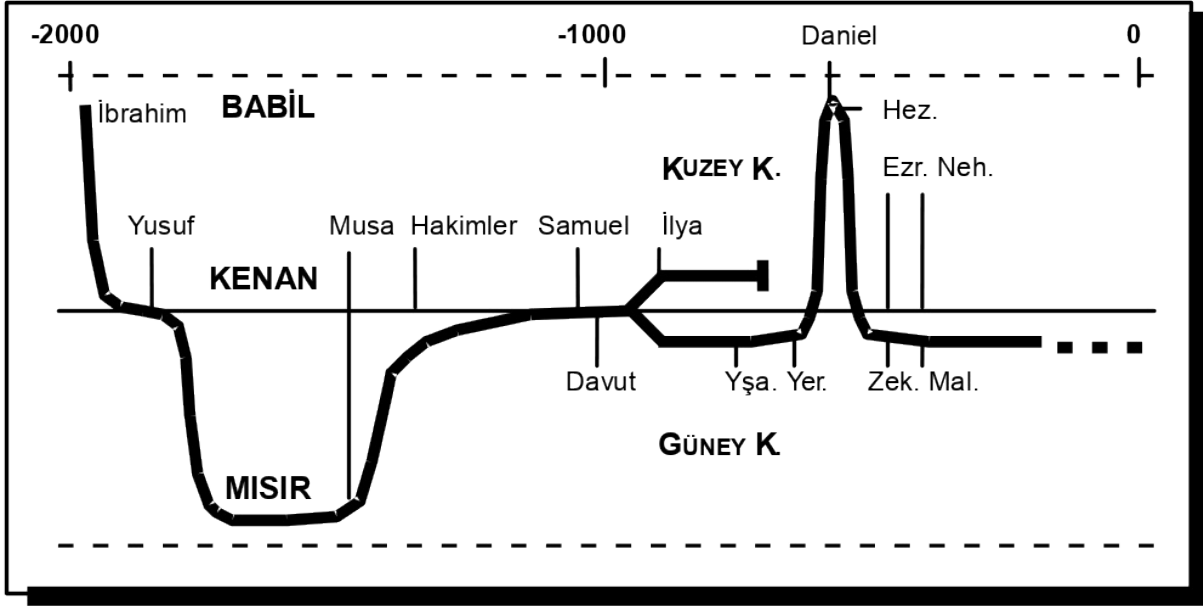
Kutsal Kitap sıradan bir kitaptan öte, ilahi bir “kütüphane”dir. İçindeki bölümler, Tanrı’nın değişik zamanlarda ve şartlar altında bu-lunan birçok yazar aracılığıyla yazdığı VAHİY DİZİSİDİR.

Eski Antlaşma (TEVRAT, ZEBUR ve PEYGAMBERLİK YAZILARI), 1000 yıl boyunca (İ.Ö. 1500 - İ.Ö. 400), yaklaşık 30 değişik yazar tara-fından kaleme alınmıştır. Yaratılış bölümüyle açılır, Mesih’in gelişine ilişkin bir önbildiriyle kapanır (Malaki). Mesih’ten sonra kaleme alınan Yeni Antlaşma (İNCİL), Eski Antlaşma ile birleştirilince KUTSAL KİTAP tamamlanmıştır.

Mesih İsa ESKİ ANTLAŞMA’yı, “*Musa’nın Yasası, Peygamberlerin Yazıları ve Mezmurlar*”¹ olmak üzere 3 ana gruba ayırır (Luk.24:44). Hıristiyanlar Kutsal Kitap’ın bu ana gruplarını; a) Tarih Kitapları, b) Şi-ir (veya Bilgelik) Kitapları ve c) Peygamberlik Kitapları olarak sıra-larlar. Eski Antlaşma’nın 39 bölümünün mesajıyla ilgili bu çalışmamız⁵ ayrı cilt olarak yayınlanacaktır.

Kitap Grupları	5 CILT	İçindeki Bölümler
KUTSAL TARİH KİTAPLARI (17)	Tevrat	Yaratılış’tan Yasa’nın Tekrarı’na (5)
	Tarih	Yeşu’dan Ester’e kadar (12)
BİLGELİK KİTAPLARI (5)	Zebur	Eyüp - Özd. - Vai. (3) Mez. - Ezg. (2)
	Uzun Peyg.	Yeşaya’dan Daniel’e (5)
PEYGAMBERLİK YAZILARI (17)	Kısa Peyg.	Hoşea’dan Malaki’ye (12)

Kutsal Tarih’in genel hatlarını bilmeden, Eski Antlaşma bölümlerinin mesajını doğru anlamak çok zordur. Bu yüzden o dönemin ana olayları ve kahramanlarını gösteren aşağıdaki çizelge, gereken derslerde öykünün geçtiği dönemi göstererek tekrarlanacaktır.

En önemli olayları şöyle özetleyebiliriz:

- İbrahim, Tanrı'nın buyruğuyla İ.Ö. 2000 yıllarında Ur kentinden (Babil) Kenan diyarına gider.
- Üç nesil sonra Yusuf aracılığıyla İsrail halkı Mısır'a yerleşir. Son-raki nesiller de köle durumuna düşerler.
- İ.Ö. 1500 yıllarında İsrail, Musa'yla Mısır köleliğinden kurtulup vaat edilen diyara giden 40 yıllık bir yolculuğa başlar.
- Yeşu ile diyarını fethetmeye başladıktan sonra, Hakimler (önderler) zamanında İsrail bir bunalım dönemi yaşar.
- İ.Ö. 2000 yıllarında halk Samuel'den bir kral ister. Tanrı, öncedenseçmiş olduğu Saul'u reddeder ve yerine Davut'u seçer.
- Oğlu Süleyman'la krallık en görkemli dönemine ulaşır. Süleyman'ın oğlu Rehavam'ın zamanında ise krallık parçalanır.
- Kuzey krallığında (İsrail) İlya ile yeni bir peygamberler ekolu başlar. Sonunda İsrail, putperestlikten ötürü yıkıma uğrar.
- Güney krallığında (Yahuda'da) Yeşaya gibi peygamberler halka, putperestlikten vazgeçmezlerse sürgüne gideceklerini bildirir.
- İ.Ö. 600 yıllarında, Yahudiler Babil'de sürgüne götürülürler ve Yereya'nın peygamberliği uyarınca orada 70

yıl kalırlar.

- Sürgün döneminde Daniel ve Hezekiel, halkın kurtuluşuna ve dün-yanın sonuna ilişkin önemli vahiyler alırlar.

- Ezra ve Nehemya'nın döneminde, Yahudiler topraklarına dönüp Tapınağı ve Yeruşalim'i yeniden inşa ederler.

- Zekarya ve Malaki bu dönemde Mesih'in gelişine ilişkin son bir önbildiriyle Eski Antlaşma'nın vahiy sürecini tamamlarlar.

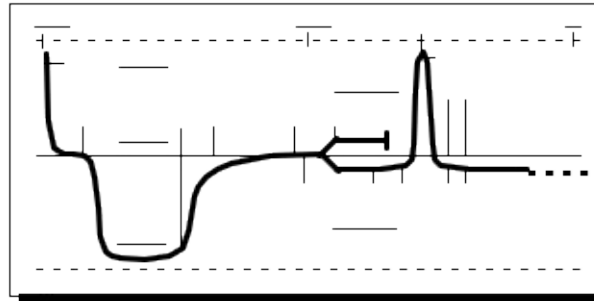
Bu tarihsel çizelgenin en önemli yönü Tanrı'nın, halkını nasıl yön-lendirdiğini anlamaktır. Çünkü O, bugün de aynı şekilde yaşamları-mızda etkindir!

Eski Antlaşma herhangi bir kitaptan ötedir. Çünkü Tan-rı'nın sözüdür. Ayrıca Tanrı'nın ezeli-ebedi TASARISINI açıklarak tarihe veyaşama anlam verir. İnsanın bilgi-sayarla bile ayarlayamayacağı bir uyumla konular, kolye-de aynı ipe dizilen inciler gibi, aynı bildiri üzerinde birleşir: Kurtuluş Tarihi ve beklenen MESİH'İN gerçeği.

Sorular

Sayfa 10'daki şemada bulunan yer, tarih ve kişi adlarına ilişkin bilgileri ezberleyip oraya bakmadan aşağıdaki şemanın boşluk-larını doldurun.

Uzun Peygamberlik Kitapları

Kültürümüzde Yahudilere ve Hıristiyanlara ait Kutsal Kitaplar herne kadar TEVRAT, ZEBUR ve İNCİL olarak biliniyorsa da, GİRİŞ 1’de belirtildiği gibi, ESKİ ANTLAŞMA bölümleri 3 ana gruba ayrılır: a) Tarih Kitapları, b) Bilgelik (veya Şiir) Kitapları ve c) Peygamberlik Kitapları. Peygamberlik Kitapları da uzunlukları göz önünde bulundu-rularak iki gruba ayrılır: (1) Uzun Peygamberlik Kitapları (Yeşaya’dan Daniel’e 5 bölüm) ve (2) Kısa Peygamberlik Kitapları (Hoşea’dan Malaki’ye 12 bölüm).

Özellikleri: On yedi Peygamberlik Kitabı, Mesih gelmeden önce-ki İsrail tarihinin son dönemlerinde çok özel bir amaç için vahyedilen kutsal yazılardır. Bu 17 kitap, İsrail tarihine ilahi bir yorum getirerek, birçok yönden Tarih Kitapları’nın 17 bölümünü tamamlamaktadır. Amaç, kriz zamanlarında Tanrı halkını tarihten çıkaracağı dersler ile kutsallık içinde Rab’be adanmış bir yaşama isteklendirmektir.

Bunun için geçmişin hatalarını ve günün tehlikelerini hatırlatmak-laberaber, geleceğin getireceklerini de vahiyle bildirmektedirler. Böyle-ce Tarih Kitaplarına kıyasla Peygamberlik yazılarının vurgusu geçmişe değil, geleceğe ilişkindir. Gelecekle ilgili haberler arasında iki konu di-ğer konulardan çok daha büyük bir önem kazanmaktadır: (1) Mesih’in gelişi ve (2) Yargı Günü.

Diyebiliriz ki peygamberler, Tanrı’nın tasarısında bir hastanenin “acil servis elemanları” gibidir. Kahinler, ihtiyarlar (halk önderleri) ve krallar ile onların arasındaki fark şudur; peygamberler halka olan dü-zenli hizmetleriyle değil, kriz zamanlarında Tanrı’dan getirdikleri uya-rılarla dikkat çekmişlerdir.

İbranice’de peygamberlere “nabi” (Arapça’ya “nebi” olarak geç-miştir) ya da “roeh” (görüm gören) denilir. Bazen de onları tanımlamak için “tsaphah” (gözcü) veya “raah” (ruhsal çoban) sıfatları da kullanılırdı. Bu isimler, yorum ve vahiy getirmek için Tanrı’dan aldıkları özel çağrıyı açıklar. Hizmetleri 3 temel görevi

kapsamaktadır:

Tanrı Sözcüsü olma durumu. “Nabi” (İbranice) ve “prophetes” (Grekçe) kelimeleri, ‘birinin adına konuşan’, ‘temsil eden’ anlama gelir. Görevleri, Tanrı’nın elçisi olarak halklarına O’nun sözünü duyurmaktır. Toplumsal ve ruhsal yozlaşma dönemlerinde adalet ve doğruluk habercileriydiler. Çoğu zaman da kendilerini tek başına mücadele ederken yapayalnız bulmuşlardır.

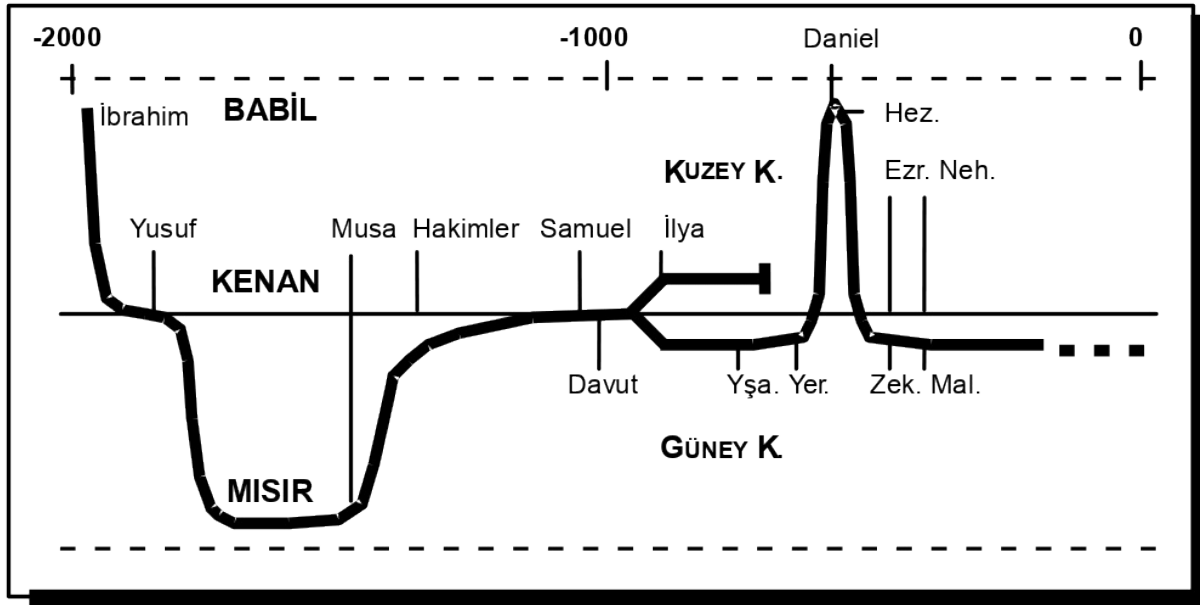
“Kehanetleriyle” geleceği önceden bildirme durumu. Gerçek peygamberin kanıtı, geleceğe ilişkin aldığı vahiylerin olduğu gibi gerçekleşmesidir (Yer.28:9; Yas.18:21-22). Çünkü yalnız Tanrı geleceği bilir ve yalnız O geleceği önceden bildirebilir. Ama geleceğe ilişkin bu bildirimler, asla insanın kendi akıbetini önceden bilme merakını tatmin etmeye yönelik değildirler. Bu olay falcılığa da benzemez! Ön bildirimlerin esas amacı, Tanrı’nın vaatler ve antlaşmalar aracılığıyla önceden bildirdiği, kendi halkına ilişkin tasarının nasıl sonuçlanacağını göstermektir. Böylece kuzeyi gösteren pusula gibi kehanetlerin nihai amacı, Tanrı’nın mutlak egemenliğini vur-gulamaktır!

Yasayı açıklama ve doğruluğa davet etme durumu. Genelde kahinler ve Levililer İsrail’de din öğretmenliği yaptıkları halde, bu kişiler ahlaksal olarak yozlaştığında Tanrı, halkını eğitecek ve doğru yola getirecek peygamberleri ortaya çıkarıyordu (bkz. Lev.10:11; Yas.33:10; Hez.22:26). Bu eğitim teorik bir eğitim değildi. Bir uyarı şeklindeydi. Halka, Yasa’nın özüne ve Tanrı’nın istediği doğruluk yaşamına dönmedikleri takdirde cezalandırılacaklarını haber veriyordu (Ysa.6:8-10; 28:9,10).

Önderler, kahinler ve peygamberler: İbrahim ve Musa dahil olmak üzere (Yar.20:7; Yas.18;15) Tanrı çağlar boyunca sözünü duyuracak haberciler göndermiştir. Ne var ki, Kutsal Kitap’taki peygamberlik yazılarına baktığımızda, bu peygamberlerin kendilerine has bazı özelliklerini gözden kaçırmamak gerekir.

İsrail bir kral isteyene kadar Musa ve Samuel gibi

peygamberler (1Sa.3:20) aynı zamanda halkın ulusal önderliğini de üstleniyorlardı. Ama Samuel, peygamber okullarını başlatarak (1Sa.3:1; Elç.3:24) pey-gamberlerin daha çok ruhsal işlerle ilgilenecekleri yeni bir peygamber-lik döneminin temelini atmıştır.

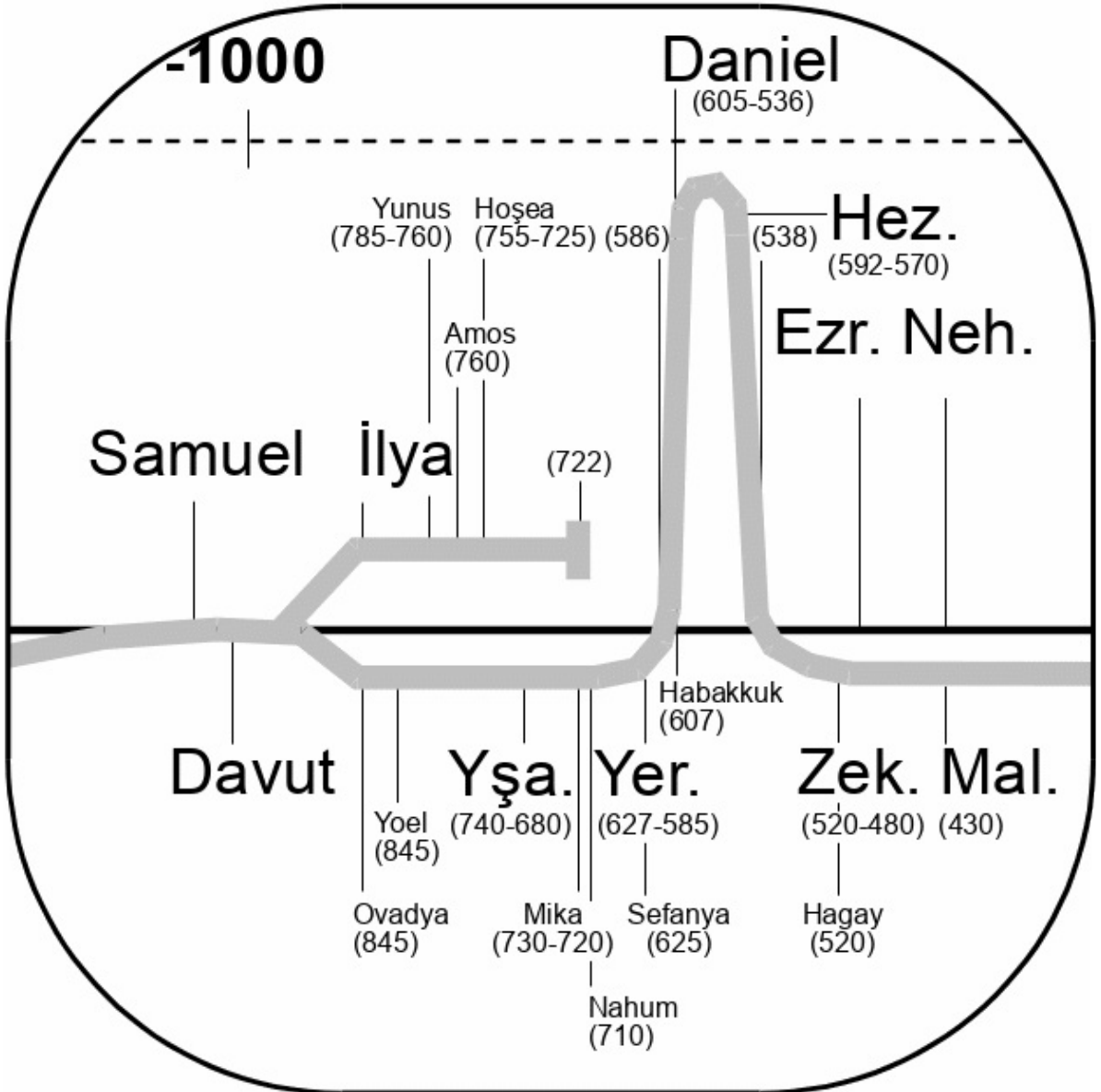
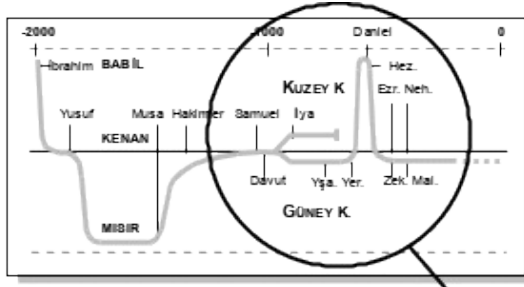

Davut ve oğlu Süleyman ise, hem krallık ettiler hem de peygamberlik hizmetinde bulundular. Onların zamanında da Natan gibi yalnızca Tanrı sözünü duyuran peygamberler de yok değildi. Ama özellikle Rehavam'la İsrail krallığı ikiye bölündükten sonra (bkz. çizelge), İlya ile bu yeni peygamberlik dönemi iyice yerleşti. Buna göre peygamberler yönetim ile değil, toplumun ruhsal ve sosyal yaşamıyla ilgilendiler.

Kahinlere gelince, onlar Levililer oymağından seçilen din görevli-leriydi. Peygamberlerse Tanrı'dan gelen özel bir çağrı ile seçilen in-sanlardı. Kahinlerin başlıca hizmetleri ayinleri (kurban sunularını) düzenlemek ve halka Tanrı Yasası'nı öğretmek; peygamberlerinse, Tanrı'dan vahiy olarak Yasa'nın ruhsal anlamını açmaktı. Özellikle ruhsal yozlaşma dönemlerinde reform ve ruhsal uyanış sağladılar. Kahinler halkı Tanrı'nın önünde temsil ediyorlardı. Peygamberlerin hizmeti ise Tanrı'yı halkın önünde temsil etmektir. Kahinlerin hizmet ettikleri yertapınakken, peygamberler yollarda ve meydanlarda halka sesleniyorlardı. Kahinler ayinler ve dini yıkılmalar aracılığıyla daha çok dışsal simgelerle ilgilenirken, peygamberler ruhsal doğruluk ve yürek

paklığı konularıyla ilgileniyorlardı.

K

itap yazan peygamberler: İsrail tarihi boyunca Tanrı çeşitli peygamberlere vahyetmiştir. Ama bu vahiy-lerden bazılarını Kutsal Kitap'a yazdırırken, bazılarını yazdırmadı. Bu açıdan da EskiAntlaşma peygamberleri iki ana gruba ayrılabilir: (1) Tanrı

sözünü duyuran peygamberler (1Sa.22:5; 2Sa.12:1; 1Kr.11:29; 12:22; 13:1, 11; 16:1, 4; 17:1 ve devamı; 20:13; 22:14; 2Kr.2:1 ve devamı; 9:1 ve devamı; 2Ta.15:1;16:7; 19:2; 20:14; 24:20; 28:11); ve (2) Tanrı sözünü yazıya geçiren peygamberler.

Vahiyleri yazıya geçiren peygamberlerin çoğu, İsrail iki krallığa bölündükten sonra ortaya çıktılar. Çoğu da Kuzey krallığı yok olmadanve Güney krallığı (Yahuda) sürgüne götürülmeden önce hizmet etti (bkz. çizelge). Böylece ele aldıkları konuları iki ana başlık altında top-layabiliriz:

1) Ahlaksal konular:

- Putperestliğin, ahlaksızlığın ve adaletsizliğin kınanması ve tövbeye çağrı.
- Adalet, doğruluk ve merhamet gerektiren, tövbesizlik durumunda yargı getiren Tanrı'nın karakteri.
- Gerçek din dıştan olan değil, yürekten olandır. İnsanların gözündedeğil, gizli olanı gören Tanrı'nın gözü önündedir.

2) Gelecekle ilgili konular:

- Gelecek olan RAB'İN GÜNÜ (Yargı Günü) ve bunun uluslar ile İsrail üzerindeki dehşeti.
- Gelecek olan Mesih'in kimliği, görkemli gelişi ve O'nun görevleri: Kurtuluş ve yargı.
- Rab'be sadık kalan azınlık ve yeryüzünde kurulacak olan Mesih'inevrensel krallığı.

Önemi: Bu peygamberler, gitgide yalnız Yasa'nın şekil-sel konularına önem veren İsrail halkı karşısında tanrısal vaatlerin ve Antlaşma'nın ruhsal anlamını açtıkları için in-sanların yüreğini Müjde'nin (İncil'in) mesajına hazırlamak açısından Tanrı'nın tasarısında son derece önemli bir yere sahiptirler. Vahiy aracılığıyla getirdikleri yorumlar sayesinde, Mesih'le diğer uluslara açılan lütuf çağının Yasa'dan bir kopukluk durumu değil, onun gerçekleşmesi olduğu, Eski Antlaşma'da bile açık-ça anlaşılmaktadır.

Mesajı: Bu beş kitabın her birinden, Tanrı'nın amacı ve tasarısı açısından O'nun kimliği ile ilgili olarak birer temel mesajı dikkate alabiliriz:

YEŞAYA:“Kutsal Olan, halkın günahlarını cezalandırmaya da sırtına almaya da hazırdır!”

Kitabın iki ana amacı; “İsrail’in Kutsalı” ve “Acılar Adamı” olarak tekrarlanan iki ilahi unvan uyarınca, putperestlikten ötürü ulu-sun üzerine gelecek olan yargıyı haber vermek ve Tanrı’nın gön-dereceği ‘Mesih’ aracılığıyla gerçekleştirileceği evrensel kurtuluş tasarısını bildirmektir.

YEREMYA:“Sevgi olan Tanrı, halkını sözle ve eylemle terbiye eder.”

Tanrı’nın isteği neyse o olur. Tanrı’nın sözü, haber verdiği yargı-lar veya vaatler aracılığıyla yıkma ve bina etme gücüne sahiptir. Söz, hem onu aktarana hem de teslim alana acı gelse de, Tanrı’nın amacı insanla daha da yakın olmaktır. İlk antlaşma karşısında insa-nın başarısızlığından yeni ve kalıcı bir antlaşma doğacaktır.

AĞITLAR:“Tanrı, halkı için duyduğu üzüntüyle bizi olgunlaştırır.”

Vaatlerine sadık kalan Tanrı’nın, İsrail halkıyla yaptığı antlaşmayı bozmak zorunda kalması, önemsenemeyecek bir durum değildir. Bundan çıkarılacak dersleri insanın yüreğine kazınması gerekir. Buyüzden oturup ağıt yakmak, dövünmek değil, yüreğimizde tanrısal terbiyeye işini yapması için izin vermek gerekir.

HEZEKIEL:“Tanrı’nın varlığı, O’na ait olanlara hep yakındır.”

Tanrı, Hezekiel’in gördüğü görümler aracılığıyla, sürgünde dün-yasal kimliğini kaybeden Tanrı Halkına, esas kimliğinin Göklerin Egemenliği’ne ait olduğunu öğretmeye başlar. Böylece uluslar ara-sında bulunan Tanrı Halkı için olan Tanrı’nın evrensel tasarısını, anlaşılacak bir şekilde açıklama durumu da doğar.

DANIEL:“Her Şeye Egemen Rab, zamanın Efendisi ve Yöneticisidir.”

Tanrı’nın Egemenliği bütün zamanlar ve bütün uluslar üzerinde mutlakdır. Rab Daniel gibi hizmetkârlarını bütün durumlarda ön-ceden planladığı gibi kurtarıp bereketlediği gibi,

Tanrı'nın tasarruflarında ulusların tarihi ve dünyanın tarihi
sonradan değil önceden yazılıp O'nun istediği sona
yönelmektedir!

Ders 23: Yeşaya - İncil'den önce İncil

YEŞAYA bölümü “küçük boy bir Kutsal Kitap” gibidir. İçindeki 66 bölüm, iki ana gruba ayrılır. İlk 39 bölüm, Eski Antlaşma'nın 39bölümü (kitabı) gibi, Tanrı'nın kutsallığı ve yargısını vurgular. Son 27 bölüm, İncil'in 27 bölümü gibi Mesih'i tanıtır ve kurtarışını önceden bildirir.

İncil derlenmeden önce ilk yüzyıldaki kilise toplulukları, Elçilerin kendilerine yazdığı mektupları veya İncil'i oluş-turan kimi bölümleri okumakla birlikte, İncil'in müjdesini net bir şekilde veren Yeşaya'nın son bölümlerinde sü-rekli okuyorlardı. Böylece İncil'in İncil'den önce geldiğini, yani Tan-rı'nın insanlara bildirdiği ve herkes için amaçladığı kurtuluş mesajının Mesih gelmeden yüzyıllar önce özellikle peygamber Yeşaya'nın kita-bında verildiğini büyük şaşkınlık ve hayranlık içinde görürüz.

Yazarı: Kitapyazarın ismini taşır. Yeşaya, “Rab kurtarır” anlamına gelir. Mesajının derinliği ve evrenselliği yüzünden Eski Antlaş-ma'nın yazarları arasında peygamberlerin “baş kalemi” sayılan Ye-şaya, kitabın başında “Amots'un oğlu” olarak tanıtılmaktadır (1:1). Yeşaya bir kadın peygamber ile evli olup, âlamet niteliği-ni taşıyan iki çocuğun babasıydı (8:3, 18). Aynı zamanda, Yahudi kaynaklı rivayetlere göre kral Uzziya'nın kuzeni olduğu ve gaddarlığıyla ün yapmış olan kral Manasse'nin emriyle testere ile kesilerek öldürüldüğü rivayet edilmektedir (bkz. İbr.11:37).

Kral soyundan gelen, derin bir ruhsal yaşama ve bilgiye sahip olan, yüksek tahsilli, yaklaşık elli yıl boyunca Yahuda krallarındandör-dünün ruhsal danışmanı olarak görev yapan bu peygamber, İsrail ta-rihinde büyük bir önem taşımakta, ulusun ruhsal yaşamında da bir dö-nüm noktası oluşturmaktadır.

1775 yılına kadar tartışılmaksızın Yeşaya bu kitabın yazarı olarak kabul edilmişti. Günümüzdeyse peygamberliğin mucizevi yönle-rine ihtimal vermeyen liberal eleştirmenlerin çoğu bunu reddetmektedir. Bu inkârın sebebi, kitabın için-de geçen kimi peygamberlik sözleridir. Bu kehanetler, bildirildikten 150yıl kadar sonra tüm detaylarıyla yerine geldi. Örneğin yıllar sonra sür-günde bulunan İsraililer'i salıveren Babil kralı Koreş, kitapta Yeşaya tarafından açık ismiyle tanıtılır (44:28; 45:21). Bu eleştirmenlerin ileri sürdükleri itirazlar ikiye indirgenebilir:

- a. “Kitabın ilk yarısında anlatılan Yeruşalim'in harabeleri ve Babil sürgününün detayları, önceden değil, Yeruşalim'in yıkıldığı İ.Ö. 586

yılından sonra yazılmış olmalıdır” denilir. Buna destek olarak, peygamberlerin gelecek nesiller için değil, kendi nesli için mesaj getirdikleri ileri sürülür. Ne var ki, ikisi de doğrudur. Yani hem çağdaşlarına seslenmesi, hem de gelecekte olacakları önceden bil-dirmesi peygamberlik hizmetinin ana niteliklerinden ikisidir.

b. “Kitabın ilk yarısı (1 – 39.bölüm) ile ikinci yarısı (40 – 60.bölüm) arasında, farklı üslûp ve farklı bir ilahiyat anlayışı görülür” denir. Bu görüşe göre, bir yazar ömrü boyunca stilini değiştirmez. Ne var ki, edebiyat tarihinde stilini birkaç defa değiştiren ünlü yazar örnekleri çoktur (örn. Shakespeare). Ayrıca kitabın sonuna doğru ila-hiyatın (Tanrı anlayışı) ilerlemesi ve derinleşmesi kitabın bütün-lüğünü bozmaz. Yalnızca konunun bir hedefe yöneldiğini gösterir.

Buna karşılık Yeşaya’nın yazarlığını destekleyen birçok kanıt sunulabilir:

a. Bütün eski elyazmaları (buna Ölü Deniz Tomarları dahil) YEŞAYA’yı tek cilt halinde muhafaza ederler.

b. Kitapta sürekli konu edilen İsrail’in putperestlik sorunu, sürgünden sonra ortadan kalkmıştı.

c. Kutsal Kitap’ın diğer bölümlerinde hemen hemen hiç kullanılmayan “İsrail’in Kutsalı” ifadesi, iki yarı dahil olmak üzere bütün YEŞAYAKitabı boyunca sık sık tekrarlanır.

d. Sürgün öncesi peygamberler, yazılarında Yeşaya’dan ya söz ederler ya da alıntı yaparlar (bkz. Nah.1:15 ile Yşa.52:7; Sef.2:15 ile Yşa.47:8; Yer.31:35 ile Yşa.51:15).

e. Eski Yahudi din önderlerinin hepsi istisnasız olarak Yeşaya’yı bu kitabın yazarı olarak gösterirler.

f. Yeni Antlaşma’da en fazla alıntı yapılan Eski Antlaşma kitabı YEŞAYA’dır (örn. Mat.3:3; Yu.12:38-41; Rom.9:27-33; 10:20; vb.).

g. Yeşaya 41:21-23 ve 26-27, gelecekle ilgili önbildirilerden mesajının doğüstü kaynağını gösteren bir kanıt olarak söz eder.

h. Bu kadar yakından bilinen ve eseriyle Kutsal Kitap’ta bu kadar önemli bir yer tutan bir peygamberin, çağdaşları tarafından yanlış tanınması olanaksızdır.

Tarihsel Ortamı ve Tarihi: Yeşaya, Uzziya’nın ölümünden kısa bir süre önce (İ.Ö. 740) başladığı peygamberlik hizmetine, Sanherib’in ölümünden sonra da kısa bir süre daha (İ.Ö. 681), toplam 60 yıl boyunca devam etti (bkz. 1:1; 6:1; 37:38). Özetle 1 – 39.bölüm Uzziya, Yo-tam, Ahaz ve Hizkiya’nın yaşadığı dönemlerde, 40 – 66.bölüm ise Manaşşe’nin yaşadığı dönemde kaleme alınmıştır. Bu son kraldan büyük bir baskı görmüş olduğu

anlaşılmaktadır. Sözüünü ettiği “acılar ada-mı”(53:3,11) ile ilgili bölümler, soyut bir peygamberlik değildir. Ken-disi de benzer acılara ortak olmuştur. Vahiy alan peygamberler mekanikbir aktarıcı değildirler. Onlar bizi de kendi duygularına ve yaşadıkları-na ortak olmaya çağırın canlı örneklerdir!

Yeşaya'nın döneminde, Asur İmparatorluğu en parlak dönemini yaşıyordu ve Tiglat-Pileser döneminde İsrail krallığını ele geçirmişti (İ.Ö. 745 - 734). Sargon, Sanherib'i Yahuda krallığını da fethetmesi içingöndermiş (İ.Ö. 714 - 701), ama son anda yenilmişti. İsrail iki krallığa bölündükten sonra, ikisi de giderek daha büyük bir ruhsal çöküntüye uğradı. Bu da ulusal çöküntüye yol açtı ve Asur'un tehdidinden korun-mak için, Tanrı'ya danışmak yerine (7:12) iki krallık da özellikle Ahaz'ın döneminde (İ.Ö. 743 - 728) bir sürü yabancı krallıkla anlaşıp güç birliği yaptı. Ama kurtuluşları için insanlara umut bağlayınca “korktukları şey başlarına geldi...” Bu ulusların boyunduruğu altına girdiler ve daha da kötüsü, putperestlik bütün halka yayıldı...

Hizkiya'nın tahta geçmesiyle köklü bir reform hareketi başladı. İk-tidara gelir gelmez daha önce eşi görülmemiş bir Fısıh Bayramı düzenledi. Rab bu içtenliği ödüllendirdi ve Yahuda krallığını İsrail'le ay-nı kaderi paylaşmaktan koruyup yıkımı erteledi (2Ta.30:1-13). Ne var ki Hizkiya sonradan, Babil ve Mısır'la yaptığı antlaşmalar ile Asur'un dikkatini tekrar kendi üzerine çekti. Bu yüzden krallık az kalsın her şeyini kaybediyordu... Son anda Yeşaya'nın tavsiyesine uyan kral, ku-şatmadan kurtulmak için yalnız Tanrı'ya umut bağladı ve Rab'bin bir meleği Sanherib'in ordusunu yok etti.

Yeşaya sarayda görev alırken, peygamber Mika kırsal bölgelerde hizmet etti. Her iki peygamber de hem halk sıkıntıdaiken sürdürülen kötü ruhsal yaşamı, hem de sınıflar arasındaki sosyal eşitsizlikleri kınadılar. İkisi de gerek İsrail, gerekse Yahuda krallığının kurtuluşunun Beytlehem'de doğacak olan Mesih tarafından sağlanacağını söylediler!

Yeşaya'nın yaşadığı dönemde kuzey krallıkta peygamber Hoşea hizmet etti. Kötülüklerinden ötürü İsrail krallığının üzerine gelecek olanyargıyı haber veren Amos'un mesajını sürdüren bu peygamber, halkı Kutsal Yasa'ya gönülden bağlandıkları takdirde Antlaşma'ya sadık ka-lan Tanrı'nın, sevgisini tekrar göstereceğini hatırlatarak Rab'be dön-meye çağırırdı.

Amacı: Kitabın iki ana amacı tekrarlanan iki ilahi unvanla özetlenebilir: “İsrail'in Kutsalı” ve “Acılar Adamı.” Kitap halkı şu iki konu-da uyarır:

1. Kutsal Tanrı'ya karşı kurdukları dünyasal ittifaklardan ve düşük-leri putperestlikten ötürü ulusun üzerine gelecek olan yargıyı haberverir.
2. Tanrı'nın göndereceği ‘Mesih’ aracılığıyla gerçekleştireceği kur-

ta-rış tasarısını bildirir. Mesih'in önce "Acılar Adamı" olarak, ikinci gelişinde ise bütün dünyanın kralı olarak geleceğini açıklar.

Mesajı: Kitabın mesajı, az önce belirttiğimiz iki uyarıyı birleştirip her türlü kurtuluşun, insansal ittifaklardan ya da putlardan değil, yalnız Tanrı'dan geldiğini vurgular.

Ayrıca İsrail'in ve çevresindeki ulusların düştükleri çalkantılı durumlar, Tanrı'nın Yeşaya aracılığıyla evren-sel mesajını bildirmesi için uygun bir tarihsel sahneyi oluşturur. O, sadece İsrail'in kurtuluşunu değil, bütün ulusların ve insanların kurtuluşunu amaçlar. Hem İsrail için, hem de gelecek olan Mesih için kullanılan "Rab'bin Kulu" unvanıyla, imanlı halkın asıl görevi, yani kurtuluş müjdesini bütün uluslara bildirme görevi önemle hatırlatılır!

Mesaj dört ana konuyu işler: 1) Halkın ahlaksızlığını kınar; 2) Onları Yasa'nın ruhsal özüne dönmeye davet eder; 3) Gelecek olan yargı hakkında uyarır; ve 4) Mesih'in gelişini önceden bildirir.

Özellikleri: Eski Antlaşma'da Mesih'in kimliğini en açık şekilde önceden bildiren bölümüdür. Bu kitapta yalnızca Mesih'le ilgili peygamberlikler değil, çok somut bilgiler de açıklanmaktadır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

A. MESİH'İN KİMLİĞİ İLE İLGİLİ:

- 1) Kadından doğan gerçek insan (7:14; 9:6; 53:2).
- 2) Bakireden doğan (7:14).
- 3) İnsan bedeninde gelen Tanrı (9:6).
- 4) Davut'un oğlu (yani soyundan; 9:7; 11:1,10).
- 5) Kendisi Yahve ve Yaradan'dır (44:24; 45;11,12).

B. MESİH'İN KİŞİLİĞİ İLE İLGİLİ:

- 1) Alçakgönüllü bir şekilde dünyaya gelmesi (7:14,15; 53:2,3).
- 2) Yumuşak huylu davranışı (40:11; 42:2,3).
- 3) Doğru ve adil (9:7; 11:5; 32:1).
- 4) Merhametli, ezilenlerden yana (61:1).
- 5) Tövbesizlere ve kibirlilere karşı gazabı... (11:4; 63:1-4).

C. MESİH'İN GÖREVI İLE İLGİLİ:

- 1) Yolunu hazırlayan haberci (40:3).
- 2) Kutsal Ruh ile meshedilmiş (11:2-4; 61:1).
- 3) Adil yargısını duyurma hizmeti (11:2-4).
- 4) Mucizeleri (35:4-6).
- 5) Çağdaşlarının inkârı (53:1).
- 6) Günahlarımız uğruna ölür (53:5).
- 7) Kötülerin ile birlikte ölür, ama zenginle beraber gömülür

(53:9).

8) Ölümü yener (25:8).

9) İkinci gelişinde kötülerini yargılar (34:2-9; 63:1-6).

10) İsrail'in kralı olur (9:7; 44:6).

Ayrıca Kutsal Kitap'ın daha önceki bölümlerinde gelecek olan bir "peygamberden", bir "kraldan" söz edilmişti. "Mesih" kelimesi ise, da-ha çok (krallar dahil) ruhsal bir görev alan kişiler içindi. Ama Yeşaya'da "Mesih" sözcüğü artık skatolojik (skatoloji: Gelecekle ilgili Tanrıtasarısı) bir değer kazanmış ve gelecek olan kurtarıcının özel unvanı ha-line gelmiştir.

Aynı zamanda İsrail halkı, giderek Kutsal Yasa'nın anlamını ibadetşekillerine indirgemıştır. Yeşaya, Kutsal Yasa'ya (tapınmalara, dualara, oruçlara...) ruhsal anlamını tekrar kazandırmış ve onun derinliğini daha da açmıştır.

Ana Hatları: YEŞAYA kitabı iki ana kısma ayrılır: a) *İsrail'in Yargısı* (1 – 39.bölüm) ve b) *İsrail'in Tesellisi* (40 – 66.bölüm). Birinci kısımda günaha düşen kul (Yahuda halkı), ikinci kısımda ise 'Acılar Adanı' (Acı çeken kul - Mesih) göze çarpar. Birinci kısımda Yahuda'nın bölgesel ilişkileri (çevredeki uluslar ile), ikinci kısımda ise İsrail'in evrensel çağrısı dikkat çeker. Ayrıca iki kısım arasında bir ara kısım vardır:

a) İsrail'in Yargısı:

Bölüm 1-12 ..... İsrail'in Yargısı.

Bölüm 13-23 ..... Ulusların Yargısı.

Bölüm 24-35 ..... Evrensel Yargı.

Ara Kısım:

Bölüm 36-39 ..... Peygamberlik Gerçekleşir.

b) İsrail'in Tesellisi:

Bölüm 40-48 ..... Tanrı, Teselli Kaynağı.

Bölüm 49-57 ..... Tanrı, Gelen Kurtarıcı!

Bölüm 58-66 ..... Tanrı, Yenilik Kaynağı.

YEŞAYA							
Ana	1 - 35		36-39		40 - 66		
Kısımlar	GÜNAHA DÜŞEN KUL: YAHUDA				ACI ÇEKEN KUL: MESİH		
Dönem	İ . Ö . 7 4 0 - 6 8 1 y ı l						
ilgili bölümler	12	23	35	39	48	57	66
Ana Olaylar	İsrail'in Yargısı 	Uluslar'ın Yargısı 	Evrensel Yargı 	Peygamberlik Gerçekleşir 	Tanrı, Teselli Kaynağı 	Tanrı, Gelen Kurtarıcı 	Tanrı, Yenilik Kaynağı
Anahtar AYETLER:	(5:1-7)	(14:12-15)	(24. bölüm)	(42:1-9)	(53. bölüm)	(60. bölüm)	

Bölüm 1–12. İSRAİL'İN YARGISI

Okunacak Ayetler: 1, 6-7, 8-9. Bölüm

1 – 3. bölüm. Yahuda'da tam bir ruhsal bozgun yaşanmaktadır. Tanrısızlık ulusal yaşamın her alanında –sosyal, politik ve ruhsal– hakim-dir. Tanrısızlık, dinsizlik demek değildir. Bayramlar, ayin-ler, dinsel töreler düzenli bir şekilde devam etmektedir. Ama halkın, yöneticilerin, ruhsal önderlerin, kısaca herke-sin yüreği Tanrı'dan uzaklaşmıştır. Tanrı da bunun yakındadoğuracağı felaketi haber veren bir peygamber ortaya çıkarır: Yeşaya.

Kitabın ilk bölümleri, halkın tutulmuş olduğu bu 'hastalığın' teşhisini koymaktadır. *“Baş büsbütün hasta, yürek büsbütün yaralı. Bedeniniz tepeden tırnağa sağlıksız, taze darbe izleriyle, yara bereyle dolu, temizlenmemiş, yağla yumuşatılmamış, sarılmamış”*(1:5-6). Kurbanlar, kutlamalar, oruçlar Rab'be *“bıkkınlık verir”*(1:13-14). Bunun yerine Kendisi, yürekte ve eylemde görülen bir tövbe, sosyal adaletin hakim olduğu bir yaşam düzeni bekler... (1:10-20). Durum düzeltilmediği tak-dirde kimse Rab'bin gazabından kaçamayacaktır (1:21-31; 2:5-22; 3:1-26). Çünkü kral O'dur ve sonunda dünyaya adaleti Kendisi getirecek-tir (2:1-4).

- Yeşaya, gerçek tövbeyi, kötülük yapmaktan vazgeçmek (1:16), iyilik etmek (1:17), Rab ile hesaplaşmak (1:18; yani suçu ikrar etmek) ve O'nun lütfuyla günahın kirinden temizlenmek olarak ta-nımlar. Mesih

sayesinde imanlıya sunulan günlük hayatın ruhsal başarısının, günlük tövbe yaşamından başka bir sırrı yoktur (1Yu. 1:7, 9).

5 – 6.bölüm. Tanrı'nın halkı olmak, bizlere emanet edilen bir bağınişletilmesi gibidir. Ya ürününü veririz ya da hizmet yaşamı için Tanrı'nın reddedişiyile karşılaşırız (5:1-6; bkz. Mat.21:33-46). Burada en önemli konu yanlışlarımızı (günahlarımızı) haklı göstermeye çalışma-maktır (5:8-30). Çünkü Tanrı'nın gazabı özellikle gerçeği haksızlıkla örtbas edenlere karşı alevlenir (Rom.1:18). Bu-na karşılık Rab Yeşaya'yı hizmete çağırır. Peygamberin en göze batan özelliği, en ufak yanlışlarını bile kabul etmesidir:

- Tövbe yaşamı yalnız Tanrı'dan uzaklaşanlar için değildir.

Tanrı'yayaklaşanlar için daha da gereklidir! Çünkü O kutsaldır! Yeşaya birgörümde Tanrı'yla yüz yüze geldiğinde, dudakları kirli bir adam olduğundan (murdarlığından) ötürü büyük bir utanç duymaktadır (6:1-6). Bu murdarlık özellikle konuştuğumuz sözlerde kendini gösterir... (Mat.12:34; 15:18-20). Kutsallığın en bü-yük göstergesi, ruhsal hizmet için altın niteliğinde-ki dili dizginleyebilmektir! (Yak.3:2). Bu kendimizi günahlı insanlarla değil, kutsallığının sınırı ol-mayan yüce Tanrı'nın karakteriyle kıyasladığımız zaman müm-kün olur! O zaman kendimizi görüp alçalırız...

- Hizmete çağrıldığında Yeşaya'nın, "*Vay başıma! Mahvoldum*" demesi (6:5), Tanrı'nın, "*İşte... suçun silindi, günahların bağışlandı*" sözleriyle karşılanır (6:7). Bunun doğurduğu sonuç Yeşaya'nın, "*Ben! Beni gönder*"(6:8) ve Tanrı'nın "*Git... duyur*" şeklindeki karşılığıdır. Yani kulun yetersizliği, Tanrı'nın yeterliliği tarafın-dan giderilir. Kulun hazır yüreği de Tanrı'nın görevlendirmesiyle tamamlanır.

- Tanrı Yeşaya'ya kutsallık, yargı ve umutla ilgili bir mesaj emanet eder. Halka günahını göstermeden önce peygamberin bunu kendi benliğinde keşfetmesi gerekir. Kralın önünde durmadan önce, evrenin Kralı önünde diz çökmesi gerekir. Yeşaya Tanrı'yı ve O'nungörkemli kutsallığını 'gördükten' sonra, insanların tehditlerini gör-mezden gelmeyi başarmıştır.

7 – 12.bölüm. Yeşaya'nın iki çocuğu da Tanrı'nın hazırladığı kur-tarışın iki simgesidir. Bu çocuklar aynı zamanda doğacak olan bir baş-ka çocuğun habercisidirler: "*Şear-Yaşuv*"(7:3), sürgünden 'bir kalıntı dönecek' anlamında ve kurtulacak halk kesiminin simgesidir (7:3). Bu-na karşılık "*İmmanuel*"in mucizevi doğumu (7:14) dünyaya gelecek kurtarıcı ve O'nun kimliğini simgeler (Mat.1:23; İmmanuel, 'Tanrı bi-zimle' anlamındadır).

Diğer çocuğun ismi “Maher-Şalal-Haş-Baz” (8:1-3), ‘Hemen çapulla, çabuk yağmala’ anla-mına gelir ve gelecek olan yargıyı duyurur. Bunun getire-ceği “sıkıntı, karanlık ve korkunç karanlık” karşısında (8:22) şu vaat verilir: “karanlıkta yürüyen halk büyük bir ışık görecek” (9:2). Bu umut, doğacak bir başka çocuktan gelecektir (9:1-7). Kendisi “*Harika Öğütçü, Güçlü Tanrı, Ebedi Baba ve Esenlik Önderi’dir!*”(9:6). Tanrı Asurlular’ı kullanarak halkını yar-gılayacak ve arındıracak (10.bölüm), Mesih’ini getirerek de sonunda yeryüzünde adil yönetimini kuracaktır (11.bölüm). Mesih’in dünyaya ikinci gelişinde kuracağı krallığın bir ön simgesi olan bütün bu olaylar, şükranlarımızı sürekli teşvik etmelidir (12. bölüm).

- İmanlının zaferli bir yaşam sürmesi, tehlikelerin, aksiliklerin ya dadüşüşlerin var olmamasıyla değil, şükran ve imanla bütün bunları bizi eğitmek için kullanan Tanrı’nın yakın varlığını kabul etmekle kendini gösterir. “Çünkü Rab sevdiğini terbiye eder, oğulluğa ka-bul ettiği herkesi cezalandırır”(İbr.12:6). Neden? “Tanrı, kutsal-lığına ortak olalım diye bizi kendi yararımıza terbiye ediyor”(İbr.12:10). Çünkü, “Kutsallığa sahip olmadan kimse Rab’bi gö-remeyecek”(İbr.12:14). Tanrı’nın yargısı (terbiyesi) halkını yok etmeyi veya ona zarar vermeyi değil, bizleri Mesih’in doluluğuna kavuşturmayı amaçlar.

- Buraya kadar gördüğümüz ayetlerin ışığında Mesih’in kimliği hak-kında neler söyleyebiliriz? (Özellikle bkz. Yşa.7, 9 ve 11.bölüm-ler).

Bölüm 13 – 23. ULUSLARIN YARGISI

Okunacak Ayetler: 13, 17, 19, 21.Bölüm

13 – 23.Bölüm. Rab’bin adaleti herkes için aynıdır. Kendi halkını terbiye ettiği kadar, evrensel tasarısına uymaları veya karşı koymaları-na göre ulusları da yargılar. Yeşaya, Babil’in yükselişini yüz yıl önceden haber verir, aynı şekilde çöküntüsünü de ilan eder (13.bölüm). Asur (13:24-28), Filist (13:28-32), Moav (15 ve 16.bölüm), Şam (17:1-3), Habeşistan (18.bö-lüm), Mısır (19 – 20.bölüm), Arabistan (21:13-17) ve Sur-un (23.bölüm) kaderini de aynı netlikle önceden bildirir.

Bu önbildiriler peygamber için birer yüküdür (13:1; 15:1; 17:1; 19:1; 21:1,11,13; 22:1; 23:1). Çünkü Tanrı istemediği halde bu cezaları ver-mek zorunda kalır ve bu, sevgi dolu yüreğine acı verir; peygamberin-kine de...

Rab bu şekilde tarih üzerinde olduğu gibi, yaşamımızın en küçük ayrıntıları üzerinde de kral olduğunu gösterir:

- Yeşaya Babil’in uzak bir ülke tarafından yok edileceğini söyledi

(13:5). İ.Ö. 539 yılında Babil, kuzeyden gelen bir halkın eline düştü.

• Yeşaya Babil'i ele geçiren ulusun ismini verir: Medler (13:17). Tarih kitapları bunu doğrulamaktadır.

• Yeşaya Babil'in bir daha kurulamayacağını söyledi (13:19-22).

İ.Ö. 4. yüzyıldan beri orası ıssızdır!

14:12-15 ayetlerinden, perde arkasından ulusları ve yöneticilerini etkileyen Şeytan'ın düşüşü hakkında neler öğrenebiliriz? (Hez.28:12-18 ile karşılaştırın).

1) Şeytan'ın günaha düşmeden önceki doğası nasıldı?

2) Onun günahının özü ve amacı neydi?

3) Tanrı buna nasıl karşılık verdi?

4) Şeytan ulusları şimdi nasıl etkiliyor?

Bölüm 24–35.EVRENSEL YARGI

Okunacak Ayetler: 26-27, 28 ve 33.Bölüm

24-27.Bölüm. Bu bölümlere “Yeşaya'nın Apokalipsis'i”² denilir. Çünkü onda bütün yeryüzü yargılanır (25:1,3,6), göktekiler ve yeryüzündekilerin hepsinin cezalandırıldığı görülür (24:21), dünya yok edilir (24:19), ay ve güneş etkilenir (25:23), en sonunda da ölüm yok edilir (25:8).

Ama aslında Yahuda'nın başına gelen yargıları kozmik açıdan değerlendirir. Yani bütün bu belalar (ilahi yargılar), neticede halkı daha üstün bir berekete ulaştırmak içindir. Niha-yet halk O'nun adaletini anlar.

Yargılardan ötürü, “*Batıda yaşayanlar Rab'bin büyüklüğü karşısında hayranlıkla bağırarak*”(24:14), “*Doğru Olan'a övgüler olsun*” diyecekler (24:16). İşte o zaman Kendisi “*Yok-sulun, sıkıntı içindeki düşkünün kalesi*” olacak (25:4) ve bütün halkları kendi ruhsal şölenine davet edecektir (25:6). Bunu ne zaman yapacak-tır? Aslında burada yine çarmıhın bir ön simgesine tanık oluyoruz: Ulusların üzerine örülmüş olan örtüyü, ölümü ve günahı yok ettiği za-man yapacaktır (25:7-9).

Tanrı'nın terbiyesi, bundan sonraki iki bölümde övgü ve tapınma yaşamında daha derin adımlar atmak için uygun bir çerçeve oluşturur:

• Tanrı'nın kurtuluşuna imanla sığınanların övgüsü ve ilahisi her zaman hazırdır. Çünkü O bize kurtuluş güvencesi vermiştir (26:1) vedüşüncelerimizi esenlikte saklamaktadır (26:2). İmanlının en büyük özlemi Tanrı'nın Kendisidir (26:8); bu yüzden O'nu durma-dan ve düzenli bir şekilde arar (26:9). İşte o zaman Rab'bin lütfü için diyebiliriz ki, “*Ne yaptysak hepsi senin başarındır*”(26:12). Ve Kendisi ulusu çoğaltır (26:15). Ta ki, dirilişe kavuşana kadar! (26:19).

• İşte bu kozmik ve sonsuz umutla, Tanrı'nın Kendi halkını kavuşturacağı son zaferi şimdiden görürüz. Ama aynı zamanda da Rab şimdiki yaşamımızın zaferleriyle de ilgilenir. Yahuda halkının sürgünden sonra topraklarına dönmesiyle ilgili vaat (27.bölüm), sonsuz zaferin betimlemesidir!

YEŞAYA'da yer alan birçok peygamberlik aslında dört ayrı seviyede gerçekleşir:

1) YEŞAYA'NIN ZAMANINDA: Sık sık kendi döneminde yaşanan olayları ilahi yargının ışığı altında değerlendirir. Böylece güncel olaylar, haber verilen bazı gelecekle ilgili olaylarla aynı ayetlerde görülür.

2) BABEL'DEKİ SÜRGÜNDE: Peygamberliklerin büyük bir kısmı Yahuda'nın sürgüne gönderileceğini anlatmak için yazılmıştır. İlk defa 11:11'de bundan söz edilir.

3) MESİH'İN GELİŞİNDE: Özellikle kitabın ikinci kısmında bununla ilgili peygamberlikler daha da yoğundur. Kimi ayetlerde Mesih'in birinci ve ikinci gelişi beraber görülür...

4) TARİHİN TAMAMLANIŞINDA: Yeşaya, zamanın sonuyla ilgili birçok olayı da bildirir: Mesih'in yeryüzündeki krallığı (örn. 9:6), bütün dünyaya dağıldıktan sonra İsrail'in kendi topraklarına dönüşü (örn.27:12-13; 43:5-7; 65:8-10), hatta yeni gökler ve yerin yaratılışı (örn. 65:17).

28-31.Bölüm. Yahuda krallığı, Tanrı'nın yargısı evrensel açıdan değerlendirildikten sonra, kendi üzerine gelecek olan yargının ne kadar yakın olduğu konusunda uyarılır. Yargı, kibrinden ötürü Efrayim üzerine (28:1-13), sahte güveninden ötürü Yeruşalim (28:14-29) ve Yahuda üzerine (29:1-8), ikiyüzlülüğü yüzünden bütün İsrail üzerine gelir. Ama karamsarlığın çölünde bile bir umut filizlenmektedir ve İsrail'in kurtuluşu bir kez daha haber verilir (29:17-24). Asur'un oluşturduğu tehlike karşısında Mısır'la ittifak kurmaya güvenmek Tanrı'ya hakarettir (30:1) ve aynı zamanda boşunadır (31:3). Halbuki Tanrı'ya dönseler ve güvenselerdi tehlikelerden kurtulacaklardı. Bu durumda Tanrı onlara saldıran Asur'u yok edecekti (30:27-33).

• Sorun yüzeyselliktir! *"Bu halk dudaklarıyla beni sayar, ama yürekleri benden uzak. Bana boşuna taparlar. Çünkü öğrettikleri, sadece insan buyruklarıdır"*(29:13; Mat.15:8-9).

32-35.Bölüm. YEŞAYA'nın sayfalarındagelecekle ilgili peygamberliğin ufuklarına bakmaya devam ederken, yıkım sözlerinden sonra tekrar son zafere bir göz atabiliriz. Bu doğrultuda gelecek olan Adil Kral'dan (32:1-8), Kut-sal Ruh'un İsrail'in üzerine döküleceğinden (32:15), kurtuluş umdundan (33.bölüm), uluslara ulaşan Tanrı gazabından (34.bölüm) ve

Yeruşalim'in göreceği görkemden (35.bölüm) söz edilir.

• 35.bölümde yer alan, Mesih'in hizmetiyle ilgili beş özelliği sıralayın:

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

Bölüm 36–39. PEYGAMBERLİK GERÇEKLEŞİR

Okunacak Ayetler: 36-37. Bölüm

Yeşaya bu bölümlerde, tarih içinde kimi peygamberliklerin nasıl gerçekleştiğini kaydeder. Bu ayetler, 2. Krallar'ın 18 ile 20. bölümleri-ne ve 2. Tarihler'in 32. bölümüne paraleldir. En belirgin olaylar, İ.Ö. 701'de Asurlular'ın Yahuda'yı işgal etmeleri ve kral Hizkiya'nın yaşamını tehdit eden ağır bir hastalık durumudur. İşgalcilerin alayları, Rab'bin meleği onları vurduğunda ağlayışa dönüşür. Hizkiya'nın ömrü, sonunda 15 yıl daha uzar. Bu iki olay doğrudan kralın dualarına verilen bir yanıttır! Ama ömrünün sonunda kendi bencilliklerinden kurtulama-yınca ulusun kaderini mühürler ve Babil'in işgali için sahneyi hazırlar. Sonunda Tanrı'nın yargısı gelir!

Bölüm 40–48. TANRI, TESELLİ KAYNAĞI

Okunacak Ayetler: 40, 42, 44-45. Bölüm

Kitabın ikinci yarısının, 9'ar bölümden oluşan 3 kısmı vardır. Her kısmın ortasındaki bölüm (44, 53, 62), o kısmın ana konusunu vurgular. 44. bölüm, teselli kaynağı olarak Tanrı'nın büyüklüğünü ve eşsizliğini gösterir. 62. bölüm, Siyon'u bereketlemeye yönelik Tanrı'nın kesin kararını vurgular. Ve hepsinin ortasında 53. bölüm, inanılmaz bir netlikle çarmıh mesajını verir! Bu bölümün merkezi ayeti ise (53:7), Mesih'i "Tanrı kuzusu" olarak tanıtan Eski Antlaşma'daki tek yerdir!

40–43. Bölüm. Tanrı'nın Kendi halkına uyguladığı ter-biyeyi konu alan kitabın ilk yarısından sonra ikinci yarıda halkı kurtardığı, teselli ettiği ve Tanrı'nın kulu konumuna tekrar kavuştuğuğunu görüyoruz. "Avutun halkımı" di-yor Tanrınız, "Avutun!" (40:1).

• Bu teselli sözde kalmaz, özellikle Tanrı-çoban olarak (40:3b, 10-11) tanıtılan Mesih'in gelişinde tamamlanacaktır. "Ön-İncil"i oluşturan YEŞAYA'nın ikinci yarısı, tıpkı İncil gibi öalde bağırان Vaftizci Yahya'nın sesiyle başlar (40:3 ile Mat.3:3; Mar. 1:3; Luk.3:4-6; Yu.1:23).

• Tanrı'nın eşi ve benzeriyoktur (40:12-18; 42:8; 43:10,11; 44:6, 8,24), putlarla kıyaslanamaz (40:19-25), yorulmayan yapısıyla imanlı için güç ve yenilenme kaynağıdır(40:26-31). Bu güç, cesaret ve dayanıklılık, imanlının Tanrı ile birlikteliğinden kaynaklanır (41:10).

• 42 ve 43.bölümlerde tekrar vurgulanan konu, Tanrı'nın tek kurtarıcı olmasıdır. Kendisi bütün günahlarımıza tek çaredir! (40:2; 43:25; 44:22).

• Ama İsrail dersini öğrenememiştir (42:18-25). Tanrı'nın onu terbiye etmesi, halkını dünyaya sözünü duyuracak ve Kendisini tanı-tacak kullar olarak yetiştirmek içindi (43:10, 12, 21 ve devamı, 44:8). İsrail bu çağrıya kulak vermedi. Ne var ki, Rab'bin evrenseltasarısı ve kurtuluş çağrısı Mesih aracılığıyla gerçekleşecektir (42:1, 6 ve devamı).

44-48.Bölüm. Tanrı'nın vereceği teselli, kendini bu bölümlerde çok somut peygamberlikler olarak gösterir: Rab halk üzerine Ruhunu dökcek (44:3), putperestler utanç içinde kalacaklar (44:9-20), onları etkisiz hale getirecek (44:25; 47:9), Koreş aracılığıyla halkını Babil sür-gününden kurtaracak (44:28; 45:1,13), Kendisi onlara kurtuluş olacak-tır (45:17,22). Baştan beri ve çok önceden bildirdiği Müjde (İncil) bu-dur (bkz. 42:9; 44:7; 46:10-11; 48:3,16). Tanrı tektir, O'ndan başka Tanrı yoktur (45:5, 6, 18, 21-22; 46:9; 48:11-12), Kendisi dışında kur-tuluş umudu da yoktur... (45:22; 46:4, 11, 13).

• Halk, Tanrı tarafından seçilmişti (41:8-9; 44:1-2, 21;46:3; 44). Tanrı, halkı seçerken, onun bir özel-liğini, bir üstünlüğünü aramaz (bkz. 1Ko.1:26-28).O, zayıf insanları kul olmaya ve hizmete çağırır (43:10; 44:8). Seçilmişlerini bu yüce göreve yeterli kılabilmek için,önce ellerinden kibirlerini ve putperestliğe olan eğilimlerini al-malıdır... İsrail için geçerliolan, bizim için de geçerlidir. Bu eği-tim şu sözle özetlenir: *"Sizleri arıttım... sıkıntı ocağında dene-dim"*(48:10). Yüce görev ise şu sözle özetlenir: *"Kendim için bi-çim verdiğim bu halk, bana ait olan övgüleri ilan edecek"*(43:21; bkz. 1Pe.2:9). Rab bizi kibrimizden ve putperestliklerimizden ne kadar arındırdı?

Bölüm 49-57.TANRI, GELEN KURTARICI!

Okunacak Ayetler: 51-53.Bölüm

49-51.Bölüm. Bu bölümlerde, 42:1'de tanıtılan kulun ar-tık yalnız İsrail olmadığı (çünkü kendisi bundan vazgeçiyor;49:3-4), bunun yerine İsrail'i, hatta bütün ulusları Tanrı'ya döndürecek bir insan olduğu anlaşılmaya

başlıyor (49:5-6).

• Tanrı'nın Kulu Mesih, bütün ulusların ışığı ve kurtuluşudur (49:6 ile Luk.2:32); bizim için, *"Adını avuçlarıma kazıdım"* diyor (bu, çarmıhın bir simgesidir; 49:16); yükleri ağır olanları rahatlatan sözler söyler (50:4 ile Mat.11:28-30); *"Vuranlara sırtını... sakalı-nı yolanlara yanaklarını"* verir (50:6 ile Mat.26:67); çarmıh yolunda giderken kararlılığın ifadesi olarak *"yüzünü çakmak taşı gi-bi"* eder (50:7 ile Luk.9:51). Kendisi Tanrı'nın kurtuluşunu yeryü-zünde gerçekleştiren O'nun *"Gücü"*dür (51:5, 9 vd.).

52–53.Bölüm. Bu bölümlerde, Eski Antlaşma'nın en büyük peygamberlik sözü yer almaktadır. Önceki bölümlerde Mesih'in acıları ile ilgili olarak geçen, ancak ipucu niteliği taşıyan peygamberlikler, *"Kul'un İlahisi"* denilen 52:13 – 53:12 ayetlerinde açıklığa kavuşur ve çarmıhın eksiksiz bir resmini çizer! *"Bütün ulusların gözü önünde Kutsal kolunu sıva-dı, dünyanın dört bucağı Tanrımız'ın kurtuluşunu göre-cek"* (52:10).

• *"Kul'un İlahisi"*nde (52:13 – 53:12), Mesih'e, çektiği acılara, ölüme, dirilişine ve kurtuluş mesajına ilişkin bulduğunuz ayetleri referanslarıyla yazıp açıklayınız:

- 1) MESİH'İN GÖRÜNÜŞÜ:
- 2) ÇEKTIĞI ACILARIN NEDENİ :
- 3) ÖLÜMÜYLE İLGİLİ OLAYLAR:
- 4) DIRİLİŞİNE İLİŞKİN İPUCU:
- 5) AKLANMA MESAJI:

54–57.Bölüm. *"Ön-İncil"*in çarmıh bildirisi açıklandıktan sonra, **54.bölümde** âdeta imanlı halkın çoğalması ve bütün dünyaya yayılması konusu (yüce göreve çağrı; 54:1-4 ile Mez.2:8; Gal.4:27); **55.bölümde** İncil'in susayanlara sunduğu karşılıksız davet (bkz. 55:1 ile Yu.4:14; 7:37-39; Va.21:6; 22:17); **56.bölümde** *"yabancılarla"* (diğer uluslar; 56:3 vd.) oluşacak Tanrı'nın *"dua evi"* (kilise) konusu (56:7 ile Mat.21:13); **57.bölümde** ise, putperestliği bırakıp Rab'bi izleyenlerin kavuşacağı ruhsal dinginlik (57:2, 18-19 ile İbr.4:9-10), O'nu alçakgönüllülükle arayanların erişeceği yüce birliktelik (57:15) konuları dile getirilmektedir.

Bölüm 58–66. TANRI, YENİLİK KAYNAĞI
Okunacak Ayetler: 59-60 ve 66.Bölüm

58–62.Bölüm. Bunca yargı uyarısından ve kurtuluş vaadinden sonra

YEŞAYA, tekrar halkın tapınmalarının iç-tenliği konusuna döner. Terbiyenin ve lütfunun amacı, “*Baba’ya ruhta ve gerçekte tapınanları*” sağlamaktır (Yu.4:23-24). Bu doğrultuda *58.bölümde* gerçek oruç (58:1-12) ve gerçek Şabat Günü kutlaması konuları ele alınır (58:13-14); *59.bölümde* ise, gerçek tövbenin yokluğunun, adaleti ve doğruluğu da yok ettiği vurgulanır (59:1-15). Kimse buna engel olmazken, Rab yine “*Gücü*”ve “*Ruhu*” aracılığıyla konuya çözüm getirir (59:16-21). Kurtarıcı’nın Yeruşalim’e gelmesiyle (59:20), *60 – 62.bölümde* Tanrı halkının kavuşacağı görkemli gelecek tasvir edilir. Bugelecek, göksel kente verilecek görkemli (60:1-22) ve Mesih aracılığıyla bütün insanlara ulaşacak gerçek “*Lütuf yılı*”nın (61:1-62:5; bkz. Luk.4:16-21) resmi ile anlatılır.

- *58.bölüm* bir nevi “insan hakları beyanname” gibidir. Çünkü Rab, halkın tapınma aracılığıyla Kendisine yaklaşmasını istediği kadar (“*Rab’bi bütün yüreğinle seveceksin*”), insanların birbirlerine hak, eşitlik ve doğrulukla davranmasını da ister (“*Komşunu kendin gibi seveceksin*”). Bu bölüm, Eski Antlaşma’da bulunan “Rab’bin Dağ-daki Vaazı” sayılır (bkz. Mat.5 – 7.bölüm).

- Rab bize böyle görkemli vaatler verdiğine göre, şim-diden hazırlanmamız gerek: Rab bereketini üzerimi-ze dökene kadar gece gündüz demeden rahat etme-yen bekçiler gibi gayretimizde gevşememeliyiz (62:6), uluslara kurtuluş sancağını kaldırabilmek için (62:10), (ki bu sancak, çarmıh mesajının bir simge-sidir), tarlaları hazırlayıp tohumu şimdiden bol bol ekmeliyiz.

- Bir taraftan *YEŞAYA* kitabının *60.bölümüne*, diğer taraftan ise İncil’in Vahiy 21.bölümüne bakınız. Bu iki bölüm arasında kaç tane paralellik bulabilirsiniz? Bunları sıralar mısınız?

Yşa.60: ___;

Va. __: __:

Yşa.60: ___;

Va. __: __:

Yşa.60: ___;

Va. __: __:

Yşa.60: ___;

Va. __: __:

63–66.Bölüm. Rab yapılan haksızlıklara kimsenin engel olmamasından ötürü duyduğu rahatsızlığı tekrar dile getirdikten sonra (63:5), “*Huzurundan çıkan melek*”(Mesih; 63:9) ve “*Kutsal Ruhu*” aracılığıyla (63:10, 14) halkı

sevgiyle nasıl göttüğünü hatırlatır. O, Kendisine töv-be ile yaklaşan halkın Babası'dır (63:16; 64:5-8). 65.bölümde Rab âde-ta yüreğindeki duyguları döker ve İsrail halkını reddedip neden başka bir halkı seçeceğini açıklar (65:1-16). Ta ki, doğruluğun barınacağı ye-ni gökleri ve yeryüzünü yaratana kadar... (65:17-25 ile 2Pe.3:13). Ni-hayet 66.bölümde Rab, içten tapınmanın gerekliliğini son bir kez hatır-lattıktan sonra (66:1-5), Yeruşalim'in (göksel kentin) gelecek görke-minin vaadini (66:6-17), kendi mesajının evrenselliğini (66:18-21) ve yargının acılığını (66:22-24) tekrarlayarak YEŞAYA kitabını noktalar.

- Peygamber Yeşaya'nın kitabı boyunca söz edilen, Tanrı'nın Kendi halkından beklediği yaklaşım ve tu-tumu özetlersek bunun, "Alçakgönüllülük" ve Tanrı sözü karşısında duyulan büyük saygıdan ötürü "Tit-remek" olduğunu söyleyebiliriz (66:2,5). Ya da Samuel için söy-lendiği gibi: "Verdiği sözlerin hiçbirinin boşa çıkmasına izin vermedi" (1Sa.3:19); ya da Yakup gibi: "Tanrı sözünü yalnız duy-makla kalmayın, sözün uygulayıcıları da olun" diyebiliriz (Yak. 1:22).

Sorular

- 1) Neden Yeşaya bölümüne "Ön İncil" ismi veriliyor?
- 2) Yeşaya bölümünden, Tanrı'nın karakterini tanımlayan üç ayet yazınız. Tanrı'nın erdemlerinden hangisi Yeşaya'da vurgulanan ana özelliklerdir?
- 3) Yeşaya 42:6; 45:22; 49:6 ayetlerinde İncil'e özgü hangi konu önceden işlenmektedir?

Ders 24: Yeremya - Acılar Üstadı Genç

Bu kitaba adını veren peygamberin ismi, “Rab (Yahve) tayin eder” anlamına gelmektedir. Bu, ülkemizde kullanılan tabiriyle, “Allah’ın dediği olur” anlamına gelir. Kendi zamanında duyurduğu yargı uyarılarından ötürü Yeremya, sözlerine inanmayanlardan, çok büyük baskılar gördü. Ama sonunda, kendisi henüz yaşarken her şeyin nasıl gerçek-leştiğine tanık oldu. Rab asla boşuna konuşmaz!

Yazarı: Kimse Yeremya’nın Kutsal Kitap’ın bu bölümünün yazarı olup olmadığını sorgulamamıştır. Bunun nedeni metnin içeriğinden de gayet iyi anlaşılmaktadır:

- Her şeyden önce, kitap boyunca ‘Yeremya’ ismi defalarca (131 defa) tekrarlanmaktadır. Peygamberin yaşamından kesitlerle dolu olan bu kitap, ayrıca Ba-ruk isminde bir katip aracılığıyla yazıya geçirilmiştir (Baruk’un ismi 23 kez geçmektedir).

- Diğer taraftan gerek Daniel 9:2 ile Ezra 1:1, gerekse en eski Yahudi rivayetleri ve din bilginlerinin yorumu, kitabı Yeremya peygambere mal etmektedirler.

Kitapta peygamberin geçmişi doğrudan doğruya ele alınmaktadır. Bu yüzden diğer peygamberlerle ilgili bilgilerimize oranla, onun hakkında bildiklerimiz çok daha fazladır. Hatta bazı durumlarda, kendi hareketleri veya deneyimleri mesajın bir parçası oluvermiştir. Dolayısıyla hayatının bir profilini çizmek mümkündür.

- İ.Ö. 647’de Anatot’ta doğdu (1:1). Anatot, Yerus̄alim’in beş kilometre kuzey batısında bulunan ve kâhinler memleketi olan bir kenttir. Babası Hilkiya’nın, Yoşıya’nın yaptığı reformlar zamanında başkâhin olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde kendisi Ezra’nın büyük büyük babasıdır (Ezr.7:1).

- Rab Yeremya’yı, doğmadan önce peygamber olarak atadı (1:5) ve Yoşıya’nın krallığının 13. yılında ruhsal hizmete çağırdı. Yani yaklaşık 20 yaşındayken...

- Yeremya Rab’bin buyruğuna uyarak evlenmedi. Çünkü onun hayatı Yerus̄alim üzerine gelecek olan yargının bir belirtisi olacaktı (16:2 ve devamı).

- Hizmetinin yaklaşık 40 yılı (İ.Ö. 627-586) Yerus̄alim’de, son beş yılı ise Mısır’da devam etti (43. ile 44.bölüm). Kendisi de bu süre zarfında beş krala danışmanlık yaptı.

- İnce ruhlu ve çok merhametli bir kişi olduğu halde, onun görevi İsrail üzerine gelecek ve kaçınılmaz olan yargıyı haber vermek oldu. Bu sözlerinden ötürü kendi halkı onu bir hain olarak gördü. Bilindiği kadarıyla da kimse uyarılarına aldırmış etmedi.

- Yargı kaçınılmaz olduğunda, Yeremya Tanrı'nın iradesine boyun eğip Babil'in egemenliğine girmeyi salık verdiği için halkın nefretini üzerinde topladı. Ama sonradan Babil sürgününe götürülenleri için tam bir kahraman oldu. Çünkü hem yargı ile ilgili sözleri yerine geldi, hem de kurtuluş ve Yeruşa-lim'e dönüş ile ilgili sözleri onlara cesaret kaynağı oldu.

Tarihsel Ortamı ve Tarihi: Yoşiya'nın krallığı sırasında başlayan Yeremya'nın hizmeti, bir taraftan büyük yeniliklerin görüldüğü ilk 18 yıl boyunca, diğer taraftan da büyüyen bir ruhsal çöküntünün yaşandığı son 22 yıl boyunca devam etti.

- Tanrı'nın sözüne karşı gelen asiler ile İ.Ö. 586'da Mısır'a zorla götürülen Yeremya, orada da görevine beş yıl kadar devam etti. Mısırlılar'ın putperestliğini kınadı ve onlara Nebukadnessar'ın top-raklarını ele geçireceğini haber verdi. Nitekim İ.Ö. 568'de bu gerçekleşti!

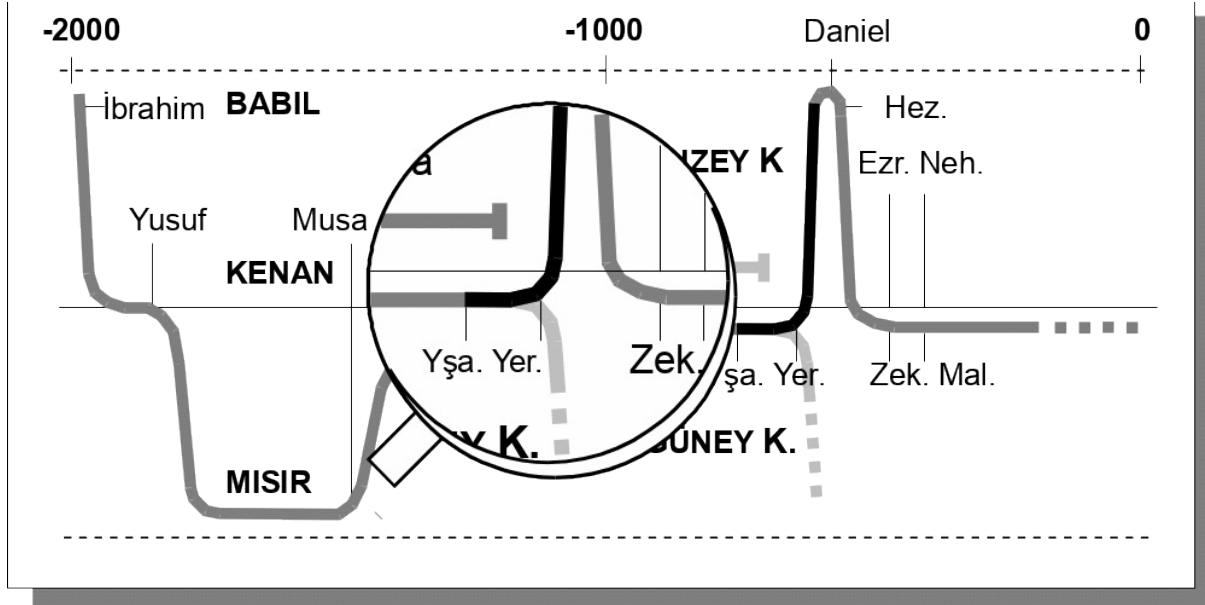
O dönemlerde büyük çalkantıların yaşandığı Orta Doğu'da, Babil dünyadaki iki güçlü devlete karşı (Asur ve Mısır) zafer kazandı. Ortada kalan Filist işgal edildi:

- İ.Ö. 609'da Yoşiya, Mısır'ın Asur'a karşı Babil'e yardım etmesini engellemeye çalışırken öldü. Sağladığı ruhsal uyanıştan ve sosyal gelişmelerden sonra ölümü, tüm İsrail'e büyük üzüntü verdi.

- İ.Ö. 606'da Nebukadnessar Yeruslaim'i işgal etti ve kral ailelerinden gelen kimi soyluları Babil'e sürmeye başladı. Amacı, oluşan imparatorluğun yönetim kademelerinde yer almaları için onları hazırlamaktı.

- İ.Ö. 597'de ayaklanmalardan ve Mısır'la kurulan ittifaklardan dolayı, Nebukadnessar ordularını tekrar Yeruslaim'e gönderdi. Birdefasında kral Yehoyakim hayatını kaybetti (36:30), bir diğerinde ise kral Yehoyakin Babil'e sürüldü, tapınağın hazinesi yağmalandı ve İsrail'in ileri gelenleri Babil'e sürgün edildi (2Kr.24:11-16).

- İ.Ö. 586'da da, bir başka ayaklanma ve iki yıllık bir kuşatmadan sonra, Yeruslaim Nebukadnessar tarafından yerle bir edildi. Bu durum, Yeruslaim'in sonsuza dek kalacağını düşünen Yahudiler için çok büyük bir darbe oldu!

Yeremya, Manaşe'nin krallığı sırasında dünyaya geldi. Manaşe'nin putperestliğinden ötürü Rab'bin öfkesi alevlendi (2Kr.23:26). Oğlu Amon aynı putperestlik sefasına kapılıp 2 yıl krallık etti. Sonra İ.Ö. 640'da, 8 yaşındayken tahta geçen Yoşiya, Yahuda krallığına ruhsal uyanışı, büyük siyasi ve sosyal gelişmeleri getirdi.

- İ.Ö. 632'de, kral 15 yaşındayken Rab'bi aramaya başladı (2Ta.34:3).

- İ.Ö. 628'de, 19 yaşındayken, Yahuda krallığını putperestliğin bütünizlerinden arındırdı (2Ta.34:3 ve devamı).

- İ.Ö. 622'de, 25 yaşındayken, başkâhin Hilkiya'nın "Yasa Kitabı'nı" (Tesniye) bulmasıyla ve kadın peygamber Hulda'nın yargıyı haber vermesiyle bu arınmayı yoğunlaştırıp halkı gerçek bir töv-beye çağırdı.

- İ.Ö. 622'de, bütün ayrıntılarını titizlikle yerine getirdiği, Samuel zamanından beri benzeri görülmemiş büyük bir Fısıh Bayramı kutlaması yaptı.

Bu uzun peygamberlik kitabının amacı, ruhsal ve sosyal çöküntü-sünden ötürü Yahuda üzerine gelmekte olan Tanrı'nın yargısı konusunda onları son bir kez daha uyarmaktır. Halk, hem Tanrı'nın Yasası'nı, hem de peygamberlerin uyarılarını duymazlıktan gelmişti. Bu kitaptaki mesajı Yeşaya'ninkinden ayıran özellik şudur: Yeşaya'da halk, Tanrı'ya dönmeye ve O'nun kurtuluşunu görmeye çağrılırken, *YEREMYA'da* Tanrı'nın kararlaştırdığı Babil sürgününü kabullenmeye ve de Yeruşalim'i ve Yahuda'yı tam olarak yok olmaktan kurtarmaya çağrılır. Ama kimse buna kulak

vermez. Böylece Özdeyiş yerine gelir: “Defalarca azarladığı hal-de dikbaşlılık eden, ansızın yıkıma uğrayacak, çare yok”(Özd.29:1).

Özellikleri: YEREMYA, Yeşaya’dan sonra gelir ve âdeta onun haberverdiği “Acılar Adamı”nın (Yşa.53:3) canlı bir örneği gibidir. Kendini, “Kesime götürülen uysal bir kuzu” gibi görür (11:19). Başka peygamberler halkı uyardılsa da, hiç kimse bunu Yeremya’nın duygusu ve gözyaşlarıyla yapmamıştır. “Keşke başım bir pınar, gözlerim bir gözyaşı kaynağı olsa! Halkımın öldü-rülenleri için ağlasam gece gündüz!” sözleriyle (9:1), aslında çektiklerini dile getirmektedir. Aynı onun gibi, İsa da Yerus̄a-lim’in ikinci yıkımını haber verirken acı acı ağlamıştı (Luk.19:14).

Sözlerinden ötürü hain muamelesi yapılan Yeremya, sözlerinde haklı çıktığı kadar, verdiği kesin kurtuluş vaadi ve tarihi ile (25:11; 29:10) sürgündeki Yahudiler tarafından saygıyla anılmıştır. Ayrıca, bu kadar yargı haberi arasında Tanrı’nın vaatlerine sadık kalacağına dair sözler de bulunmuyor değildi. Halk bunu hak etmediği, Yasa’ya göre tam bir yıkıma layık olduğu halde, bu karanlık tablonun ortasında Rab’bin sadakati ve yakınlığı az da olsa, tüm gücüyle parlamaktadır (3:16-18; 12:14,15; 23:3-8; 30-33).

Özellikle Yeremya, Tanrı’nın önceki antlaşmalarına (vaatlerine) bağlı kalacağını söylerken, yapacağı yeni bir antlaşmanın (yani İncil’in)haberini verir (31:31-34). Bu, Sina Dağı’ndaki antlaşmayı (Yasa’yı; 31:32) aşan bir Yeni Antlaşma olacaktır. İlk antlaşmanın şartları vardı; yani, İsraililer’in topraklarında kalabilmesi itaatlerine bağ-lıydı (11:3-10). İkinci antlaşma şartsızdır; insanların yan-lışlarına bakmaksızın tümüyle Tanrı’nın sadakatinebağ-lıdır. Lütuf antlaşmasıdır (İbr.7:12; 8:7-13; 10:16,17). Çün-kü, “Bundan böyle kimse komşusunu ya da kardeşini: ‘RAB’bi tanıyın’diye eğitmeyecek; çünkü küçük büyük hepsi tanıyacak beni’ diyor Rab; ‘çünkü suçlarını bağışlayacağım, günahlarını artık anmayacağım’” (31:34). Bu antlaşma Mesih’in ölümü (İbr.9:15-22) ve Kutsal Ruh’un imanlıların yüreğine dökülmesiyle (Elç.2:33) gerçekleşmiştir.

Ana Hatları: YEREMYA kitabı şu iki ana kısma ayrılabilir:

- a) YERUŞALIM’IN YIKIMINDAN ÖNCEKİ UYARILAR(bölüm 1-39),
- b) YERUŞALIM’IN YIKIMINDAN SONRAKİ UYARILAR(bölüm 40-52)

Bu 2 ana kısım da şu ara başlıklara bölünebilir:

- a) Bölüm 1 ..... Yeremya’nın Çağrılması
- Bölüm 2-20 ..... Yahuda’nın Yargısı
- Bölüm 21-39 ..... Kralların Yargısı
- b) Bölüm 40-45 ..... Asilerin Yargısı

Bölüm 46-51 ..... Ulusların Yargısı

Bölüm 52 ..... Kralların Sonu

Bir başka açıdan kitap, Yeremya'nın Yahuda'da yaşadıklarıyla şöyle değerlendirilebilir:

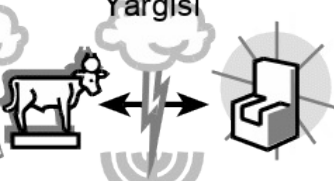

Bölüm 1 ..... Yeremya'nın Çağrılması

Bölüm 2-25 ..... Yeremya'nın Üzüntü Veren Mesajı

Bölüm 26-29 ..... Yeremya'nın Çektiği Acılar

Bölüm 30-33 ..... Yeremya'nın Tesellisi

Bölüm 34-45 ..... Yeremya'nın Tanrı Sözü'ne Bağlılığı

Yeremya		1 - 39		40 - 52		
Ana Kısımlar	YIKIMDAN ÖNCE UYARILAR		YIKIMDAN SONRA UYARILAR			
Dönem	İ.Ö. 627-586		(İ.Ö. 606)			
ilgili bölümler	1	20	39	45	51	
Ana Olaylar						
Anahtar AYETLER:	(2:13)	(9:23-24; 18, 19. bölüm)	(31:31-34)	(42. bölüm) (48:10; 49:16)		

Bölüm 1-3. YEREMYA'NIN ÇAĞRILMASI.

Okunacak Ayetler: 1.Bölüm ile 2:13-19

Tanrı, Yeremya'yı çok zor bir görev için çağırır. Bu görev onun için gerçekten zordur, çünkü kendisi daha çok gençtir (1:6). Zordur, çünkü Yeremya'nın merhametli bir yapıya sahiptir; zordur, çünkü bundan ötürü kendisi büyük baskılar görecektir (1:19). Bütün bunlara karşın, Tanrı onu Yahuda'da kesin yargıyı duyurmakla görevlendirir (1:15) ve onu tam

bir yetkiyle donatıp cesaretlendirir (1:9-10).

- Yeşaya'nın yaşadığı dönemde, İsrail halkının günahı yüzeysellik ve ikiyüzlülüktü. Yeremya'nın zamanında durum daha da kötüleşti. İsrail günahından ötürü yok oldu. Yahuda da aynı yolu izleyerek hem Rab'be, hem de putlara yöneliyor, böylece her iki tarafı da idare etmeye çalışıyordu. Ama Tanrı günahın özünü şu sözlerle belirtiyor: “Çünkü halkım iki kötülük yaptı: Beni, diri suların pınarını bıraktı! Kendilerine sarnıçlar, su tutmayan çatlak sarnıçlar kazdılar”(2:13).

- Tanrı'dan uzaklaşan imanlı, limanda demir atmayan gemi gibidir. Farkında olmadan akıntı önce onu açık denize sürükler, sonra ise kıyıya ve kayalara doğru iter. Farkına vardığında yaşamı çoktan parçalanmıştır. Ev, iş, okul veya kilise hayatımızda demirimiz perdenin ötesine, Rab'bin katına kadar uzanıyor mu? Yoksa kendi-mize dayanarak ya da YEREMYA'nın ifadesiyle yüreğimizin hayalleri ve arzularının peşinden giderek putlara mı tapıyoruz?

- Rab, başka sevgililer (putlar) bulup onlarla zina yapmış olmalarına rağmen, boşandığı (reddettiği) Kendi halkını (Yahuda'yı), O'na dönmek istedikleri zaman kabul etmeye hazırdır (3:1).

Bölüm 4–11. YAHUDA'NIN SADAKATSIZLIĞI VE ANTLAŞMANIN FESHİ Okunacak Ayetler: 5. ve 8. Bölüm

Kuzeyden gelen işgal, 4. bölümde öyle bir şekilde haber veriliyor ki, adeta atların ayak seslerini ve Tanrı halkının fer-yatlarını duyar gibiyiz. Bu felaketin nedeni 5. bölümde açıklanan Yahuda'nın Tanrı tanımazlığıdır. Bütün bu uyarılara vetehteliklere rağmen 6. bölümde Yahuda'nın tövbe etmediğini, hatta en ufak bir utanç bile duymadığını görüyoruz. Buna rağmen Rab çağrısına devam eder ve 7. bölümde halka yaşamlarını ve uygulamalarını düzeltmeleri için seslenir. 8. bölümde, kendinden emin ve keyfine düşkün davranan Yahuda'nın, kendini bilge ve bilgin zannettiği göze çarpmaktadır. Ama 9. bölümde Rab, onların ne kadar aldatıcı ve yalancı olduğunu vurgular. Halbuki putperestliklerinden vazgeçip Rab'be dönmeleri gerekmektedir. Çünkü O tektir, güçlüdür ve bütün evrenin sahibidir. Bu gerçek, 10. bölümde bir soruyu doğurur: O'na saygısızlık etmekten nasıl kaçınmalıyım? Son olarak 11. bölümde, Yahuda anlaşmayı bozduğu için, Rab de onunla olan antlaşmasını fesheder!

- Yahuda'nın en büyük günahı belki de Tanrı'nın kınadığı günahları günah saymamak ve yargı uyarılarını da boş tehditler olarak görmektir. Rab Yeruşalim'de doğruluğu böyle hor görmeyen birini aradı, ama

bulamadı (5:1).

- Her kesimden insan (Halklar, vaizler-peygamberler, din adamları-kâhinler, din bilginleri-teologlar) iğrenç putperestliklerini Tan-rı'ya olan tapınının bir parçası olarak göstermeye çalışabilir. İnsan doğasında bulunan bu eğilim, Hıristiyanlık tarihinde de birçoğları-nın İncil'in saf inancından sapmalarına neden olmuştur. Yeremya zamanında tapınılan "GökKraliçesi'ne"(7:18) bugün de farklı isimlerle Hıristiyan-lık içinde tapınılmaktadır!

- Buna rağmen insan sırf kendini ve görüş-lerini savunmaktan vaz-geçip tek Tanrı'yı tanırca, hem gerçek ya-şama kavuşur (bkz. Yu.17:3), hem de bu yaşamda olgunlaşır: *RABşöyle diyor: "Bilge kişi bilgeliğiyle, güçlü kişi gücüyle, zengin kişi zenginliğiyle övünmesin. Dünyada iyilik yapanın, adaleti, doğru-luğu sağlayanın, ben RAB olduğumu anlamakla ve beni tanımakla övünsün övünen. Çünkü ben bunlardan hoşlanırım"*(9:23-24). Tekgerçek mutluluk kaynağı budur!

Bölüm 12–20.TEPKİLER BAŞLAR; RAB DE SİMGELERLE KONUŞUR

Okunacak Ayetler: 13, 16.Bölüm ile 18:1-10

Yeremya'nın duyurduğu sözlerden ötürü Yahudiler ona karşı plan kurar (11:18-23). Diğer taraftan Yeremya durumundan şikayet etmeye başlar (12.bölüm). 'Çürüyen kuşak' simgesiyle Tanrı, halkın ruhsal has-talığını anlatır (13.bölüm).

- *YEREMYA* simgeler yöntemine sık sık başvurur. Diğer simgeleri-nin neler olduğunu yazabilir misiniz?

13:1-11; 19:1-13;

13:12-14; 24:1-10;

14:1-9; 27:1-11;

16:1-9; 32:6-15;

18:1-6; 43: 8-13;

Yahuda diyarı üzerine kuraklık gelir, ama bunun için edilen bütün dualar etkisiz kalır (14.bölüm). Rab daha önce Yeremya'ya dua etmemesini söylemiştir (7:16). Ama şimdi, bir zamanlar dualarıyla halkını kurtaran büyük peygamberlerden Musa ya da Samuel bile gelip kendisi-ne yalvarsa, bunun sonuçsuz kalacağını söyler (15.bölüm).

- Bazen günahlarımız geri dönüşü olmayan bir duruma gelir. O za-man ölümcül (yani yargısı kaçınılmaz) günahlar oluşur (1Yu.5:16), ki bunlar için dua bile çare değildir! Kolay ko-lay fark edilemeyen ve geri de dönülemeyen bu sınırı aşmamak için, günahlarımızı sürekli itiraf etmeliyiz (1Yu.1:8-10).

16.bölümde bu sefer Yeremya'nın kendisi, Tanrı'nın kullandığı simge olur ve deneyimi Yahuda'nın üzerine gelecek olan yargıyı örnek-ler. Ne evlilik, ne bayram tadar; ne de ölümler için cenazeye katılır (16.bölüm). İşte bunlar, asihalkı bekleyen felaketlerdir. "Aile mutluluğu, bayram sevinci ve ölümlere saygı tamamen yok olacak" mesajı Yahudiler'in yüreğinde etki yapar, ama aynı zamanda Yeremya'ya karşı daha büyük bir öfkeye de yol açar. Sonunda onu hapse atarlar! (20.bölüm). Yahuda'nın günahı onun yüreğine öylesine işlemiştir ki, artık onunla tek parça haline gelmiştir (17.bölüm).

- Kurtuluş sonsuz ve karşılıksızdır, ama Rab'bi izlemenin çok yüksek bir bedeli vardır! Yeremya için bu bedel sadece zulüm görmekteydi, birçok doğal hakkından da vazgeçmek anlamına geliyor-du! Rab, kendisini izlemek uğruna bunu sevinçle kabullenmemizi bekler (bkz. Luk.14:25-33). Ya sizin için bu bedel ne anlama geliyor? Kârlı bir işi bırakmak mı? Kariyerden, hırstan vazgeçmek mi? Dünyanın alkışını geri çevirmek mi? Her ne olursa olsun onu, "Rab'bin yolunu izlememe engelolan şey nedir?" sorusunu ya-nıtlandırarak bulabilirsiniz. Ondan sonra bırakın, Rab bunu haya-tınızdan alsın...

- İsa'yı izlemenin bedeli büyüktür, ama O'nun izlememenin bedeli daha da büyüktür!

Bu doğrultuda Rab Yeremya'yı cesaretlendirir(15:15-21). Kendisi dualar ve feryatlar ile Rab'be sürekli yönelir (18:18-23; 20:7-18).

18.bölümde 'çömlekçi' simgesiyle, 19.bölümdede 'kırılan çömlek' simgesiyle Rab-bin reddedişini vurgular.

- Çömlekçi simgesi, Rab'bin sözünü reddeden bir topluluğun reddedişini örnekler (bkz. Ysa.29:15-16; 30:12-14). Rab'bin seçimi in-sanın yanıtına göre farklı seviyelerde işler:

- a) O, MESİH'İ KABUL EDENLERİKENDİ çocukları olmaları için seçer (Ef.1:4-5; "Mesih'te seçti"der).

- b) ÇOCUĞU OLARAK KABUL ETTİKLERİNİ (çağrısına yanıt verenleri) Mesih'in benzerliğine dönüşmeleri için seçer (Rom.8:29-30).

- c) VAADI UYARINCA MESİH ARACILIĞIYLA diğ er uluslardan olanları da Kendi halkı olmaları için seçer (Rom.9:8, 21-24).

- d) HALKINDAN KÖTÜLÜKTEN SAKINANLARI temiz kaplar gibi onurlu hizmetler için seçer (2Ti.2:19-21).

- Bu seçilmişlik, insanın özgür iradesini yok sayarak kurtuluşu veyasonsuz yıkımı kararlaştıran kaderci bir yaklaşım değildir. İman etikten sonra Rab ile olan ilişkileri öngören ve bağlayan şartlardır. Rab bu şartları ve varılacak hedefleri hazırlar (YIKIM; KURTULUŞ; TANRI HALKI; HİZMET). İnsanoğlu da buna göre kabul veya ret kararı verir (Mesih'i reddeder veya kabul eder; vaade sarılır veya sarılmaz; kötülükten sakınır veya sakınmaz...). Kendisi bir insanın yapacaklarını her ne kadar önceden bilse de (1Pe.1:2) Rab buna tektarafli karar vermez!

- Sizce *YEREMYA*18 ve 19'da, yukarıda sıralanan seçim seviyelerinden hangisi işlenmektedir?

*YEREMYA*18:5-10 ve 11'e göre hangisi doğrudur? Tanrı'nın tasarısı (takdiri), insanın davranışını belirliyor mu, yoksa tasarısı insanın yanıtına göre mi işliyor?

*YEREMYA*19:1 ve 10-11'e göre hangisi doğrudur? Tanrı sonsuza dek mi İsrail halkını reddetti, yoksa o nesilde Sözü'ne uymayanları yok etmeye mi karar verdi?

Bölüm 21–29. SON ÇAĞRI, KESİN ÇAĞRI

Okunacak Ayetler: 23, 28.Bölüm

Yahuda'nın kurtuluş fırsatı tükenmektedir. Aslında herkes gelmekte olan felaketi sezer (*21.bölüm*). Yeremya, 3 kral üzerine gelen Tanrıyargısını duyurur (*22.bölüm*). Ama sonra ülkede doğruluğu tekrar sağlayacak olan Kral Mesih'in gelişi üzerine gözlerini çevirir vesahte peygamberlerin ayıbını yüzlerine vurur (*23.bölüm*). Halkını böylece terbiye ettikten sonra geri getirecektir (*24. bölüm*). Tanrı asi halkı tam 70 yıl boyunca ülkelerinden uzak tutacaktır (*25.bölüm*).

Ölüm tehditleri alan Yeremya, görevinde hiçgeri adım atmaz ve mesajını tepkilere katlanarak duyurmaya devam eder (*26.bölüm*). Ba-bil'in Yahuda ve çevresindeki krallar için boyunduruk olacağı yolundaki peygamberlikten sonra (*27.bölüm*), sahte peygamber Hananya bu sözü yalanlar, ama bu cüreti kendisiyle öder (*28.bölüm*). Bu arada Yeremya sürgünde bulunan soydaşlarına bir mektup gönderip Tanrı'nın tasarısını

açıklar (29.bölüm).

- 23:5-6'ya göre gelecek olan Mesih'in kimliğine ilişkin neler söyleyebilirsiniz? (Ayrıca bkz. 33:14-16).

Kimin soyundan gelecekti?

Görevi ne olacaktı?

O'na verilecek ad kimin adıdır?

Bu adı aldığına göre özü itibarıyla kimdir?

- *Peygamberlik* hizmeti kolay bir görev değildir:

Günahkâr insanlara kutsal Tanrı'nın yargı ve yıkım sözlerini bildirmekten ibaret olduğu için yüreğe üzüntü veren bir hizmettir (23:9 ve devamı).

Tanrı sözünü çarpıtan sahte peygamberlerden ötürü sürekli bir ruh-sal savaş içindedir (23:13; 28:6-9; Yas.18:18-20).

Ama Tanrı'nın buyrukları duyurulduğu için kesin zafer ve şerefle ödüllendirilen bir gayrettir (25:11-12; 29:10; Dan.9:1-3).

- Hangi boyunduruğa gireceğiz? İsyanlarımızın karşılığı olan dünya baskısı ve sefahatlerin boyunduruğuna mı? Yoksa İsa'nın bize sunduğu itaat ve esenlik boyunduruğuna mı? Matta 11:28-30 ile Ye-remya 6:16 arasındaki ilişkiyi ve ruhsal dersleri açıklayınız:

Yeremya 28:8'in ışığında, "Eski yolları sorun" (6:16) sözünün anlamını açıklayın?

"Canlarımızın rahata kavuşması" Yeremya'da ya da Matta'da neye bağlanmaktadır?

Bölüm 30–39. YENİ ANTLAŞMA'YA GÖTÜREN TERBİYE

Okunacak Ayetler: 31, 36. Bölüm, 39:1-10

Tanrı'nın her kararı halkını bereketlemeyi hedefler. Ama ne yazık ki, çoğu zaman bu berekete ancak terbiye edildikten sonra erişiriz (30. bölüm). Günahın çoğaldığı yerde lütuf daha da çoğalır (bkz. Rom.5:20). Böylece Yahuda'nın uğra-yacağı yıkımın küllerinden yeni, kalıcı ve lütfâ da-yalı bir antlaşma doğacaktır (31.bölüm). Tanrı vadinin kesinliğini kanıtlamak için Yeremya'ya yakında Babililer'in eline geçecek, ama sonunda kendisine geri dönecek olan bir tarlayı almasını söyler (32.bölüm). Böylece gün gelecek, bu ülke "Doğru Dal" (23:5) denilen Davut'un soyundan gelecek olan Mesih tarafından yönetilecektir (33. bölüm).

- *YEREMYA*'daki vahiylerden en önemlisi, Yeni Antlaşma'yı açıklayan 31:31-34.bölümdür (bkz. İbr.8:7-13). Burada üç açıklama vardır: 1) Yasalarını halkının yüreğine yazacaktır (31:33). Yani insanın yü-

re-ğinde yasalarının, dıştan gelen bir baskı veya yaptırım olarak değil, içten gelen bir arzu olarak işlemlerini sağlayacaktır. Hezekiel'e göre bu, yüreğe Tanrı'nın Ruhu'nu almış olmanın sonucu olacaktır (Hez.36:24-32). Böylece Yeni Antlaşma'da Tanrı Kutsal Ruhu'nu her imanlının üzerine dökcektir (Yoe.2:28-32).

2) "Ben onların Tanrısı olacağım, onlar da benim halkım olacak" diyor (31:33). Bu ifade Tanrı'nın bütün çağlar için değişmeyen ar-zusunu ifade etmektedir (örn. Çık.6:7). Böylece Yeni Antlaşma, eskisini geçersiz kılmaz. Onu tamamlar ve aşar...

3) Halkın günahlarını bağışlayacaktır (31:34). İsrail üzerine gelen felaketler, günahlarının karşılığı olan cezadır. Ne var ki, Yeni Antlaşma'da Tanrı, Kendi halkının günahlarını bağışlayacaktır. Kutsal veadil, suçluyu suçsuz saymayacağını söyleyen bir Tanrı (örn. Nah. 1:3) bunu nasıl yapabilir? Yapamaz! Ama burada günaha göz yumulması değil, günahın bedelinin bir başkası tarafından ödenmesi söz konusudur!

- Son akşam yemeğinde Mesih İsa, "Bu benim kanımdır, günahların bağışlanması için birçokları uğruna akıtılan antlaşma kanıdır" sözüyle (Mat.26:28) bunun gerçekleştiğini haber verdi!

- Bu yeni antlaşma aslında bir vasiyettir ve vasiyet edenin ölümü ile yürürlüğe girer: "...Mesih yeni antlaşmanın aracısı oldu. Kendisi onları ilk antlaşma zamanında işledikleri suçlardan kurtarmak için fidye olarak öldü. Ortada bir vasiyet varsa, vasiyet edenin ölümünün kanıtlanması gerekir. Çünkü vasiyet ancak ölümden sonra geçerli olur. Vasiyet eden yaşadıkça, vasiyetin hiçbir etkinliği yoktur. Bu nedenle ilk antlaşma bile kan akıtılmadan yürürlüğe girmedi... Ni-tekim Kutsal Yasa uyarınca hemen her şey kanla temiz kılınır, kan dökülmeden bağışlama olmaz" (İbr.9:15-18, 22).

- Bize, "Tanrı nasıl bir varlıktır?" diye sorulsaydı yanıtımız ne olurdu? Kendisi günahtan nefret eder ve onu yargılar (30:12-15); ne var ki, günahlı olan kusurlu insanları da sever ve bağışlar (30:18-22). Kendisi gazap Tanrısı'dır (30:23-24); ama aynı zamanda sevgi Tanrısı'dır (31:1-9). Özellikle O, sürüsünü tekrar bir araya toplayan Kurtarıcı'dır (31:10-22); halkıyla da yeni bir antlaşma yapar (31:23-34); bunun vaadi kendi egemen gücüne dayanır ve kesin güvence altındadır (31:35-37; 33:19-22). O güveniliridir...

- Rab ne kusurlarımıza ne de başarılarımıza bakar. O yüreğimizi lüt-funa açıp açmadığımızı bakar...

Not: Ayet 30:9'da Davut'un, topraklarına ve ayrıcalıklarına tekrar kavuşacak olan İsrail'in üzerinde krallık süreceğine ilişkin bir peygamberlik yer almaktadır. Bunun iki

yorumu olabilir: a) Simgesel olarak gelecek olan Mesih'ten söz eder; ya da b) Gelecek krallık döneminde dirilip Mesih'in temsilcisi olarak görev alan Davut'un kendisinden söz eder (bkz. Hez.37:24-25 ile Hoş.3:5).

YEREMYA kitabının ilk yarısında (1–33.bölüm) daha çok bu Tanrı adamının peygamberlikleri, ikinci yarısında ise (35–52.bölüm) daha çok onun sıkıntıları yer alır. Bölüm 34'ten 39'a kadar, Yeremya'nın krallarla olan ilişkilerini görebiliriz. Sidkiya antlaşmayı bozar (34.bölüm). Yoşiya Tanrı sözünü hiçe sayar (35:13) ve Kutsal Yazılar'ı yakar (36.bölüm). Yeremya'yı önce hapse (37.bölüm) sonra kuyuya (38.bölüm) atarlar! Sonuç nedir? Yeruslaim yerle bir edilir ve Yeremya kurtulur (39.bölüm).

• Tanrı'nın sözü asla değişmez. Ne var ki, bizim ona verdiğimiz yanıt değişken olabilir. Yeremya Tanrı sözünü dinledi ve itaat etti. Yahuda ona aldırmadı. Kral ise ona karşı geldi. Bu üç kişiden yalnız birisi Tanrı'nın sözüyle birlikte sonsuz yaşama kavuştu... Ya bizim O'na verdiğimiz karşılık nasıl? Örneğin: Aşağıdaki ayetler-de verilen buyrukları yazınız:

“

” (2Ko.6:14);

“

” (2Ti.2:22);

“

” (Ef.4:26);

Bu ayetlere verdiğimiz yanıt nedir? Bu yanıtı her gün yeniliyor muyuz?

Not: 36. bölüm vahiylerin nasıl yazıya geçirildiğini gösterir. Yeremya Tanrı'nın kendisine söylediği sözleri Baruk'a açıkladı ve bu ayetleri yazıya geçirdi (36:4). Tanrı'nın sözleri, peygamberin ağzından tomara hatasız aktarıldı (36:18). Tanrı da bu yazıları yerine getirerek peygamberin sözlerinin vahiy olduğunu kanıtladı (36:29-32).

Bölüm 40–45. YERUŞALIM'IN YIKIMI

Okunacak Ayetler: 42–43. Bölüm

Tanrı halkı sürgüne gittikten sonra da Tanrı'nın sözü peygamberine ağızyla duyurulmaya devam eder. Nebukadnessar Yeruslaim'e kukla bir kral tayin eder (40.bölüm). Yeremya kalmaya karar verir ve soydaşlarını da aynı şeyi yapmaya teşvik eder. Ne var ki, Gedalya'nın vahşi cinayetinden sonra halk (41.bölüm), Tanrı'nın bu açık buyruğuna kulak asmayıp Mısır'a sığınır ve yanlarında Yeremya'yı da zorla götürürler (42.bölüm). İşte bu durumdayken peygamber, Mısır'ın yıkımını (43.bölüm) ve bu itaatsizlikten ötürü Yahuda üzerine gelecek olan yargıyı (44.bölüm) önceden bildirir. Bunca felaket haberine dayanamayan Baruk'a Rab kaygılanmamasını söyler ve her

durumda hayatını bağışlayacağına söz verir (45.bölüm).

- Tanrı, gelecekle ilgili olarak bildirdikleri kadar gizlediklerinde de bilgeliğini gösterir. Yeremya, bir ömür boyuncabaşına gelecekleri bilseydi, belki de böylesine saf bir imana sahip ola-mazdı. Rab’bin bize bildirmediği gelecek sorunlar-dan ötürü kaygı çekmek, geleceğin sahibi olan Ken-disini ve sevgisini anımsamamaktan ileri gelir (Mat.6:32-34). Ama Tanrı, geleceğin ayrıntılarını bildirmektense, iman ve hizmet yolunda bizimle olacağını bildirir; beraberliğini yol boyunca bize her seslenişinde gösterir! *YEREMYA*40 ile 45. bölümler boyunca, “Rab şöyle dedi” şeklindeki ifadelerin kaç kez tekrarlandığını tespit edebilir misiniz?

Tasalanmak, zamanımızı boşa harcayıp yarının bereketlerini dü-nün sorunlarıyla gölgelemektir.

- Sıkıntı zamanlarının da Rab’bin eliyle geldiğini ve imanımızı geliştirdiğini kabul etmediğimizde kolaylıkla kuşku, itaatsizlik, şika-yet, eleştiri, dedikodu, acılık gibi eski ‘putlarımıza’ döneriz. “Ken-di işlerim yerine Rab’be öncelik tanıdığım dan beri hiçbir şey eskisikadar iyi gitmiyor” tarzındaki düşüncelerle eski yaşantımızı özle-diğimizde, “Göklerin Kraliçesi’ne” tekrar tütsü sunan İsraililer-den pek farkımız kalmaz! (bkz. 44:17 ve devamı).

- Yeremya, Babilliler’in eliyle Mısır’ın yıkımı ile birlikte Nil ülkesi-nin tapınma yerlerinin de yok edileceğini bildirdi (43:13). “Güneş Tapınağı” Mısırlılar’ın Kahire yakınındaki eski Heliopolis kenti-nin (günümüzde Tell Husn) İbranice ismidir. Güneş tanrısı ‘Ra’yadikili taşlarla tapınılırdı. Günümüzde ise bu peygamberliğin bir ka-nıtı olarak, yerinden sökülen bu dikili taşlardan birini Sultanahmet meydanında görebiliriz.

Bölüm 46–52. ULUSLARIN YIKIMI

Okunacak Ayetler: 46, 52.Bölüm

Kitabın son bölümlerinde, birbirini izleyen yıkım ile ilgili peygamberliksözleriyle Tanrı, kendi halkını cezalandırırken onları terbiye ettiğini, ama putperest halkları cezalandırırken onların hü-küm giydiğini belirtir (46:28). Çünkü Tanrı’ya karşı büyük-lük taslamışlardı (48:42). Rab batıdan başlayıp doğuya ka-dar Yahuda’nın çevresindeki ülkelerin durumunu araştırıp değerlendirirken, dünya üzerindeki hakimiyetini vurgular. Tarihin ipleri O’nun elindedir! Böylece 46.bölümde Mısır’la; 47.bölümde Filist’le; 48.bölümde Moav’la; 49.bölümde Ammon ve

Edom'la; 50 ve 51.bölümde ise Babil'le ilgili sözler bulunmaktadır. Ama son bölümde (52), Yeruşalim'in yıkımıyla beraber bir umut tablo-su çizilir. Antlaşmayıbozan Yehoyakin'e Babil'de gösterilen merha-met, Kutsal Antlaşma'yı bozan Tanrı halkına gösterilecek olan merha-meti önceden örnekler. Çünkü Tanrı antlaşmaya sadıktır!

- Günümüzde bu peygamberliklerin öncedenbildirdiği gibi (bkz. 47:4; 48:2; 49:2,10), bu eski halklar ve kentler yok olmuşlardır. Bukonuda Tanrı'nın teşhisi şudur:

Moav: *"Lanet olsun Rab'bin işini savsaklayana"*(48:10).

Ammon: *"Verimli vadilerinle ne kadar övünüyorsun?"*(49:4).

Edom: *"...yüreğindeki gurur seni aldattı..."*(49:16).

Rab ile olan ilişkimizde, yukarıda sıralanan bu günah-lardan biri varsa, bilgece davranarak ruhsal hayatımızın yıkımını önlemek elimizdedir...

- Diğer taraftan zaman aşımı Tanrı'nın vaatlerini yok edemez. Tanrı'ya uzak önderler bunları engelleyemez. Halkının isyanları bile onları yok edemez. Nitekim Tanrı, merhametinden ve vaadinden dolayı Yehoyakin gibi tanrısız bir kral aracılığıyla bile Mesih'in soyunu sürdürdü! Tanrı'nın vaatleri geçerliliğini yi-tirmez (bkz. Rom.11:29). Bu vaatler Daniel ve Heze-kiel gibi sürgündeki gençlerin imanını güçlendiren birbesin kaynağı olmuştur!

- İmansızlıklarımız Tanrı'nın vaatlerini geciktirebilir! Ama bunun dahir çaresi vardır! İbraniler4:1 ile Romalılar 11:23'e göre, insan hangi konuda direnmezse Tanrı halkı ayrıcalıklarına tekrar kavu-şabilir?

İman ve itaatle, günlük hayattaki bereket ve vaatlere adım adım kavuşuyor muyuz?

- Yeremya sıkıntısını defalarca dile getirdi. Ama onun dertli sözleri kendi durumundan şikayet eden sözler değil, aldığı vahiylerle gelen ağır yargılardan ötürü Tanrı halkının akıbetine üzülen sözlerdi. Bizler de Mezmurlar'da ya da bir sonraki bölüm olan Ağıtlar'da olduğu gibi, yüreğimizdeki sıkıntıları Rab'be anlatmayı, sıkıntılı durumlarımızda ise imanla Rab'be güvenmeyi öğrenebiliriz.

Sorular

1) Kitapta yer alan, Tanrı ile Kendi halkı arasındaki ilişkiyle ilgili bilgiler ışığında, Yeremya 3:1 ayetinin anlamını açıklayabilir misiniz?

2) Yeremya 20:7-9'u, 1.Korintliler 9:16 ile karşılaştırarak imanlının Müjde'yi yayıp yaymamak konusundaki zorluklarının neler olabileceğini ve bu zorlukların susmamız için geçerli sebep olup olmadığını değerlendiriniz.

3) İbraniler 8:6, ilk antlaşmanın kusursuz olmadığını söyler. Bu ne anlama gelir? Yeni Antlaşma ile Yeremya 31:32 ayetlerinin ışığında aşağıdaki şıklardan doğru olanları işaretleyiniz:

Eski Antlaşma'da Tanrı'nın sözü kimi yerlerde hatalı çıktı. Yeni Antlaşma gelince bir öncekini geçersiz kıldı.

Antlaşma, kendi iç koşullarında öngörüldüğü gibi, insanın kendisine düşen payı yerine getiremediği için geçersiz oldu.

Eski Antlaşma bir denemeydi. Sonuç vermeyince Rab daha uygun bir yol arayışına girdi.

Eski Antlaşma insanoğluna, onun eksiklerini ortaya koyarak Yeni Antlaşma'nın gerekliliğini ispatlayan bir ön hazırlıktı.

Ders 25: Ağıtlar - Bir Peygamberin Gözyaşları

Yeremya'nın bunca uyarısına rağmen Yahuda halkı günahından dönmedi. Yüce Tanrı, sevgisinden ötürü onları, kocasına dönen boşan-mış kadın gibi tekrar kabul etmeye razıydı (Yer.3:1). Ama her şeyin bir süresi vardır, Tanrı'nın sabrının bile... İ.Ö. 586 yılında Rab'bin yargısı Babil'in saldırısı olarak geldi ve Yahudiler sürgün edildiler. Yeruşalim yıkılmış, ıssız ve boştu. Yeremya günlerce kent için dövünüp yakındı. Gözyaşları içinde dövünürken birden bir umut ışığı görün-dü. Yargının da bir süresi vardır; Tanrı bağışlama ile lütuf vaat eder! Zamanı dolunca Rab kenti yeniden inşa ettirip sürgündeki halkını topraklarına kavuşturmuştur.

Önceleri Yahudiler bu kitaba, 1., 2. ve 4. bölümün başındaki içler acısı durumu ifade eden 'Nasıl' kelimesinin İbranicesi olan "Ekah" is-mini verdiler. Daha sonra ise din önderleri 'Sızlanış' anlamına gelen "Qinoth" ismini verdiler (bkz. Yer.7:29). Bu kelime Türkçe'ye "Ağıtlar" olarak geçmiştir.

Yazarı: Gerek Yahudi gerekse Hıristiyan rivayetlerine göre kitabın yazarı olarak Yeremya kabul edilmiştir. Yeremya, Kral Yoşiya'nın ölü-münde halkın ağıt ilahilerine önderlik eden kişilerden biriydi. Ayrıca Rab kendisine açıkça, "*Çıplak tepeler üzerinde ağıt yak*" dedi (Yer. 7:29). Üslûp farklı olsa da, Yeremya'nın iki kitabı arasın-daki ifadelerde önemli paralellikler bulunur (bkz. Yer. 14:17 ile Ağı.1:15; 2:13. Yer.9:1, 18b; 13:17b ile Ağı. 1:16; 2:11. Yer.6:25; 20:10 ile Ağı.2:22. Yer.11:20 ile Ağı.3:64-66).

Tarihi: "Yaralar hâlâ açık" gibi kullanılan birçok ifade, kitabın Yeruşalim'in yıkımından hemen sonra yazıldığını düşündürebilir (İ.Ö. 586). Ama kafiyeyi uydurmak için yapılan titiz düzenlemeler ise uzun bir çalışmanın ürünü olduğunu gösterir. Fakat kesin olan şudur ki, halkın kurtuluşu gerçekleşene kadar ne Rab'bin, ne de peygamberin acısı dinmiştir.

Ortamı: Son kral dahil, Yahuda'nın bütün halkı peygamber Yeremya'nın uyarılarına kulak asmayınca, İsrail'den geriye kalan halkın üzerine gelen yargı korkunç oldu. Sidkiya'nın gözleri oyulmadan önce gördüğü son şey, çocuklarının ve soyluların ölümü oldu (Yer.39:6, 7). İ.Ö. 586'da Yeruşalim'in yenilgisini, geride veba ve açlıktan başka bir şey bırakmayan 19 aylık bir kuşatma izledi. Yahudiler içinebedi şehir (1Ta.17:12; 22:10) sayılan Yeruşalim'in yıkımını düşünmek bile imkânsızdı. Dokunulmazlıklarına vurulan bu darbe, belki de bütün fiziksel

acılarından daha da korkunç oldu. Vaadin mirasçılarının kökü kazınıyor, geleceğe yönelik bütün umutlar yok oluyordu sanki..!

Birden Yahudiler'in yüzyıllarca bağlandıkları inançlar ve umutlar kendilerine boş bir aldatmaca gibi göründü. Tanrı'nın kenti (Yeruşa-lim) harabeye dönmüştü. Tanrı'nın kendi görkemini gösterdiği tapınak kül olmuştu. Seçilmiş halk putperestliğin ocağı olan Ba-bil'e tutsak götürülüyordu. Rab halkın yalvarışlarına ku-lak vermiyordu; hatta onların düşmanı oluvermişti (Yer. 14:11, 12).

Tapınağın yok oluşu İsrail'de yeni bir dönemin başlamasını sağla-dı: Dağılmış bir halk ve havra dönemi! Tapınakla ilgili düzen yok olun-ca tapınma sadeleşti. Yahudiler Babil'de "tapınak" dedikleri küçük or-tamlarda Tevrat'ı inceleyerek ders çalışmayı öğrendiler (Hez.11:16). Dinlerinden geriye, ne zengin ve gösterişli ayinler, ne karmaşık tapın-ma törenleri uygulayan kâhinler, ne de süslü cüppeler ve tapınaklar kalmıştı. Geriye vaatlerden ve Kutsal Kitap'tan başka bir şey kalmamıştı! Bu koşullarda halk yok olma-mak için, atalarının inancına ve Kutsal Kitap'ın özüne dörtelle sarıldı.

Amacı ve Mesajı: Üzüntüyü dile getirerek, bu büyük felaketin ruh-sal derslerini halkın ve okurların yüreğine kazımaktır. Yüce Tanrı'nın aralarından ayrılması, Yerusâlim'in ve tapınağın yitirilmesi öylesine korkunç bir faciaydı ki, 'utanç' içindeydiler!

Diğer bir amaç ise, ilahi uyarıların boş tehditler olmadığını, onlara kulak vermek gerektiğini, aksi takdirde Tanrı'nın önceden söylediği sö-zün kesinkes gerçekleşeceğini canlı bir örnekle göstermektir. *AĞITLAR*, Tanrı'yı tarihin ve kendi halkının kaderi üzerinde ege-men olarak gösterir (2:17; 3:37, 38). Umut da zaten bun-dan kaynaklanır. Tanrı yalnız yargı konusunda değil, mer-hamete yönelik vaatleri konusunda da sözünde durur! "*Sadakatin büyüktür*"(3:23).

Özellikleri: Yerusâlim, tarih boyunca üç önemli yıkıma uğradı. Üçü de "Ab" ayının (Ağustos'un) 9'unda oldu. İ.Ö. 586'da Babilliler ta-rafından, İ.S. 70'te ve 135'te de Romalılar tarafından yıkıma uğradı. Böylece 9 Ağustos bütün dünya Yahudiler'i için yıkımın anıldığı tarih-tir. Bu tarihte havralarda *AĞITLAR*okunur...

• Ne var ki Yahudiler, İ.S. 70 yılındaki yıkımın, peygamber Dani-el'in önceden bildirdiği ve Mesih'in de uyardığı gibi, İsa'yı Mesih olarak fark etmemeleri ve O'nu reddedip öldürmeleri ile bağlantılı olduğunu gözden kaçırmışlardır (bkz. Dan.9:26; Luk.19:43, 44).

AĞITLAR'DA Yeremya, en derin acı ve duygularını ifade etmek içinşiire başvurur. Aslında Kutsal Ruh bu şekilde Tanrı'nın kendi halkı için hissettiği

derin acıyı ve sevgiyi ifade etmektedir. İlk dört bölüm birer ‘akrostiş’ şiidir. Yani dizelerin ilk harfi İbrani alfabesinin harflerine vesırasına göre dizilir. Üçüncü bölümde ise alfabenin her harfi için üçer dize yazılmıştır. Peygamber Yeremya önce yıkılmış olan Yerusalıml için ağlar. Ama sonra gözlerini kaldırıp perde arkasında egemen olan Tan-rı’ya bakar. Tanrı’nın mükemmel yönetimini hatırlayınca, “*Sadakatin büyüktür*” diye haykırır (3:23). Son olarak Ye-remya, ilahi terbiye tamamlanınca halkın tekrar eski ko-numuna getirilmesi için Tanrı’ya yakarır halka aracılık eder.

Kutsal Kitap’ta başka hiçbir bölüm bu kadar büyük bir özenle düzenlenmemiştir. *AĞITLAR*’ın beş bölümü âdeta bir “Acılar Pentatok’u”³ oluşturur. *AĞITLAR*’ın üçüncü bölümü kitabı adeta iki simetrik yarıya böler (ezberlenmesini kolaylaştırmak için olabilir). Yukarıda söylediğimiz gibi, 5.bölüm hariç (çünkü bu bölüm serbest bir duaydı), diğer 4 bölümde her dizenin baş harfi, İbrani alfabesinin sırasını izler. Bu kadarince bir titizlik Yeremya’nın veya Baruk’un, kitabın yargı ve Tanrı Sözü’nün şaşmazlığı ile ilgili mesajına verdikleri önemi gösterir.

Ana Hatları: *AĞITLAR* beş bölümden oluşur ve onu bir bütün olarak ele almak gereklidir. Bununla birlikte her bölüm belli bir konuyu iş-ler. Böylece şu ana hatlar çizilebilir:

1. *Bölüm:* ..... Üzüntünün Sahnesi: Yerusalıml’in Yıkımı.
2. *Bölüm:* ..... Üzüntünün Kaynağı: Tanrı’nın Yargısı.
3. *Bölüm:* ..... Üzüntünün Umudu: Tanrı’nın Merhameti.
4. *Bölüm:* ..... Üzüntünün Nedeni: Halkın Yozlaşması.
5. *Bölüm:* ..... Üzüntünün Sonucu: Halkın Yakarışı.

AĞITLAR						
Ana	1 - 3			4 - 5		
Kısımlar	"Tanrı'nın isteğiyle çekilen acı..."			"...tövbeye götürür." (2Ko.7:10)		
Dönem	İ.Ö. 586					
ilgili bölümler	1	2	3	4	5	
Ana Olaylar	Üzüntünün Sahnesi: Yeruşalim'in Yıkımı 	Üzüntünün Kaynağı: Tanrı'nın Yargısı 	Üzüntünün Ümidi: Tanrı'nın Merhameti 	Üzüntünün Nedeni: Halkın Yozlaşması 	Üzüntünün Sonucu: Halkın Yakarışı 	
Anahtar AYETLER:	(1:18)	(2:17)	(3:22-24)	(4:16)	(5:21)	

• Bundan çıkarılacak ders veya sonuç Yeni Antlaşma'nın şu ayetiy-le özetlenebilir: "Tanrı'nın isteğiyle çekilen acı, kişiyi kurtuluşa sonuçlanan ve pişmanlık doğurmayan tövbeye götürür"(2Ko. 7:10).

Bölüm 1. ÜZÜNTÜNÜN SAHNESİ: YERUŞALIM'IN YIKIMI

Okunacak Ayetler: 1:14-18

Yeremya kitabı Babil'den 161 defa söz etse de, AĞITLAR'DABIR ke-re olsun, ne Babil'den, ne de Nebukadnessar'dan söz edilir. Çünkü Ye-ruşalim'in yıkımının birincil nedeni Tanrı'nın gazabıdır! (1:5). Yahu-dileri yıkıma götüren şartlar, dünyasal ve siyasal dengeler değil, kendi günahları olmuştur! (1:14). Aynı şekilde bağışlanmaları ve vaatlere kavuşmaları doğrudan doğruya tövbe etmelerine bağlıdır. Uluslar Tanrı'nın tasarısında sadece araçlar ola-bilirler: "RAB haklıdır, çünkü buyruğuna karşı geldim"(1:18).

Bölüm 2. ÜZÜNTÜNÜN KAYNAĞI: TANRI'NIN YARGISI

Okunacak Ayetler: 2:1-10

Bu ayetlerde Tanrı'nın Kendi halkından adım adım nasıl uzaklaştığı dile getirilir. Tanrı halkının ruhsal önder-leri hizmetlerinde gevşeklik gösterince (Yer.48:10), halkı bütün bu felaketselere sürüklemiştir (2:14). Çünkü Tanrı'nın sözü asla boşa çıkmaz (1:17). Yapılacak tek şey yal-varmaktır (1:19).

Bölüm 3. ÜZÜNTÜNÜN UMUDU: TANRI'NİN MERHAMETİ

Okunacak Ayetler: 3.Bölüm

Burada Tanrı'nın sadakati konusu (3:23), beklenmedik bir şekilde karşımıza çıkar. Çünkü bu sadakat büyük be-reketlerden doğan coşku değil, ağır bir yargı ve terbiye al-tında aranan güvendir!

- Bir zamanlar görkemli olan kentlin küllerini seyrederken büyük bir imanla Yeremya, (Boşluğa ayeti yazınız) “.....

.....

.....” diye

haykırır (3:22-23). Buradaki mesaj açıktır: Rab her zaman sözün-de durur. Yargı sözünü yerine getirdiği gibi, merhametlerini de gösterecektir. Böylece imanlı her durumda, “*Benim payıma düşen RAB'dir... Bu yüzden O'na umut bağlıyorum*” diye ikrar edebilir (3:24).

Bölüm 4. ÜZÜNTÜNÜN NEDENİ: HALKIN YOZLAŞMASI

Okunacak Ayetler: 4:13-16

Burada yine Yahuda halkının düştüğü günahlar ve bunların doğurduğu dehşetten tek tek söz edilmektedir. Bunlar öyle büyük günahlardır ki, Tanrı'nın gazabı süre-k-li alevlenir (4:11, 16).

Bölüm 5. ÜZÜNTÜNÜN SONUCU: HALKIN YAKARIŞI

Okunacak Ayetler: 5:1, 19-22

İsrail halkının başına gelen her şey Tanrı'nın tasarısının bir parçasıdır. İsyanlarından ötürü uğradıkları felaketlerde yapılması gereken şey de basittir: Tövbe! Tövbe dövünmek değildir. Tövbe günahı-mızı olduğu gibi (yani Tanrı'nın onu gördüğü gibi) ikrar edip her şeyi tekrar Rab'bin ellerine (denetimine) teslim etmektir. Günah er ya da geç felaketi nasıl getirdiyse, tövbe de er ya da geç (Rab'bin zamanında), özgürlüğü getirecektir.

- Yalnız yakınan insan yapayalnız kalır. Ama merhametin gözyaş-ları ile yakaran insan, halkı tekrar bir araya toplar.

Son olarak Yeremya'nın ömrü boyunca çektiği acıları unutmayalım. 43 sene boyunca kendi halkının suçlamaları, hapis, zincirler ve ben-zeri tepkilerinin yanı sıra kuşatmalar, Yerus̄alim'in yıkımı, İsrail'in sür-günü, Mısır'a zorla götürülüşü... Ve orada –rivayetlere göre– putpe-restliği kınamaya devam ettiği için kendi halkı tarafından taşlanarak öldürülüşü!

Böylece bu acılar adamı, yüzyıllar sonra yine Yerus̄alim için ağlayacak olan Mesih'in yaşayacaklarının benzerini önceden yaşadı (Luk. 19:41-43).

Yeremya'nın kitapları birçok yönden Tanrı'nın acısını ve üzüntüsünü yansıtır (bkz. Yşa.63:9). Ama bu kitaplar aynı zamanda en sağlam imanı ve umudu da pekiştirir – Tanrı'nın gözlerimizden bütün yaşları sileceği güne dek... (Yşa.25:8; Va.7:17; 21:4).

Sorular

- 1) Yeremya'yı böyle acıklı bir Ağıt yakmaya teşvik eden tarihsel nedenleri açıklayınız:
- 2) Ağıtlar 3.bölümde umut ifadesi olan 5 ayet bulup bir kağıda yazınız:
- 3) Peygamber Yeremya hangi yönden sonradan gelecek olan Kurtarıcı Mesih'e benzemektedir?

Ders 26: Hezekiel - Bir Kâhinin Görümleri

Doğduğu günden beri kâhin olan Hezekiel, Yahuda'nın çöküşgünlerinde peygamberlik etmektedir. Yeremya Tanrı sözünü Yerusâlim'deduyurduğu sırada, Hezekiel sürgündeki halka seslenir. Emek-taşı gibi Tanrı'ya ihanet etmiş olan İsraililer üzerine Rab'bınağır yargılarını bildirir. Bununla birlikte yine Yeremya gibi, peygamberlikle-rinde bir umutışığı yakar. Çünkü Rab, gelecekte Kendi halkını yeniden toplayıp bereketleyeceğini haber vermiştir. Egemen Tan-rı'nın yüceliğini vurgulayan Hezekiel, özellikle Rab'bin yargılama ve bereketleme amacını açıklar: *"Uluslar be-nim İsrail'de kutsal olan RAB olduğumu anlayacaklar"* (39:7).

Yazarı: 'Hezekiel', "Rab güç verir" anlamındadır. Sürgündeki Yahudiler'e böyle ağır ve sıkı bir mesaj veren peygamber ve onun kitabı için uygun bir isimdir.

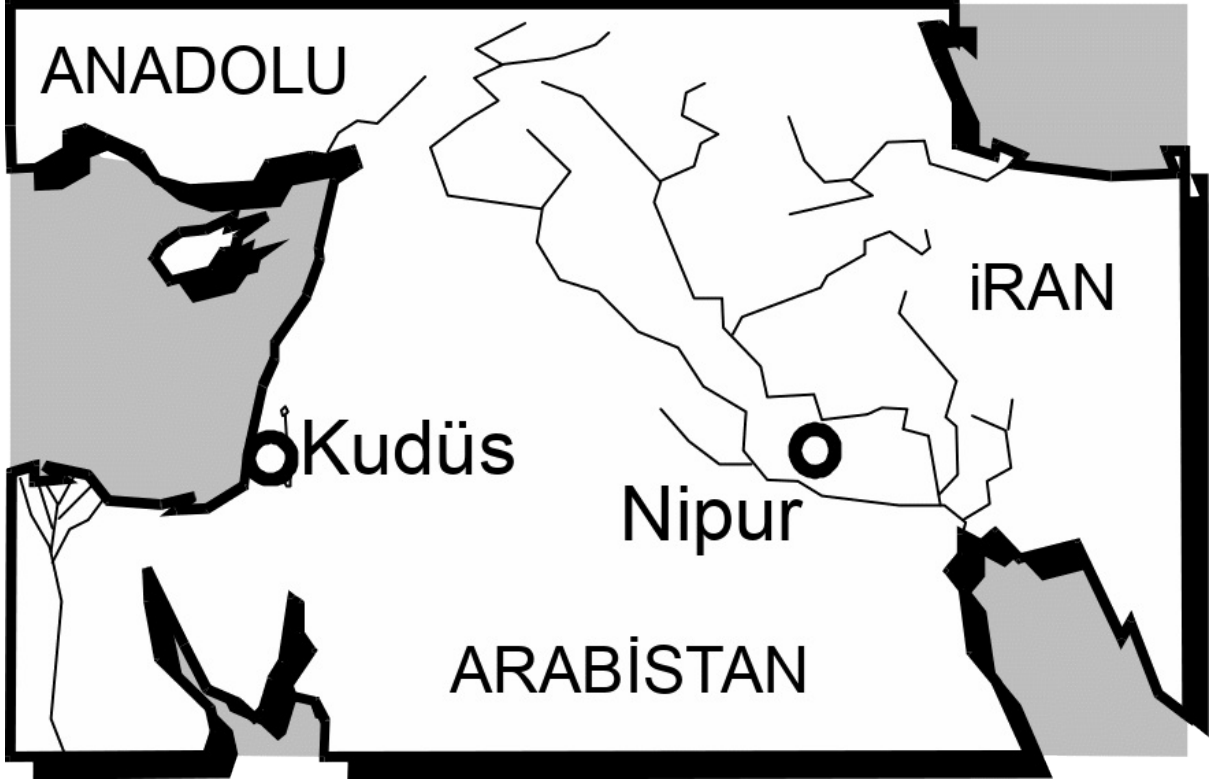
Hezekiel'den Kutsal Kitap'ın başka hiçbir bölümünde söz edilme-se de o, genel kanı uyarınca bu kitabın yazarı olarak kabul edilmekte-dir. Bu doğrultuda kitabın içinde kendi ismi birkaç defa geçmektedir.

a. Kitap boyunca kendi biyografisini yazıyormuş gibi kendinden söz eder (bkz. 1:3; 24:24).

b. Bütün kitap boyunca kendine özgü aynı tarzda mecazlar, görümler ve benzetmeler kullanılmaktadır.

Tapınak, sunu, kâhinler gibi tapınmayla ilgili konular ve vurgular kâhin Hezekiel'i işaret etmektedir.

Kâhin Buzi'nin oğlu Hezekiel, Yoşiya'nın reformu zamanında İ.Ö.622'de doğdu. Genelde 1:1'deki *"Otuzuncu yılda"* ifadesi, *"Yehoya-kin'in sürgündeki beşinci yılı"*nda (İ.Ö. 592) Hezekiel'in yaşı olarak kabul edilir, çünkü o dönemde kâhinler otuz yaşında hizmetlerine başlar-lardı (1:1, 2).

Kendisi İ.Ö. 597’de kral Yehoyakin ve İsrail’in asilleri ile birlikte Nebukadnessar tarafından sürgüne gönderildi. Babil’de Ke-var Irmağı’nın yanında (Fırat’ın bir kolu) ve Nipur’un yakınlarında, Tel-Abib isimli Yahudi bir kolonide, kendi evinde yaşadı (1:1; 3:15).

Evli olan Hezekiel İ.Ö. 10 Aralık 588’de, Yerusalim kuşatmasının başladığı günde eşini yitirdi (24:1, 15-18).

Kendi evini toplantı yeri olarak kullandı ve kendisinden akıl danışan halkın ihtiyalarına orada hizmet etti. Belki de bu şekilde havra sis-teminin kurucusu oldu... Hizmeti, kitapta verilen son tarihe göre (İ.Ö. 570), en az 23 sene sürdü (29:17).

Tarihi: Hezekiel titizlikle peygamberlik sözlerinin bir çoğunun ta-rihini verir. Yehoyakin’in sürgüne gönderildiği yıldan sonraki (İ.Ö. 597) peygamberliklerin tarihleri şöyledir:

(Hezekiel kitabındaki sıra dikkate alınmıştır).

- 1:1 5 Temmuz 592 (5. yıl) ..... Tanrı’nın görkeminden 1. görüm.
- 8:1 5 Eylül 591 (6. yıl) ..... Görümde Yerusalim’e gider.
- 20:1 10 Ağustos 590 (7. yıl) ..... Halkın ihtiyalarına akıl verir.
- 24:1 10 Ocak 588 (9. yıl) ..... Yerusalim kuşatmasının başladığı gün.
- 26:1 1 Nisan 586 (11. yıl) ..... Sur’un yıkımı ile ilgili peygamberlik.
- 29:1 12 Ocak 587 (10. yıl) ..... Firavun’a karşı ilk peygamberlik.
- 29:17 1 Nisan 570 (17. yıl) ..... Firavun’a karşı altıncı peygamberlik.
- 30:20 7 Nisan 586 (11. yıl) ..... Firavun’a karşı ikinci peygamberlik.
- 31:1 1 Haziran 586 (11. yıl) ..... Firavun’a karşı üçüncü peygamberlik.
- 32:1 1 Mart 585 (12. yıl) ..... Firavun’a karşı dördüncü peygamberlik
- 32:17 15 Nisan 585 (12. yıl) ..... Firavun’a karşı beşinci peygamberlik.

33:21 5 Ocak 585 (12. yıl) ..... Yerusâlim'in yıkımıyla ilgili haber gelir.

40:1 10 Nisan 572 (15. yıl) ..... Yeni tapınakla ilgili görüm.

Hezekiel ve Daniel diğer bütün peygamberlerin aksine, hizmetlerini Filist topraklarının dışında sürdürmüşlerdir. Krallık soyundan gelen Daniel, Babil kralının sarayında hizmet verdi. Hezekiel ise, kâhin ol-duğu için sürgündeki Yahudiler'e danışman olarak hizmet verdi. İkiisi de hemen hemen aynı tarihlerde sürgüne gönderildiler (Daniel İ.Ö. 605'te, Hezekiel ise İ.Ö. 597'de). Dolayısıyla ilahi görevlerini aynı dönemde sürdürdüler.

Ortamı: Hezekiel'in sürgüne gitmesinden beş yıl önce, Daniel Tanrı'nın isteğiyle Babil valisi ve Nebukadnessar'ın baş danışmanı olmuştu. Dolayısıyla sürgündeki Yahudiler'in durumu oldukça iyiydi. Hezekiel'in oturduğu Tel-Abib, ismi itibarıyla "bol buğday" demektir. Anlaşıldığı gibi evleri verimli bir bölgede bulunuyordu.

Hezekiel sürgünde olduğu için, Yeremya'dan farklı olarak, mesajlarında Yahuda'nın krallarından ve yönetiminden pek söz etmez. Ama gaddarlıklarından ve tapınağa yaptıklarından ötürü İsrail'in çevresinde-ki birçok ulusun üzerine gelecek olan Tanrı'nın yargısını bildirir (25–32. bölüm). Aynı şekilde son günlerle ilgili bildirimlerinde (38–39. b-lm) İsrail'in yeniden Tanrı halkı olması durumunu ele alsa bile, asıl konu ulusların son kez karışacağı bir dünya savaşı ve bunun ruhsal mesajıdır.

Hezekiel'in zamanında İsrail'de kral kalmamıştı, Yerus-lim'de de tapınak yıkılmıştı. Musa'nın aracılığıyla Tanrı'nın Yahudiler'e kazandırdığı siyasi ve ruhsal düzen yok olup gitmişti. Böylece kurbanlar ile ilgili tapınmalardurmuş ve imanlıların ruhsal yaşamı yeni bir şekil almıştı. Kendi evlerinde toplanan Yahudiler, kaynağını Tanrı s-znden alan yeni bir tapınma düzeni geliştirdiler. Bu durum havraların başlangıcı sayılabilir.

- Böylece putperestlerin pençesine düşen Yahudiler'in yüreğinden putperestlik tohumu alındı. Nihayet Yahudiler, imanlarında ve tapınmalarında tam anlamıyla tek tanrılı oldular. Bununla birlikte istisnalar hariç, sürgündeki Yahudiler'in yüreği atalarınınkinden daha iyi olmadı. Çünkü imanlının Tanrı'ya bağlılığı, tapınmaların ihtişamından beslenemediği gibi, gururlu bir Kutsal Kitap bilgisiyle de oluşması mümkün değildir. Hezekiel sürgündeki Yahudiler'den onyedii kere "başkaldıran halk" olarak söz eder. Tanrı'nın yüreklerde aradığı şey, ne göstermelik tapınmalar, ne dedin bilgisidir. O, isyanın karşıtı olan imanı, teslimiyeti ve itaati arar!

- Hezekiel, kitabında siyasi ya da toplumsal da dahil, bütün durumlardan ruhsal bir anlam çıkarır. Çünkü hayata bakış böyledir. Tanrı'nın görkemi ile ilgili grmde (1:28; 8–11. bölüm), Yerus-lim'in altı

“cellâdı” ile ilgili sözde (9:1, 2), Yahuda önderinin Ba-bil’e doğaüstü bir şekilde sürüldüğüne dair yorumda (12:12, 13), Sur kralını insanötesi bir varlık olarak tanımlayan ayetlerde (28:12-19) hep öyledir. Onun yorumları, kâhinin anlayışı uyarınca, her zaman göksel yönetiminin ışığı altında ruhsal bir anlam ifade etmektedir.

Amacı: Kitabın iki ana yarısından anlaşıldığı gibi, iki ana amacı vardır:

1) Yeruşalim’in ve ulusların üzerine yakında gelecek olan Tanrı’nın yargısını haber vererek tövbe ve iman etmeleri için onları teşvik etmek.

2) İsrail’in tekrar toplanacağı, Yeruşalim’in yeniden kurulacağı ve ta-pınağın inşa edileceği haberiyle umut ve güven vermek.

Hezekiel, hizmetinin ilk altı yılı boyunca (İ.Ö. 592-586) mesajın bu ilk amacına önem verdi. Bu doğrultuda, bir taraftan Yeruşalim’in ve tapınağın yok edileceği, diğer taraftan da sahte peygamberlerin sözlerinin aksine, Babil’in yakında yok olmayacağı ve Mısır’ın yardımına güvenilemeyeceğini tekrarladı.

Ne var ki, Hezekiel, Yeruşalim’in yıkımından sonra, onun tekrar kuruluşunu haber vererek umudun sözcüsü oluverdi. Böylece, sürgündeki imanlıların Babil’in ekonomik rahatlığıyla yetinmemeleri için, İsrail’in gelecek kutsallığına ve yüceliğine ilişkin çok ayrıntılı bir tablo çizdi.

Özellikleri: Kuşkusuz Hezekiel’in en bariz özelliği, gördüğü düşlerden ötürü başvurduğu görsel ve simgesel dildir.

Hezekiel kitabına, “...gökler açıldı, Tanrı’dan gelen görümler gördüm” (1:1) diye başlar. Görüm, söz yerine görsel olarak gelen bir va-hiydir. Rab bu yolla Kendini ve yargılarını açıklar.

Aynı şekilde Tanrı, peygambere buyurduğu ve sembolik bir anlam taşıyan kimi eylemler aracılığıyla da seslenir. Yeruşalim’in yıkımını örneklemek için bir maket yapıp onu yok etmek (4:1-3), sürgünün sıkıntılarını resmetmek için yere yatmak (4:4-8), Yahudiler’in başına gelecek olanları göstermek için saçını tıraş edip bir kısmını yakmak, bir kısmını rüzgâra savurmak (5:1-17), bu simgesel eylemlerden bazılarıdır.

Diğer bir taraftan benzetmelere de başvurur: Asma (15:1-8); hain eş (16:1-63); iki kadın (23:1-49); kaynayan kazan benzetmeleri gibi... (24:1-14).

Daniel ve yüzyıllar sonra Yuhanna gibi, sürgündeki ilk peygamber olarak Hezekiel de “apokaliptik” stilini geliştirir. Apokaliptik stilinin özellikleri şunlardır: (a) Mağdur bir durumda bulunan Tanrı’nın halkı-na; (b) yargı, zafer ve son günlerle ilgili tüm vaatlerini yakın gelecekte kesin yerine getireceğini; (c) çok etkili simgeler, semboller ve mecazlar ile; (d) sürgündeki bir peygamber aracılığıyla anlatır. Özellikle son bölümler (40 –

48) apokaliptik mesaj ağırlıklıdır!

Ana Hatları: HEZEKİEL kitabında 2 ana kısım görülmektedir:

- TANRISAL GÖRKEMİN UZAKLAŞMASI VE YERUŞALIM'IN YIKIMI(1–24);
- TANRISAL GÖRKEMİN DÖNÜŞÜ VE YERUŞALIM'IN KURULUŞU (25–48).

Şu ara başlıklar da görülebilmektedir:

- Bölüm 1 - 3* ..... Hezekiel'in Çağrısı
Bölüm 4 - 7 ..... Yerusalım'in Yıkımı
Bölüm 8-11 ..... Tanrısai Görkemii Uzakişması
Bölüm 12-24 ..... Yahuda'nın İsyanı
- Bölüm 25-32* ..... Çevredeki Ulusların Yargısı
Bölüm 33-39 ..... İsrail'in Tekrar Seçilmesi
Bölüm 40-48 ..... Yeni İsrail'in Görkemli Tapınağı.

Böylece kitabın iki kısmı, Yerusalım kuşatmasından önce (1–24) ve sonraki bölümler olmak üzere ikiye ayrılabilir (25–48). İlk kısım Hezekiel peygamberin hizmetinin İ.Ö. 592 – 587 yıllarını, ikinci kısım ise İ.Ö. 586 – 570 yıllarını kapsamaktadır.

HEZEKİEL		1 - 24				25 - 48			
Ana Kısımlar	TANRISAL GÖRKEM UZAKLAŞIR				TANRISAL GÖRKEM GERİ DÖNER				
Dönem	İ.Ö. 592 – 587				İ.Ö. 586 – 570				
ilgili bölümler	3	7	11	24	32	39	48		
Ana Olaylar									
Anahtar AYETLER:	(1. bölüm)	(10:18)	(22:30)	(28:12-19)	(36:25-29)	(43:7)			

Bölüm 1–7. HEZEKİEL'İN ÇAĞRISIVE YERUŞALIM'IN YIKIMI
Okunacak Ayetler: 1. Bölüm

Yeremya, Yahuda üzerine gelecek olan Tanrı'nın yargısını haber verip Yerusalim'in yıkımını beklerken, çağdaşı Hezekiel yaklaşık 1000 km. uzakta, Babil'deki Yahudiler'e sürgünün anlamını Tanrı'nın yargısı olarak açıklamakla meşguldür. İki peygamberin mesajı hemen hemen aynı ise de ("yargı itaat etmeyenlerin üzerine gelir"), Hezekiel'in sözleri büyük umut ve birçok ders içermektedir. Hezekiel'de 50 defa kadar tekrarlanan, "Ben RAB" sözüyle Tanrı, sürgündeki halkına 70 yıl boyunca kendisinin Tanrı olduğunu öğretmiştir. Ve bu şekilde yeniden toprakların kavuşabilmesi için İsrailiiler'i hazırlamıştır.

Babil'deki Yahudiler'in Yerusalim'den çok uzakta olmalarının yanı sıra, Tanrı'dan da uzak düştükleri düşüncesiyle duydukları hasret ve yalnızlık daha da acıydı. O güne dek görkemini parıltısıyla Kendini hep tapınakta göstermiş olan Tanrı, Hezekiel'e Kendini her yöne hareket eden bir taht üzerinde gösterir (1. bölüm). Böylece Rab, varlığının O'na yürekten yaklaşanların yanında olduğunu vurgular.

- Mesih İsa Samiriyeli kadınla yaptığı konuşmada, Tanrı'ya tapınanların ruhta ve gerçekte tapınmaları gerektiğini öğretti (Yu.4:19-24). Böylece O, Kendi adıyla toplananların arasında olacaktır! (Mat. 18:20).

2. bölümde Hezekiel bu ve bundan sonraki mesajları duyuran peygamber olabilmek için, Tanrı sözünü (tomarı) "yemeye" davet edilir (2:8 – 3:3). Onun en önemli görevi, Tanrı halkını günahın sonucuna karşı uyarmaktır (3:16-21). "...Kötü kişiyi uyar-dığın halde kötülüğünden ve kötü yolundan dönmezse, o günahı içinde ölecek. Ama sen canını kurtarmış olacaksın" (3:19). Tanrı'nın yüzyıllarca süren sabrı taşınca, Yerusalim'in yıkımı ve İsrail'in yok oluşu artık kaçınılmaz olmuştur (4-7. bölüm).

Tanrı'nın görkemi Yeşaya'ya göksel tapınağın kapıları ardındaki taht ve etrafındaki Keruvlar olarak görünmüştü. Hezekiel'e ise fırtına içinde tekerlekle dolu ve acayip yaratıklar (yine Keruvlar; bkz. 10:20; Va.4:7) tarafından taşınan, göz kamaştırıcı bir taht ve üzerinde oturan görkemi olarak görünür... Yeşaya'daki vurgu kutsallıktır (Yşa.6:3). Hezekiel'deki vurgu ise O'nun evrensel egemenliğidir (1:24). Ayrıca tapınağın yokluğunda, İsrailiiler'in Kutsal Ruh'un yönetiminde hareket etmeyi öğreneceklerini vaat eder (bkz. 1:12,20; 2:2, 12, 14; 3:24 ve devamı, 11:19).

- Her ikisini birleştiren İncil'in Vahiy bölümünde ise, Tanrı'nın kutsallığının ve O'nun egemen gücünün kendi halkı yararına işlenmekte olduğu görülüyor. Bu kez taht etrafında 24 ihtiyar, Yahudiler'den ve diğer uluslardan iman edenleri temsil eder. Tahtın önündeki cam gibi deniz ise (bkz. Hez.1:22; Va.4:6), zafer kazanan imanlılardır (Va.15:2).

Gökkuşağı da O'nun sadakatini hatırlatır (bkz. 1:28 ile Yar.9:13; Va.4:3).

- Tanrı bununla bize de yalnızlığın veya sıkıntıların, içinde bulunduğumuz durumlar ve koşullardan çok, O'nunla olan kopuk ilişki-den kaynaklandığını hatırlatır. Tanrı bize her yerde ulaşır. Acaba bizler her yerde ve her durumda yakınımızda Olan'ı aynı şekilde arar mıyız? Çünkü, *“Aslında Tanrı hiçbirimizden uzak değildir”*(Elç.17:27). Corrie Ten Boom, Nazi toplama kamplarında esirken edindiği tecrübelerle dayanarak söylediği gibi, *“Tanrı'nın ulaşma-mayacağı kadar derin ve karanlık hiçbir çukur yoktur.”*

- Eski devirlerde, *“İçi ateş dolu maden”*(1:27) veya *“parlak tunç”*(Va.1:15), ayna olarak kullanılırdı. Tabii, bu aynalar silik bir görüntü verirdi (1Ko.13:12). Günümüzde Tanrı'nın görkemini, ayna-ya benzetilen Tanrı sözü aracılığıyla görebiliriz (Yak.1:23). Bir gün O'nunla cennette *“yüz yüze görüşeceğiz... bilindiğimiz gibi tam bileceğiz”*(1Ko.13:12). Ama bu arada Tanrı sözü aynasını,yani günlük okuma alışkanlığımızı, imanlı yayınları, kilisedeki İn-cil derslerini, vaazları ve benzerlerini değerlendirme konusundaki sadakatimizi de sorgulamalıyız?

Bölüm 8–11.TANRISAL GÖRKEMİN UZAKLAŞMASI

Okunacak Ayetler: 8 ve 11. Bölüm

Tanrı'nın Ruhü, halkın çirkin davranışlarını göstermek üzere He-zekiel'i tekrar alıp götürür (8:1-3). Ama bu öyle korkunç bir putperest-lik günahıdır ki, tapınağın içindeki her şey, her türlü sürüngen ve yılan olarak gösterilir(8:10). En kötüsü, *“Rab bizi görmüyor”* diye söylenirler (8:12). Bu yüzden Rab, *“altı cellat”* gönderir (9:1,2, ve devamı). İşte o zaman Tan-rı'nın Görkemi tapınağı terk eder (10:18). Bütün bunlar, halkı Tanrı'ya doğru yönlendirmeyen önderlerin sorumlu-luğudur (11:2 ve devamı).

- Tanrısallık Görkemin (İbranice, “shechinah”) tapınaktan ayrılması kadar acıklı başka hiçbir olay düşünülemez. Çünkü Rab tapınağı *“aralarında oturmak”* için kullanacaktı ve Kendisi onlara Tanrı, on-lar da O'na halk olacaktı (Çık.6:7; 40:34). Ama bütün bu başlarına gelenler, Rab'bin sevgi dolu terbiyesinden başka bir şey değildir (1:17-18). Çünkü Tanrı bu felaketi halkını, tapınağın yalnızca sim-gesi olduğu ruhsal ilişkide daha derin bir seviyeye kavuşturmak için kullandı. *“Gittikleri ülkelerde kısa süre için onlara barınak oldum... Onlara tek bir yürek vereceğim; içlerine yeni bir ruh koya-cağım. İçlerindeki taş yüreği çıkarıp onlara etten bir yürek vere-ceğim... Onlar halkım olacak, ben de onların Tanrısı olacağım”*(11:16, 19-20).

Bölüm 12-24.YAHUDA’NIN İSYANI

Okunacak Ayetler: 14 ve 18.Bölüm ile 21:1-17

Daha önceleri Yeremya’nın da yaptığı gibi, Hezekiel mesajını küçük gösterilerle sahneleyerek örnekler. *12.bölümde* peygamber, “eşya-larını toplayıp” surlardaki bir delikten yararlanarak şehirden ayrılır. Böylece yakında Yahuda’nın başına gelecek olan sürgün olayını simgelemiştir. Daha sonra, bir taraftan iyilik vaat ederek ulu-su yıkıma götüren sahte peygamberlerin (*13.bölüm*), diğer bir taraftan da putperestliğe sürükleyen İsrail’in ileri gelenlerinin (*14.bölüm*) ayıplarını yüzlerine vurur. Kuruyan asma gibi, Yahuda yalnız yanmaya uygundur (*15.bölüm*).

- Neden bazen Tanrı’nın dualarımızı yanıtlamadığını düşünürüz?

Bunun çeşitli nedenleri olabilir: (a) Doğru bir şey istememiştir; (b) gereken ısrarla istememiş olabiliriz; (c) Tanrı’nın yanıtını duyamayacak kadar O’ndan uzak olabiliriz; veya (d) bir süre daha beklemek gerekebilir.

14.bölümde, Hezekiel’e akıl danışan İsrail’in ileri gelenlerine gelen ilahi yanıtın, yüreğimizde herhangi bir “putu” barındırdığımız takdirde, Tanrı’nın duamızı geri çevirdiğini öğreniyoruz. Rab yalnız Kendisini duyacak kadar yakın olur-sak bizi yanıtlar!

Yahuda’nın günahlarını açıklamaya devam eden Hezekiel, bu seferonu Tanrı’ya karşı zina etmiş kadın gibi gösterir (*16.bölüm*). Kurduğu ittifaklar ulusu zarara sokmuştur (*17.bölümdeki* kartallar) ve bunun sonucu yıkımdır (*19.bölümdeki* aslanlar). Çünkü Tanrı adildir ve insan ne ekerse onu biçer (*18.bölüm*). Ama bütün bu kötü haberlerin ortasında yine de bir umut ışığı parlar: Kurumuş asmanın yerine, bütün uluslar tarafından hayranlıkla seyredilen uzun ve çok verimli bir sedir ağacı dikilecektir (17:22-24).

- *17.bölümünün* anahtarları: “*İri kartal*” Nebukadnessar’dır (3.ayet). “*Sedir ağacının tepesi*” Davut’un soyudur (3.ayet). “*Filizler*” Yehoyakin’dır (4.ayet). “*Ticaret ülkesi*” Babil’dır (4.ayet). “*Ül-kenin tohumu*” Sidkiya’dır (5.ayet). “*Başka bir iri kartal*” Mısır’ın kralıdır (7.ayet).

• Yaptıklarımızın hesabını Tanrı’ya vermeliyiz, çünkü Tanrı’nın ah-laksal benzeyişinde yaratıldık. Öyleyse hatalarımızın en büyük sorumlusu kimdir? Anne babalarımız mı? Arkadaşlarımız mı? Öğretmenlerimiz mi? Tanrı mı? Yoksa Şeytan mı? Hezekiel 18’in cevabı şudur: “*Ölecek olan, günah işleyen candır*” (18:4). “*Kötü kişi işlediği bütün günahlardan döner... kesinlikle yaşayacak, ölmeyecektir*” (18:21). “*Çünkü ben kimsenin ölümünden sevinç duymam, Egemen RABBÖyle*

diyor. ‘Öyleyse, günahınızdan dönün de yaşayın!’” (18:32).

Günah bağımlılık yaratır. Yolunu şaşırması Yahuda, aslında nesiller boyunca vicdanını günaha karşı susturmaktaydı (20.bölüm). Tanrı’nın kılıcı bunun hesabını sormak için çoktan kınından çıkmıştır (21. bölüm). Çünkü bozulmayan buyruk kalmamıştır: putperestlik, anebabaya saygısızlık, her türlü yolsuzluk, dullara ve yetimlere haksızlık, Şabat Günü’nü bozmak, pislik, zina, cinsel ahlaksızlık... Hatta insan kurbanları bile! (22:4-12; 23:37-39). Böylece ‘iki kızkardeş’ olan İsrail ve Yahuda krallıkları yargılanırlar (23.bölüm).

- 20.bölümde, Hezekiel İsrail’in ileri gelenlerine putperestliğin Mısır’da, kölelik döneminde başladığını hatırlatır. Böylece Musa’nın beş kitabında söz edilmeyen bir başka gerçeği keşfederiz. İsrail’in, Firavun’un yöne-timi altında çektiklerinin ruhsal bir sebebi vardı. Öyle ki, Tanrı onları reddetmek üzereydi. Ama Kendi ismi uğruna sabredip onları Kendi halkı olarak sakladı ve en sonunda da kurtardı. Babil’deki sürgün nihayet halkı put-perestliklerinden arındıracaktı. Hezekiel bu hatırlatma ile bu ders-ten gerçekten ibret almalarını sağlamak istiyordu.

- Tanrı halkının günahlarından ötürü ya da zaman zaman imanlı kardeşlerin düştüğü günahlardan ötürü insan şaşkına dönebilir. Kambur adamın kendi kamburunu görememesi gibi, kendi günahlarından çok, başkalarının hatalarını görmek daha kolaydır. Ama imanlı, Tanrı’nın istediği türden bir kişi olsa, halkın yıkımını önlemek için, gerektiğinde kendisinin ve başkalarının günahlarının bağışlanması için sürekli dua ederdi. İşte Tanrı’nın Yahuda’da arayıp bulamadığı buydu! “İçle-rinde duvarı örecek, gedikte durup önümde ülkeyi savunacak, onu yerle bir etmemi engelleyecek bir adam aradım, ama hiç kimseyi bulamadım”(22:30).

Ya bizler; bu şekilde kardeşlerimiz için dua ediyor muyuz?

- Karısının ölümü gibi peygamberin kişisel üzüntüleri bile hizmetinin bir parçası haline gelir (24.bölüm). Öyle ki, Tanrı onun yas tutmasına izin vermez. Bununla Yahuda üzerine gelecek olan büyük acının, ağlamaya ya da yas tutmaya fırsat bile tanımadan geleceğini vurgular.

Ruhsal hizmete soyunan herkes, bu hizmetin getirdiği fedakârlıklara hazır olmalıdır. Ayrıca bunları yaparak Rab’bi yücelttiği için bunu birayrıcılık olarak da görebilir.

Bölüm 25–32.ÇEVREDEKİ ULUSLARIN YARGISI

Okunacak Ayetler: 28:1-19

Bundan sonra Tanrı'nın yargısı Yahuda'nın komşu ülkelerine döner. Söz konusu uluslar Ammon, Moav, Edom, Filist (25.bölüm), Sur (26–28.bölüm) ve Mısır'dır (29–32. bölüm). Hiçbir ulus Rab'bin bereketinden yoksun kalmaz, dolayısıyla hiçbir ulus O'nun terbiyesinden de kaçamaz. Çünkü Rab'bin bereketlerini kötüye kullanan herkes, er ya dageç bunun hesabını verir...

• İnsanın başarılarından gurur duyması, eğer “Tanrı'dan almadığın neyin var ki? Madem aldın, niçin almamış gibi övünüyorsun?” sö-zü uyarınca (1Ko.4:7) onur duymak anlamında ise, Tanrı'ya övgü olarak geri döner. Ama Tanrı'nın yaptıkları karşısında yalnız ken-disiyle övünen insan gururlu ve kibirlidir. Rab'be bundan daha iğrenç görünen hiçbir şey yoktur. “RAB yüreği küstah olandan iğ-renir. Bilin ki, öyleleri cezasız kalmaz”(Özd.16:5). Çünkü kibir Şeytan'ı Şeytan yapan ilk dürtü oldu (28:12-15). Bu günah özellik-le krallar (yani herhangi bir yetki kullanan herkes) için büyük bir tehlikedir. Ruhsal önderler bunu unutmasın!

• Kibirli yüreğin yöneticiler için olan etkilerini aşağıdaki ayetlerdenbulup boşluklara yazabilir misiniz?

- a) Ahitofel (2Sa.17:23)
- b) Haman (Est.3:5; 7:9)
- c) Nebukadnessar (Dan.4:30-33)
- d) Hirodes (Elç.12:21-23)

e) Sur kralının kibrinde, bunu teşvik eden Şeytan'ı açıkça görebiliriz.Öyle ki, 28.bölümde kral için söylenen sözlerde, Şey-tan'ın ilk günahını görebiliriz! 28:12-19 ayetlerinde bu ilk isyanın özde ne olduğunu, aşağıdaki soruları yanıtlayarak daha iyi anlayalım:

Bu melek ne gibi üstün niteliklere ve göreve sahipti? (28:12-15).

Günahının kaynağı nedir? (bkz. 28:16-17) Yeşaya 14:12-15 ile birlikte değerlendirip üç neden gösteriniz:

Günahın sonucu ne oldu? (bkz. 28:18-19) Şeytan'ın hem iç varlığını hem de sonsuz kaderini nasıl etkiledi?

Bölüm 33–39. İSRAIL'İN TEKRAR SEÇİLMESİ

Okunacak ayetler: 33:7-9; 39:25-29

HEZEKIEL dikkatini Yahuda'nın geçmiş başarısızlıklarından gelecekle ilgili vaatlerine çevirir (33.bölüm). Yeruşa-lim yıkılmıştır ve üç yıllık suskunluktan sonra yeni bir Çoban'ın gelişim müjdelemek için peygamberin dili çözülür (34.bölüm). Yahuda'ya gelecek bereketin işareti olarak Edom'un yıkımı tekrar anımsatılır (35. bölüm; bkz.

Ağı.4:21-22).Müjdelenen Çoban, kılavuzsuz olanların önderi olarak İsrail sürüsünüşefkatle kayıracak, dağılmışhalkını tekrar toplayacak ve vaat edilen ülkeye geri getirecektir (36.bölüm).

- Tıpkı 3.bölümde söz edildiği gibi (3:16-21), 33.bölümde yine günahlarından ötürü Tanrı halkını –veya iman kardeşlerini– uyarma-nın kutsal öneminden söz edilmektedir (33:7-9). Bu ayetler her ne kadar müjdelemenin önemini vurgulamak için kullanılsa da, Heze-kiel’in hizmeti için söylenmiştir. Bu doğrultuda daha çok iman ailesinin ruhsal sağlığını korumaya yönelik bir yol çizilir. Bu yol, en küçük bir hata durumunda birbirimizi yermek ve suçlamak de-ğil, Galatyalılar 6:1-3 ve 10’da belirtildiği gibi büyük bir sevgi ve alçakgönüllülükle birbirimizi düzeltmek şeklindedir.

- Taş yüreklerin ettenyürekler haline dönüştürülmesi konusu (11:19-20), yeni bir ayrıntı ile tekrarlanır. Yürekle-re girecek olan ruhun Rab’bin Ruhu olduğu açıkça söy-lenir (36:26-28). İsrail’in gerçek kurtuluşu siyasi bir kurtuluş değil, tıpkı İncil’de bütün dünya için haber verildiği gibi insanların yüre-ğinden başlayan bir kurtuluştur (ayrıca bkz. 39:25-29).

İsrail’in uyanışı, bir yığın cesedin dağılmış kemiklerinin toparlanması, bunların etle örülmesi ve bu bedenlerin içine Rab’bin Ruhu’nun tekrar girmesi olarak çok dramatik bir biçimde resmedilir (37. bölüm). İkinci bir görümde Hezekiel, dirilen Tanrı halkının son düşmanını –gizemli Magog’u ya da diğer adıyla Mecüc’ü (bkz. Va.20:8)– yok ettiğini görür (38-39.bölüm). Bundan sonra Tanrı bütün uluslar tarafındanGüçlü Fatih ve tartışılmaz Zafer Kazanan olarak tanınır.

- İncil’in Vahiy bölümünde Tanrı ile “Yecüc” (HEZEKIEL’de: “Gog”) arasındaki savaş, dünyanın sonunu simgeler. HEZEKIEL’de Gog, kuzeydeki Magog diyarının Meşek ve Tuval kentlerinin hükümdarıdır. Vahiy’deyse Magog (Mecüc) bir ülke yerine Gog’un bir müttefiki halindedir (Va.20:8).

Bölüm 40–48.YENİ İSRAİL’İN GÖRKEMLİ TAPINAĞI

Okunacak Ayetler: 40:1-4; 43:1-5; 44:4-7

Yeni tapınağın tasarımında kullanılacak bütün ölçülerin, odanın ve eşyaların bütün detaylarının verildiği 40-42.bölüm, sürgündeki İsraililer için can sıkıcı olmak yeri-ne, umut dolu bir haber oluştuyordu. Bu, tapınağın in-şaatına başlanmış gibi bir garanti veriyordu.

- İman, imkansızlıklara rağmen Tanrı’nın vaadini ye-rine getireceğine kesin gözle bakmak demektir (bkz. Rom.4:17).

En önemlisi, 43.bölümdeHezekiel, 11:23’ten beri tapınağı terk etmiş

olan tanrısal görkemin En Kutsal Yer'e geri döndüğünü görür. Orada Rab, çocuklarının arasında sonsuza dek kalacağını söyler (43:7).

• Zerubbabil ve Hirodes zamanındaki tapınaklardan farklı oluşu nedeniyle, *HEZEKIEL*'in tapınakla ilgili peygamberlik sözü, bazı yorum ayrılıklarına yol açmıştır. Yorumlar şöyledir:

- 1) Tapınak, Yeni Antlaşma'daki Kilise'nin bir simgesidir.
- 2) Mesih'in ikinci gelişinde yapılacak olan bir tapınaktır.

HEZEKIEL'in diğer peygamberlikleri kelimesi kelimesine gerçekleşmiştir (örn. Yeruşalim'in yıkımı, Sur'un yok oluşu vs.; bkz. 6:3-5; 14:21; 26:4,12). Öyleyse, tapınakla ilgili peygamberlik neden bir mecazolsun? Ayrıca tapınak yalnız bir simgeyse, İsrail'e verilen tapınak umu-du boş bir umut, sıralanan titiz ölçüler de anlamsız olurdu. Son olarak, bu kadar detay verilirken, Mesih'in krallığında gerekli olmayacağı için, Antlaşma Sandığı, buhurdanlık, kandil, ekmekler sunusu, perde ve baş-kâhin gibi konulardan hiç söz edilmiyor.

Diğer bir taraftan birinci görüşü destekleyenler, Mesih'in krallığın-da yer alan bir tapınaktaki kurbanları anlamsız bulmaktadırlar. Çünkü İbraniler 8–10'a göre, Mesih'ten sonra kurbanların gereksiz olduğu vur-gulanır (İbr.9:26; 10:18). Rabbimiz İsa, ölümünün ve dirilişinin simge-leri olarak kurbanı değil, vaftiz ve Rab'bin Sofrası törenlerini buyur-muştur (Mat.26:26-29; 28:19).

HEZEKIEL tapınakla ilgili peygamberliğin son detaylarını, içinde yapılacak tapınmalara ayırır (44–46.bölüm). Son olarak uyanmış ulusunsınırlarını ve oymaklara, kâhinlere, önderlere ve Yeruşalim'in sakinle-rine ayrılan bölgeleri tanımlar (47–48.bölüm). Bütün bu olanların hatı-rası olarak kent, “Rab orada” anlamına gelen “*Yahve şamma*” ismiyle anılacaktır (48:35).

Sorular

1) Hezekiel'in görümlerinde Tanrı tahtının “seyyar” bir hal almasının ruhsal anlamı nedir?

2) Hezekiel 22:30'a göre, aracılık edecek duayı ihmal etmenin doğurduğu sonuçlar nelerdir?

3) Hezekiel 36:25-28. ayetlerin ışığında 27.ayeti, Yer.31:33 ve Yu.3:8 ile karşılaştırarak yeniden doğuşun ne olduğunu ve buyruklarını ye-rine getirmemiz için Tanrı'nın nasıl bir yöntem kullandığını açıkla-yınız.

Ders 27: Daniel - Sonun Başlangıcı

*DANIEL*ismi “Tanrı Hakimdir” (ya da “yargıcımdır”) anlamına gelir. Böylece, kitabın konusunu da anlamış oluruz: Tanrı’nın uluslar üzerindeki egemenliği... Dünyasal imparatorluklar gelir geçer, ama Tanrı’nın Egemenliği sonsuza dek kalır. Kutsal Kitap’ın başka hiçbir bölümü bunu, peygamberin başına gelen olaylar ve Tanrı’dan aldığı görümler kadar güzel bir şekilde ortaya koymamaktadır.

Yazarı: Kral soyundan gelen Daniel, İ.Ö. 623 yılında Yoşiya’nın krallık ve Yeremya’nın peygamberlik döneminde Yeruşalim’de doğdu. Yahudiler’den ilk sürülenlerle birlikte Babil’e götürüldü (İ.Ö. 605) ve orada üç yıl boyunca saray hizmeti için çok özel bir eğitimden geçti. Sa-rayda memur olduktan sonra, ismini Babil ilahlarından biri olan ‘Bel-teşassar’ olarak değiştirdiler.

İ.Ö. 603’te, kendisi yaklaşık yirmi yaşlarındayken, Babil iline vali ve bilginlerin başkanı olarak atandı. Daha sonra Yeruşalim’in yıkıldığı ve İsraililer’in sürgüne götürüldüğü dönemde Nebukadnessar’ın danışmanlarının başı olmuştu. Bunun Babil’deki Yahudiler’in rahatlığını sağlamakta büyük ve olumlu bir etkisi olmuştur.

Yaklaşık yetmiş yıl boyunca Daniel, altı Babil kralı ve iki Fars kralına hizmet etti. Nebukadnessar, Belşassar ve 1.Darius dönemlerinde başbakan oldu. Sürgünün son zamanlarında, Yahudiler’in topraklarına dönmeye başladıkları yıllarda Daniel hâlâ başbakandı.

Yeşaya kitabında olduğu gibi, eleştirmenler bu kitabın da asıl yazarı ve yazılış tarihi konusunda çok tartışmışlardır. Porfiriyus (İ.S. 275) bunu sorgulayan ilk kişi oldu. Bu tartışmayla ilgili iki görüşü şöyle özetleyebiliriz:

1) Daniel’in yazarlığını reddeden görüşler:

- Kitapta Makabiler dönemine ilişkin verilen bilgiler (*11.bölüm*), önceden değil, bunların gerçekleştiği İ.Ö. 165 yılında, yani sonradan yazılmıştır denir. Ama bu sadece kimi eleştirmenlerin vahyin (dolayısıyla önbildirilerin) doğüstü unsurunu reddeden kendi din-siz önyargılarından kaynaklanır.

- İçindeki tarihsel “yanlışlar” çok sonradan yazıldığını gösteriyor derler. Ne var ki, arkeolojik kazılar bu sözde yanlışlara bilimsel vetatminkâr cevaplar ortaya koymuştur.

- Kullanılan Farsça ve Yunanca kelimeler, kitabın daha geç bir tarih-

te yazıldığını gösterir diye düşünürler. Ama Daniel, Fars İmpara-torluğu dönemini de yaşadı ve o zaman uluslararası ticaret dili Yu-nancaydı.

- Kimi eleştirmenlerce ‘Mesih’, ‘melekler’, ‘diriliş’, ‘son yargı günü’ gibi teolojik kavramların çok sonradan Yahudi inancına gir-diği düşünülmektedir. Ama bütün bunlardan Yaratılış bölümün-den beri söz edilmektedir (örn. Yar.3:15; 18:1; Hak.13:17, 18; Eyü.1 – 2; Mez.18:10; Vai.12:14; Yşa.2:4-22).

2) Daniel’in yazarlığını kabul eden görüşler:

- Eski edebiyatın geleneği uyarınca kimi bölümleri (1 – 6) üçüncü şahıs olarak yazdıysa da, görümlerini anlatan bölümlerde (7 – 12) birinci şahıs olarak yazar, hatta “Ben Daniel” ifadesini sık sık kul-lanır.

- Yazar, o dönemin gelenekleri, dinleri, adetleri ve kültürü hakkın-da birinci elden, tam bir bilgiye sahiptir (bkz. 1:5, 10; 2:2; 3:3, 10, vb.).

- Rabbimiz İsa, *DANIEL* kitabının 9:27; 11:31 ve 12:11 gibi ayetlerini ve görümlerini Daniel’e mal etti.

Tarihsel Ortamı: *DANIEL* kitabının yazılış tarihi yaklaşık İ.Ö. 535yılıdır. Kitabın içinde İ.Ö. 606’da başlayıp 536’ya kadar uzanan ve ya-zıldığı tarihi belirleyen öykü ve görümler bunu gösterir (bkz. 1:1 ve 9:10-12). Büyük olasılıkla kitap, son görümden sonra tamamlanmıştır.

Daniel’in döneminde birçok imparatorluk yükselme ve çöküş dö-nemlerini yaşar. Ortadoğu’da bütün bu güçlerin ve kültürlerin alış veriş-leriyle daha ‘evrensel’ bir dünya anlayışı oluşur (bir nevi globalleşme).*DANIEL* kitabı bir bakıma bu imparatorluklar ile İsrail hal-kının arasındaki ilişkileri ele alır.

Peygamberin, hayatı boyunca yükselişine ve çöküşü-ne tanık olduğu devletler şunlardır:

- İ.Ö. 612 yılında Ninova’nın yıkılışı ve 605’te Karkemiş savaşı ile Asur imparatorluğunun çöküşü.

- İ.Ö. 586’da Yahudi devletinin yok edilişi.

- İ.Ö. 568’de Babil ordularının Mısır’ı işgal edişi.

- İ.Ö. 550 yılında Med imparatorluğunun Koreş’in saldırısıyla yıkılışı.

- Son olarak da İ.Ö. 539’da Babil’in, Fars imparatorluğuna yenilişi.

Bütün bu çalkantılı dönem boyunca Daniel, devlet adamı olarak hizmet verdi ve Tanrı’nın ulusları nasıl yönettiğini çok yakından ince-leme imkanı bulabildi.

Bu yüzden *DANIEL* kitabı, vahiy dizisinde “ulusların dönemleri” adı altında (2:36-45; 7:2-18; Luk.21:24), ulusların ilişkilerini ve Tan-rı’nın

tasarısındaki yerlerini ifade eden yeni bir kavram oluşturmaktadır. Bu dönem, Nebukadnessar'ın krallığıyla başlamıştır (heykel rüyasındaki altın baş). Bu dönemin ana özelliği, Yeruşalim'in hep öteki ulusların yönetimi altında kalmasıdır. “Yeruşalim, öteki ulusların dönemleri tamamlanıncaya dek onların ayakları altında çiğ-nenecektir”(Luk.21:24). Bu dönem, “Göklerin Tanrısı hiç yıkılmayacak krallığı”kurunca bitecektir (2:44). Bu, Me-sih'in krallığı olacaktır (Mat.25:31-34).

Nebukadnessar hem bir askeri deha, hem de Babil'i imparatorluk konumuna getiren üstün bir devlet adamıydı. ‘Babil’in asma bahçeleri’ gibi birçok görkemli yapıtı, birçok kanalı ve anıtı o yaptırdı. Aynı zamanda çok dindar bir adamdı. Hatta Babil'in putperestliği ve çok tanrılı inancına rağmen, tektanrılı inanca meyilliydi. Bununla birlikte, kültür-ler ve dinler arası bir hoşgörü politikası yürüttü. Bütün bunları birleş-tirdiğimizde, Tanrı'dan gördüğü mucizeler karşısında zaman zaman O'na, “En Yüce Olan” olarak tapınmasına şaşmamalıyız (2 – 4.bölüm). Bu, onun iman ettiği anlamına gelmez. Yalnız kabul ettiği dinler mo-zaiğinin içerisinde, İsraililer'in Tanrısı'na ayrı bir yer verdiği anlaşıl-maktadır.

Amacı ve Mesajı: Kitabın ana amacı, Tanrı'nın bütün uluslar üzerindeki mutlak egemenliğini açıklamaktır. Bu doğrultuda *DANIEL*, ulus-lar ile ilgili olarak dört temel dünya krallığına ve İsrail ile ilgili olarak “yetmiş hafta”lık bir döneme ilişkin tanrısal tasarımı açıklamaktadır. Bütün bunlardan sonra yeryüzünde Tanrı'nın ebedi egemenliği kurulacaktır.

İmanlıların (İsrail'in) yenik düştüğü bir durumda, Rab'bin çağlar üstü tasarısının yalnız O'nun gücü ve bilgeliğiyle gerçek-leşeceğini gösterir. İmanlının teselli ve cesareti, Tanrı'ya duyduğu güvenden ileri gelir. Tanrı'nın zaferi, bizi alt eden insanların, hatta en büyük imparatorlukların çok üstünde-dir!

DANIEL kitabında tarih yalnız siyasi, ekonomik ve kültürel gelişmelerin tarihi değildir. Tarih, özellikle “peygambersel tarih” diyebileceğimiz yepyeni bir anlam kazanır. Yani tarihi belirleyen ana etken, insanların ve ulusların çabaları değil, vahiyler aracılığıyla bildirilen Tanrı'nın tasarısıdır. Böylece Tanrı'nın Kitabı'nda tarih sonradan değil, önceden yazılır. Dünyasal güçler gelip geçer, ama Rab'bin isteği mutlaka gerçekleşir.

Özellikleri: Yine “apokaliptik” bir yazı söz konusudur (“apoka-liptik” yazının özelliklerini *HEZEKIEL* dersinden hatırlarsınız). Bu yazı türünün dört ana özelliğini sıralayabilir misiniz?

- a)
- b)
- c)

d)

HEZEKIEL 'DEKİ genel peygamberlik sözlerine karşılık, Daniel kitabındaki kehanetler, geleceğin tarihsel gelişmelerine ilişkin çok açık bilgiler vermektedir.

Bu peygamberlikler tekrarlanan birkaç temel konu üzerinde odaklanır. Bunlardan en önemlileri: 'Ulusların dönemleri', 'dört büyük dünya imparatorluğu' 'Mesih Karşıtı'nın öğretisi', 'Mesih'in sonsuz krallığı' gibi konulardır. Daniel'in önbildirileri öylesine kesin ve detaylıdır ki, son zamanları 'dakikası dakikasına' gösteren ilahi bir kronometre gibidir.

HEZEKIEL, Tanrı'nın tahtının ve görkeminin etkisi ve ziyareti üzerinde durmuştur. *DANIEL* ise, Tanrı'nın bu evrensel yönetimini sadece sözle değil, ayrıca kralların fermanlarını bertaraf eden olağanüstü mucizelerle ortaya koymuş, sırları çözen rüya yorumlarıyla Tanrı'nın bilgeliğini ve tasarısını dünyaya bildirmiştir.

Kutsal Kitap'ta kendi adlarına kitabı olan çoğu peygamberler, hizmetlerinde mucizeler göremedi (Yeşaya ve Yunus hariç). Ama *DANIEL* kitabında yazılı mucizeler ve doğaüstü olaylar art arda gelir (1:17-20; 2:28; 3:25-27; 4:33, 34; 5:5; 6:22). Görümlerde, Tanrı'nın tahtına (7:9 ve devamı) hatta ruhsal görünüşüne (*10.bölüm*), Cebrail'in bildirdiği gelecek olaylara (8:16; 9:21), Mikail'in göksel savaşına (10:21; 12:1), ulusları etkileyen ruhsal güçlere (10:13, 20) ilişkin birçok olağanüstü olay bulunur.

Hezekiel bir din adamıydı: Peygamberlikleri, halkının ve ulusların ruhsal hayatının düzelmesini hedefler. Daniel ise bir saray adamıydı: Peygamberlikleri de Tanrı'nın ve ulusların yönetimi ve bunun sonuçları üzerinde odaklanır.

Ana Hatları: Kitapta çok belirgin iki ana bölüm söz konusudur. Konuları şöyle özetleyebiliriz:

a) RÜYALAR, KRALLARIN BASKISI VE İMANLININ ZAFERİ
(1 – 6.bölüm).

b) GÖRÜMLER, ULUSLARIN BASKISI VE TANRI HALKININ ZAFERİ (7 – 12.bölüm).

Diğer bir taraftan, birinci bölümdeki rüyalar ve peygamberlikler ulusların geleceğine, ikinci bölümdeki görüşler ve peygamberlikler ise, İsrail'in geleceğine ve dünyanın sonuna ilişkindir.

Bazı alt başlıkları da saptayabiliriz:

a) *Bölüm 1 – 3* ..... Heykel Rüyası.

Bölüm 4 – 6 ..... Aslanlar Çukuru.

b) *Bölüm 7 – 8* ..... Görümler ve Zafer.

Bölüm 9 – 12 ..... Yetmiş Hafta ve Son.

DANİEL				
Ana Kısımlar	1 - 6	7-12		
Dönem	Ulusların geleceği		Dünyanın Sonu	
ilgili bölümler	3	6	8	12
Ana Olaylar	Heykel Rüyası 	Aslanlar Çukuru 	Görümler ve Zafer 	70 Hafta ve Son
Anahtar AYETLER:	(2. bölüm)	(6. bölüm)	(7. bölüm)	(9:24-27)

Bölüm 1–3. HEYKEL RÜYASI

Okunacak Ayetler: 1. Bölüm

Kitabın 1. bölümünde Daniel ve arkadaşlarının ruhsal paklık ve adanmışlığını öğreniyoruz. 2. bölümde heykel rüyasının açıklamasında; bütün batıl yolların çok ötesinde Tanrı'nın, kulları aracılığıyla sıraları çözen, gerçek çözümler getiren Tanrı olduğunu görüyoruz.

• Heykel rüyası, baskılarıyla Tanrı halkını etkileyecek ve art arda gelen 4 dünyasal krallığı simgelemektedir. Beşinci krallık döneminde ise "Göklerin Tanrısı hiç yıkılmayacak... bir krallık kuracak. Bu krallık önceki krallıkları ezip yok edecek, kendisiyse sonsuza dek sürecek" (2:44). Böylece bundan önceki 5. krallıkla, dünyanın sonuna yakın bir dönemde kurulacak olan ve birkaç devletten oluşan bir ittifaktan söz edildiği anlaşılmaktadır.

DANIEL kitabının 2. bölümünü okuyup simgelenen 5 krallığın aşağıda sıralanan imparatorluklardan hangileri olduğunu tahmin edebilir misiniz? Çin, Babil, Fars, Moğol, Büyük İskender, Roma, Osmanlı, AB...?

1) Altın baş:

- 2) Gümüş göğüs:
- 3) Tunç kalçalar:
- 4) Demir bacaklar:
- 5) Demir ve kil karışımı ayaklar:

3.bölümdekızgın fırına atılan üç arkadaş olayında, insandan kaynaklanan hiçbir tehlikeye karşı yılmamayı ve Kendisinden korkmaya değer olanın, Göklerin Tanrısı olduğunu anlıyoruz. Çünkü O, insanları yakmaları ateşten bile kurtarabilir!

• Ama Kendisini reddedeni cehennem ateşine atabilir. *“Bedeni öldüren, ama canı öldüremeyenlerden korkmayın. Canı da bedeni de cehennemde mahvedebilen Tanrı’dan korkun”*(Mat.10:28).

• Putperest ortama uymaları için gördükleri baskılara rağmen, bu dört kahraman yemek yemek, gerçeği söylemek ve tapınmalarını aksatmamak konularında imanlarından ve Rab’be olan bağlılıklarından ödün vermezler – kendi hayatlarına mal olma ihtimali olsa bile! Ama Rab, Kendisini onurlandıranları onurlandırır (1Sa.2:30).

• *DANIEL* kitabında, Rab’bin kendi halkı için her zaman bir planı olduğunu görüyoruz. Bu planı gerçekleştirmek için dünya tarihini ve ulusların yaşamını bile etkiler! Bunu iki düzeyde gerçekleştirir. Hem (a) her imanlı ile kişisel olarak ilgilenir ve yaşadığı kötü durumları iyiye çevirir (bkz. Rom.8:28), hem de (b) bütün halkı ile ilgilenir ve geleceklerini zafere doğru yönlendirir (Mez.144:10).

Aşağıda yazılan büyük iman ikrarını ezberleyiniz:

“Kızgın fırına atılsak bile, ey kral, kendisine kulluk ettiğimiz Tanrı bizi kızgın fırından kurtarabilir; senin elinden de bizi kurtaracaktır. Ama bizi kurtarmasa bile bil ki, ey kral, ilahlarına kulluk etmeyiz, dik-tiğin altın heykele tapınmayız”(3:17-18).

Bölüm 4–6. ASLANLAR ÇUKURU

Okunacak Ayetler: 6.Bölüm

Bu bölümlerde Tanrı’nın, bir tek imanlı aracılığıyla dünyanın imansız krallarının üstünde nasıl güç sahibi olduğunu görüyoruz. 4.bölümde Nebukadnessar, kibri yüzünden iktidarını, hatta aklını bile –bir süre hayvan gibi otlanarak beslenir– yitirir! 5.bölümde kral Belte-şassar, yine kibri yüzünden krallığını kaybeder, hatta Tanrı yargısı karşısında suçlu bulunur: *“Terazide tartıldın ve eksik bulundun”*(5:27). Kendi çabalarıyla cennete ulaşmaya çalışanları bekleyen hüküm de aynıdır! 6.bölümde ise göklerin Kralı, komplo düzenleyenlere, dünya kralına (Darius), hatta

hayvanlar âleminin kralının ağzına hükmeder!

- Kızgın fırına atılan üç arkadaş olayında, imanlının sahte efendilere boyun eğmemesinin gerekliliği; aslanlara atılan Daniel'in olayında ise, tapınmalarını aksatmayıp ödün vermemenin gerekliliği vur-gulanır. Özellikle tehlike altında olduğumuz durumlarda ruhsalsavaşta kazanacağımız zafer bu iki vazgeçilmez temele dayanır! Yani Rab'be boyun eğmek ve dua yaşamımızı aksatmamak! Bir imanlının cesareti ve sabrızaferre ulaştığında, kralların ağızlarından Tanrımıza övgüler bile söyler! (bkz. 4:37; 6:25-27).

- Tıpkı Daniel'i tehdit eden aslanlar gibi, "*Düşmanınız İblis kükreyen aslan gibi yutacak birini arayarak dolaşıyor*"(1Pe.5:8). Tıpkı Daniel gibi, "*...imanda sarsılmadan İblis'e karşı direnin*"(1Pe.5:9).

- Genellikle bu bölümleri okurken Daniel'i gençlik yıllarında hayal ederiz. Ne var ki, *4.bölümde* Daniel 76 yaşındaydı. *5.bölümde* 86, *6.bölümde ise* 93 yaşında olduğunu görüyoruz! Bu durumdan öğrenebileceğimiz iki şey vardır. Birincisi, Rab'bin hizmetinde tam anlamıyla verimli olabilmek için O'nun bizi uzun yıllar boyu eğitmesine ve terbiye etmesine izin vermeliyiz. İkincisi, O'nunla ilişkimiz canlıysa, gençlik yıllarında olduğu kadar, yaşlılıkta da imanımız bizlere müthiş ve taze bir güç verir!

- Daniel, kendisi hakkında Kutsal Kitap'ta bir tek olumsuz söz bile söylenmeyen ebeder Tanrı adamlarından biridir. Bunun sırrı ne olabilir? Bu konuda birçok cevap bulunabilir. Ama gerçek neden bizi tekrar aynı ruhsal ilkelere götürür. Başarılı ruhsal yaşamının temelinde onun dua yaşamı(bkz. 2:17-23; 6:10-11; ve 9:3-20), Kutsal Kitap'ı okuma düzeni ve araştırma gayreti (9:2) bulunmak-tadır!

Bölüm 7–8. GÖRÜMLER VE ZAFER

Okunacak Ayetler: 7.Bölüm

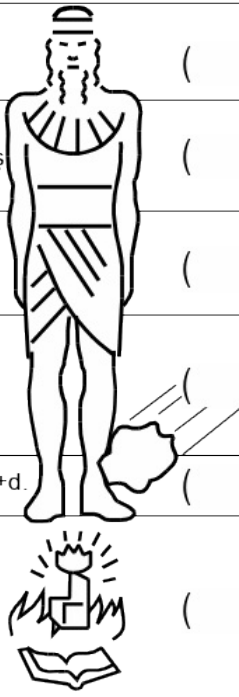
Kitabın ilk bölümünde Daniel'in kişisel yaşamından ve imanının kazandığı zaferden çok değerli dersler alıyoruz. İkinci bölüm ise, kitabın ilk bölümünde yer alan heykel rüyasında belirlenmeye başlanan dünya kaderini kesinleştiren en önemli peygamberlik sözleri üzerinedir. Bu peygamberlikler görümler şeklinde gelir. Bel-şassar'ın krallığı zamanında gelen bu vahiyler, birbirini izleyen dört canavar görümü (*7.bölüm*) ve koç ve teke görümü (*8.bölüm*) olarak açıklanır. Son olarak burada öğrendiğimiz sembolik bilgiler *11.bölümde* tam ve tarihsel bir kesinlik kazanır.

- Bu görümleri inceleyip anlamaya çalışırken, peygamberliğin çok

önemli bir ilkesini unutmamamız gerekir. Genellikle son günlerdeki olaylarla ilgili Kutsal Kitap'taki kehanetler, birbirinden farklı zamanlarda benzeri olaylarla gerçekleşebilir. Bu kehanetlerden en son gerçekleşeni en önemlisidir. Bundan öncekiler ise, sonuncusu-nun gölgesi gibidir. Buna göre Daniel'deki bu görümler, hem onundöneminde İsrail'in yakın geleceğiyle ilgili, hem de –konulardan da anlaşıldığı gibi– dünyanın sonuyla ilgili vahiylerdir.

• 2 ve 7.bölümleri karşılaştırdığımızda genel bir tablo çizebiliriz. Çizelgede sıralanan konuların ayet referanslarını bulup parantezlere yazınız. Sonra 8 ve 11. bölümlerdeki konularla karşılaştırınız:

Daniel kitabında paralellikler

	Dan.2:31-45		Dan.7:1-28
altın	( )	BABİL	( )
gümüş	( )	MED-PERS	( )
tunç	( )	YUNAN	( )
demir	( )	ROMA	( )
balçık+d.	( )	DECCAL	( )
	( )	KRALLIK	( )

• Diğer peygamberlere göre Daniel, ilgisini İsrail'den çok diğer ulusların kaderi üzerinde yoğunlaştırır. Kendi isminin eki bile – ‘Dani-El’ (tıpkı ‘Hezeki-El’ gibi) – Tanrı'nın “El” isminden, yani ismi-nin diğer uluslarca bilinen şeklinden oluşturulmuştur. Buna karşılık İsrail'in kaderiyle daha çok ilgilenen ‘YE-şaya’ veya ‘YE-remya’ gibi peygamberlerin isimleri, Tanrı'nın İsrail'e açıklanan “YE-hova” isminden türemiştir.

• Bu doğrultuda da kitabın yarısı o zamanların uluslararası dili olan

Aramice yazılmıştır (2:4 – 7:28). Bu bölümler “ulusların dönemleri” için bir giriş niteliğindedir. 2. ve 7. bölümlerdeki görümlerde tanıtılan krallıklar, dünya tarihinde ve son olayların gelişiminde baş rolü oynamaktadır. İncil’in Vahiy bölümünü anlayabilmek için, bu bölümler aynı zamanda anahtar rolü üstlenmektedir.

Bölüm 9–12. YETMİŞ HAFTA VE SON

Okunacak Ayetler: 9 ve 12. Bölüm

Gerek 9. bölümde, gerekse 10-11. bölümdeki peygamberlik sözlerini, sonradan tarihte olup bitenlerle karşılaştırdığımızda, bu vahiylerin açıklığı ve ayrıntıları bizi son derece şaşırtmaktadır.

Daniel Tanrı’dan ulusları ilgilendiren “saat” ile birlik-te, özellikle İsrail’i ilgilendiren ikinci bir “saat” alıyor. İsrail’in kaderini belirleyen “Yetmiş Hafta” peygamberliği (9:24-27) tanrısal tasarımın tamamlanmasını öngörüyor. Nitekim hedef: *“Başkaldırıcıyı ortadan kaldırmak, günaha son vermek, suçu bağışlatmak, sonsuza dek kalıcı doğruluğu sağlamak, görüm ve peygamberliği mühürlemek, En Kutsal’ı meshetmek”* tir (9:24). Bütün bunların gerçekleşmesi için, Rab tarafından 70 “haftalık” bir dönem saptanmıştır.

Bu ayetlerdeki “hafta” kelimesi ne anlama gelir?

1) Bu bölümdeki ‘hafta’ sözcüğü, İbranice’deki “shabua” sözcüğünün çevirisidir. Anlamı: ‘Yedili dönem’dir. Buna göre, bu ‘yedili dönem’in günler mi, yoksa seneler mi olduğu, yalnızca ifadenin cümle içindeki kullanımından anlaşılabilir (örn. Yar.29:28, 29).

2) Daniel, 9. bölümde peygamber Yeremya’nın, sürgünün 70 yıl süreceğine ilişkin peygamberliğini incelemiştir (9:2). İsrail 490 yıl boyunca tutmadığı her Şabat yılı için (7 yılda bir tutulması gerekirdi) birer yıl sürgünde kaldı (2Ta.36:21). Yetmiş “haftalık” dönem (yani 490 yıl) simetrik bir tablo çizer: 490 yıl boyunca yozlaşma, 70 yıl sürgünde terbiye ve bundan sonra İsrail’e vaat edilen Kurtarıcı’nın gelişine dek 490 yıl daha (yani bir yetmiş “haftalık” dönem).

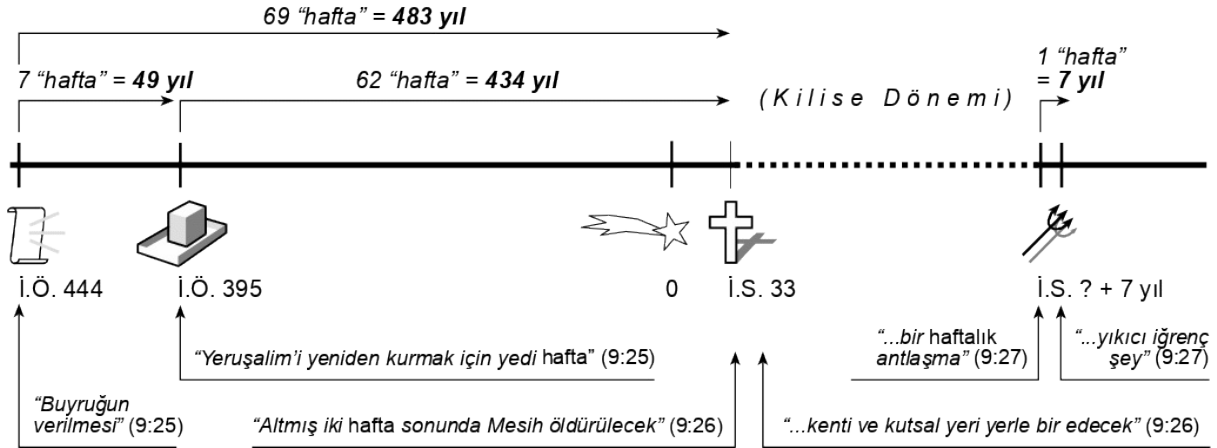
3) Bu yetmiş “haftalık” dönem ne zaman başladı? Yeruşalim’in yeniden kurulmasına izin veren bir buyruktan söz ediliyor (9:25). Bu buyruk, İ.Ö. 1 Nisan 444 yılında verilmiştir (Neh.2:1-8).

Buna göre dört aşama görülüyor:

- a) Yedi “hafta” (49 yıl): Yeruşalim’in yeniden inşası.
- b) Yetmiş iki “hafta” (434 yıl): Bu sürenin sonunda Mesih öldürülür ve Yeruşalim yerle bir edilir.
- c) Son bir “hafta” (7 yıl): Zamanların sonunda gelecek olan bir hükümdar ile İsrail arasındaki antlaşma dönemi.

d) Yarım “hafta” (3 buçuk yıl): Bir önceki haftanın son yarısında yıkıcı iğrenç şey ve büyük sıkıntı gelir.

Daniel 9 : 2 5 - 2 7

69.hafta ile son hafta arasında neler oldu?

- İ.Ö. 444 yılına, Yahudi takvimine göre, yani 365 günlük değil, 360 günlük takvime 483 yıl eklediğimizde, Mesih'in öldürüleceği ta-rih olan İ.S. 33 yılı çıkmaktadır!

- Ne var ki, Mesih'in ölümünden hemen sonra son yedi yıllık hafta-ya ait yıkıcı iğrenç şey vb. görülmemektedir.

- Mesih açıkça bu son “hafta”daki olayların gelecekte gerçekleşeceğini belirtti (Mat.24:15, 21).

- Dolayısıyla 69.hafta ile son hafta arasında, tarihsel bir boşluk söz konusudur. Bu, İsrail'in Mesih'i reddetmesiyle başlayan ve O'nun ikinci gelişinde İsrail'in Mesih'i tekrar kabul etmesiyle tamamlanan Kilise Dönemi'dir.

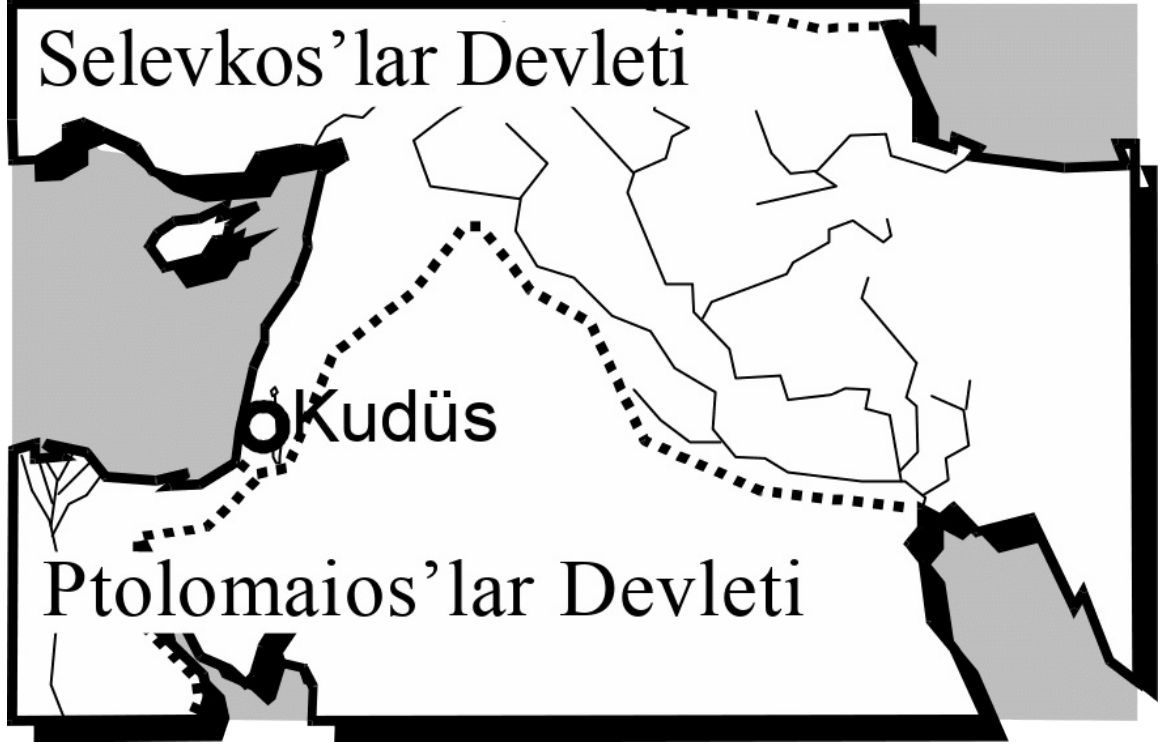
10.bölümde uzun bir oruçtan sonra baş melek Mikail Daniel'e görünür ve göksel yerlerdeki ruhsal savaşı gösterir! (bkz. Ef.6:12). 12.bölümdedirilişle tamamlanacak son zaferi görüyoruz. Özellikle “birçok-larını doğruluğa döndürenler” ödüllendirilecektir (12:3).

11.bölüm, Koreş'in krallık döneminde vahiy edilmişti. Ama Ko-reş'ten, yani İ.Ö. 500'lü yıllardan, İ.Ö. 150'li yıllara kadar uzanan dönemi bütün ayrıntılarıyla anlatır:

- Fars İmparatorluğunun son kralları ve çöküşü (11:2): Kambiz, Gaumata, I.Darius ve Artahşasta.

- Büyük İskender'in fetihleri ve ölümünden sonra imparatorluğun parçalanması (11:3-4).

•

Mısır, İskender'in generali Ptolomai-nin elinde kaldı ("güney kralı"). Suriye ise general Seleuk'un ("kuzeykralı") elinde kaldı (11:5). Böylece Selevkos'lar Devleti ile Ptolomaios-lar Devleti oluştu.

- 50 yıl sonra (11:6), II.Ptolomai'nin kızı Suriye'den II.Antiok ile evlendi. Fakat boşandılar ve kraliçe öldürüldü. Kardeşi Suriye'ye saldırarak intikamını aldı (11:7).

- İ.Ö. III.yüzyılın sonuna kadar bu iki gücün arasındaki savaşlar devam etti (11:9-13).

- Sonra Yahudiler III.Antiok ile Mısır'a karşı birleştiler (11:14-15) ve bağımsızlıklarını ilan ettiler (11:16). Antiok, V.Ptolomai'nin bir kızıyla evlendi (11:17). Anadolu'yu işgal etti, ama İ.Ö. 190'da Romalılar'a yenildi (11:18-19).

- Vergi görevlisi (11:20), oğlu IV.Seleuk'tu. Ondan sonra iktidara Yahudiler'i ezen, kardeşi Epifanisli IV.Antiok geldi.

- Antiok çeşitli ihanetlerle kısa bir süre için İ.Ö. 173'te⁴ Mısır'ı ele geçirdi (11:21-24). Dönüşte Yeruşalim'e saldırdı ve 80.000 Yahudiyi katletti (11:25-28). İkinci kez Mısır'a saldırdı, ama Roma filosu onu bozguna uğrattı (11:29-30). Yeniden Yeruşalim'e saldırdı ve tapınağı yağmaladı (11:31). Bazı Yahudiler ona yardım etti. İmanından ötürü işbirliği yapmayanlar ise katledildi (11:32-33). Yahuda Makabi ayaklandı ve başarılı oldu (11:34).

- Son ayetler (11:36-45) Antiok'un yaşamından değil, büyük olasılıkla zamanın sonunda olacıklardan söz eder (bkz. 8:17).

Tanrı için daha olaylar gerçekleşmeden tarihi yazmak zor bir şey değildir. Peygamberliğin özü budur zaten. Aynı şekilde Kendisine sığınanların mutlu sonunu da önceden yazmıştır!

Aslında olup biten bütün bu tarihsel olaylar, Mesih'in ve O'nun düşmanı olan Deccal'ın birer ön simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda Mesih veya Mesih Karşıtı ile ilgili ifadeler ya da simgelerin geçtiği ayetler yer almaktadır. Her ayet referansının yanına ayetlerde kullanılan simgeleri yazınız.

Mesih:

- a. 2:34, 35, 44, 45;
- b. 7:13, 14;
- c. 9:25, 26;
- d. 10:5, 6;

Mesih Karşıtı:

- a. 7:8-11;
- b. 8:9-25;
- c. 11:36-45;
- d. 12:1, 11;

Sonuç olarak Tanrı'nın tarih üzerindeki yönetimini – özellikle “Ulusların Takvimi” (görümler)– “İsrail'in Saati” (70 hafta peygamberliği) olarak adlandırdığımız bu olağanüstü vahiylerde görebiliriz. Ama kitabın amacı merakı tatmin etmek değil, bizi ruhsal ve adanmış yaşama teşvik etmektir: “*Tanrısını tanıyan halk var gücüyle ona (Mesih Karşıtı'na) karşı duracak*”(11:32).

*DANIEL*neticede gelecek nesillere mistik bir iman yaşamı değil, iman gayretine dayanan ruhsal bir gelişim; sırf merak konusu bir Tanrı anlayışı değil, O'nunla yakın ilişkiden kaynaklanan cesur ve güçlü bir yaşam örneği bıraktı...

Sorular

- 1) Neden kimi eleştirmenler Daniel kitabını hayali bir peygamberin eseri olarak yorumlamaktadırlar?
- 2) Daniel kitabındaki peygamberliklerin ortak ve genel konusu nedir?
- 3) Hezekiel 28:3'de, Daniel'den çok bilge bir kişi olarak söz ediliyor. Daniel 1:17'ye göre bunlar hangi konulardaki bilgeliklerdir?

1 İbrani dizinine göre Eski Antlaşma bölümleri şu şekilde sıralanır:

a) Kutsal Yasa (“Tora”): Musa’nın beş kitabı,

b) Peygamberler (Neviim): İlk Peygamberler (Yşu. – 2Kr.) ve Son Peygamberler (Yşa. – Mal.),

c) Yazılar (“Ketubim”): Şiir Kitapları (Eyü. – Özd.), Tomarlar (Ezg. - Rut. - Yer. - Vai. - Est.) ve Tarihler (Dan. - Ezr. – Neh. ve Tarihler).

2 “Apokalipsis”, dünyanın sonunu açıklayan ve İncil’in son bölümü olan Vahiy’in Grekçe’sidir.

3 İsa’dan önce 200 yılına ait Eski Antlaşma’nın Grekçe çevrisinde, Musa’nın yazdığı 5 kitaba “Pentateuch” (Pentatok) ismi verilmişti. Burada Pentatok ‘beşli kitap’ anlamında kullanılmıştır.

Makabiler: İ.Ö. 2. Yüzyılda İsrail halkını çok kısa bir süre için özgürlüğe ka-vuştıran bir Yahudi ailesi.

4 Ateist eleştirmenler Daniel kitabını bu yüzden kabul etmezler. Çünkü yüzyıllar ön-ceden olabilecekleri bu kadar ayrıntılı şekilde bildirmek mümkün değil derler. Onlara göre Daniel 11.bölüm, bütün bu olup bitenlerden, İ.Ö. II.yüzyıldan sonra yazılmıştır. Ne var ki, zaten İ.Ö. II.yüzyılda, Eski Antlaşma’nın tümü (Daniel bölümü dahil) Grekçe’ye çevrildi. Bu, o dönemde Daniel’in eski bir kitap olarak bilindiği ve 11.bölümde anlatılan olaylardan çok önce yazıldığını kanıtlar.

Bu Kitap beğendiniz mi?

Daha fazla ücretsiz e-Kitaplar Hristiyan Kitaplar.com'dan [indirebilirsiniz](#).

Carlos Madrigal yazar olarak beğendiniz mi? [Yazarın tüm kitaplar şuradan indirebilirsiniz](#).

[Türkiye'de Kilise Adresleri](#)